

YOZGAT
TARIM HAYVANCILIK VE GIDA
SEKTÖREL ÇALIŞMA GRUBU RAPORU

YOZGAT

2011

YOZGAT TARIM, HAYVANCILIK VE GIDA SEKTÖREL ÇALIŞMA GRUBU

Başkan

Doç. Dr. Fatih SEYİS

Bozok Üniversitesi Ziraat Fak. Tarla Bitkileri Bölüm Başkanı

Raportör

Arş. Gör. Erdem GÜLÜMSER

Bozok Üniversitesi Ziraat Fak. Tarla Bitkileri Bölümü

Çalışma Grubu Üyeleri

Prof. Dr. Ali GÜLÜMSER

Bozok Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dekanı

Yrd. Doç. Dr. Yaşar ERTÜRK

Bozok Üniversitesi Ziraat Fak. Bahçe Bitkileri Bölüm Başkanı

Arş. Gör. M.Akif BOZ

Bozok Üniversitesi Ziraat Fak. Zootekni Bölümü

Arş. Gör. H. Ozan TAŞKESEN

Bozok Üniversitesi Ziraat Fak. Zootekni Bölümü

Arş. Gör. Cüneyt CİVELEK

Bozok Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü

Arş. Gör. Hakan KELES

Bozok Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü

Arş. Gör. Servet ARAS

Bozok Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bahçe Bitkileri Bölümü

Arş.Gör. Özge D. ERBAŞ

Bozok Üniversitesi Ziraat Fak. Tarla Bitkileri Bölümü

Arş. Gör. Medine ÇOPUR

Bozok Üniversitesi Ziraat Fak. Tarla Bitkileri Bölümü

Arş. Gör. Seçil KARAMUSTAFA

Bozok Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bitki Koruma Bölümü

Veli BÜKE

Tarım ve Kırsal Kalkınma Destekleme Kurumu, İl Koordinatörü

Murat Türkmen

Sorgun Tarım İlçe Müdürü

İlker İPEK

Yozgat Tarım İl Müdürlüğü, Veteriner Hekim

Şükrü KÖKSAL

Yozgat Tarım İl Müdürlüğü, Ziraat Mühendisi

İsmail AÇIKGÖZ

Yozgat Ziraat Odası Başkanı

Hacı TUZLACIK

Sorgun Ziraat Odası Başkanı

ÖNSÖZ

22 Aralık 2010 tarihli Orta Anadolu (ORAN) Kalkınma Ajansı 2010 Yılı II. Olağan Kalkınma Kurulu toplantısında TR72 Bölgesinin her bir ili için 4 farklı sektörel çalışma grubu oluşturulmuş olup, bunlardan biri de Tarım, Hayvancılık ve Gıda Sektörel Çalışma Grubu'dur. Sürecin etkin yönetimi ve yerel dinamiklerin harekete geçirilmesi amacıyla kamu, üniversite, meslek örgütlerinden oluşan Yozgat Tarım, Hayvancılık ve Gıda Sektörel Çalışma Grubu, grup üyeleri arasından bir Başkan ve bir raportör belirlemiş ve ORAN Kalkınma Ajansı koordinasyonunda farklı tarih ve yerlerde toplam 5 toplantı gerçekleştirmiştir.

Konuyla ilgili sorunların tespiti ve ilgili paydaşların çözüm önerilerinin alınmasında sektörel çalışma grubu; sektörde görülen ana sorunlar, durumu düzeltmek ve iyileştirmek için yapılabilecekler hakkında öneriler ve değiştirilebilecek alanlarla ilgili görüşlerini gerçekleştiren toplantılarda toplu bir anlayış içerisinde oluşturmuşlardır. Buna paralel olarak, konunun derinlemesine incelenebilmesi amacıyla, ilgili paydaşlara bir örneği ekte sunulan anket uygulanmıştır.

TR72 2010-2013 Bölge Planı hazırlık çalışmalarında Yozgat ve Yozgat'ın farklı ilçelerinde ilgili paydaşların katılımıyla gerçekleştirilen çeşitli sayıdaki GZFT (Güçlü Yanlar, Zayıf Yanlar, Fırsatlar ve Tehditler) analizleri toplu halde yorumlanmış, böylece sektörel çalışma grubu dışındaki paydaşların da konuyla ilgili görüşlerinin rapora yansıtılması amaçlanmıştır. Raporun, Yozgat'ın tarım, hayvancılık ve gıda alanında sorun ve çözüm önerilerinin tüm yönleriyle ele alınabilmesi amacıyla aynı zamanda bu zamana kadar diğer kurum/kuruluşlarca hazırlanmış ilgili rapor, araştırma, veri kaynakları ve yayınlar incelenerek, literatür araştırması yapılmış ve ilgili bölümleri rapora yansıtılmıştır.

Tamamen gönüllülük esasına ve TR72 Bölgesinin kalkındırılmasına dayanan bu çalışmaya, katkılarından ve özverili çalışmalarından dolayı çalışma grubu üyelerine ve emeği geçenlere teşekkür eder, raporun Bölgeye faydalı olmasını temenni ederim.

Dr. H. Mustafa PALANCIOĞLU

Genel Sekreter

Orta Anadolu Kalkınma Ajansı

I. Toplantı-17 Şubat 2011 tarihinde Bozok Üniversitesi

II. Toplantı- 4 Mart 2011 tarihinde Yozgat Ziraat Odası Başkanlığı

III. Toplantı- 21 Mart 2011 tarihinde Yozgat Ziraat Odası Başkanlığı

IV. Toplantı- 11 Nisan 2011 tarihinde Yozgat Ziraat Odası Başkanlığı

V. Toplantı- 25 Nisan 2011 tarihinde Yozgat Tarım İl Müdürlüğü

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar DİZİNİ	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xi
1. Giriş	1
1.1. İklim	2
1.2. Bitki Örtüsü	5
1.3. Topoğrafya	5
1.4. Sosyo-Ekonomik Göstergeler.....	7
1.5. Nüfus	8
1.6. Agro-Ekolojik Alt Bölgeler.....	9
1.7. Çiftçi Sayısı	11
2. Arazi Toplulaştırılması	13
3. Sulama	15
4. İl Arazisinin Kullanım Durumu	17
5. Bitkisel Üretim	23
5.1. Örtü Altı Sebze ve Meyve Yetiştiriciliği	31
5.2. Organik Tarım	35
5.3. Bitkisel Üretim Değeri	36
6. Su Ürünleri	37
7. Hayvansal Üretim	39
7.1. Et Pazarlama Kanalları	50
7.2. Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünler Değeri	52
8. Üretici Örgütleri	53
9. Coğrafi İşaretler	54
10. Tarımsal Sanayi ve Gıda	55
10.1. Süt İşletmeleri ve Süt ve Süt Ürünlerinin Pazarlanması.....	58
11. Sorunlar ve Çözüm Önerileri	60
11.1. Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar ve Tehditler (GZFT Analizi).....	60
11.2. Kart Tekniğı.....	61
12. VİZYON	69
13. STRATEJİLER	70
14. KAYNAKÇA	83

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Yozgat İli 12 Yıllık Dönemde Aylar Üzerinden Sıcaklık Ortalaması	3
Tablo 2. Yozgat İli Son 10 Yıllık Aylar Üzerinden Yağış Ortalaması	4
Tablo 3. İlde yer alan başlıca dağlar/tepeler	6
Tablo 4. İllerarası Rekabetçilik Endeksi	7
Tablo 5. Genel nüfus verileri, 2009	8
Tablo 6. Yozgat-İlçelere göre il/ilçe merkezi ve belde/köy nüfusu – 2010*	9
Tablo 7. Yozgat İlinin Agro - Ekolojik Alt Bölgeleri ve Arazi Kabiliyet Sınıflarına Göre Dağılımı	10
Tablo 8. Yozgat İlinde İlçeler Bazında Çiftçi Aile Sayısı	11
Tablo 9. Alt Bölgeler İtibariyle Çiftçi Aile Sayısı*	12
Tablo 10. Yozgat'ta Arazi Topplulaştırma Alanında Uygulanan Projeler	13
Tablo 11. TR72 Bölgesinde Yer Alan İller Bazında Topplulaştırma Alanları	13
Tablo 12. İşletmedeki Sulama Tesisleri	15
Tablo 13. İnşa Halindeki Sulamalar	16
Tablo 14. İl Arazilerinin İlçeler İtibariyle Dağılımı, 2009	17
Tablo 15. Yozgat'ta Arazinin Kullanım Durumu	19
Tablo 16. Yozgat İl Arazilerinin Detaylı Kullanım Durumu-1, 2009	21
Tablo 17. Yozgat İl Arazilerinin Detaylı Kullanım Durumu-2, 2009	22
Tablo 18. Alt Bölgeler Bazında Tarım Arazilerinin Dağılım Durumu	24
Tablo 19. Tarla Arazilerinin İlçeler Bazında Detaylı Dağılımı	26
Tablo 20. Yozgat'ta 2007-2009 yılları arası Tarla Bitkilerinin Ekiliş, Verim ve Üretim Değerleri	29
Tablo 21. Yıllar İtibariyle Meyve ve Üzüm Üretim Miktarı	30
Tablo 22. Pancar Üretimi	30
Tablo 23. Örtüaltı Sebze ve Meyve Üretimi	33
Tablo 24. Yozgat'ta Örtüaltı Sebze ve Meyve Üretiminin Ürünler İtibariyle Dağılımı	34

Tablo 25. Niteliklerine Göre Örtüaltı Tarım Alanı (2009)	34
Tablo 26. Organik Tarım Durumu	35
Tablo 27. Yıllar İtibariyle avlanılan su ürünleri miktarları (ton).....	37
Tablo 28. Yıllar İtibariyle Yetiştiricilik Miktarları (ton)	38
Tablo 29. Hayvan Varlığının Yıllara Göre Dağılımı (2009)	40
Tablo 30. Yozgat ili ilçeler itibariyle hayvan varlığı dağılımı (2009).....	42
Tablo 31. 2009 Yılı Yozgat İli Alt Bölgeler Bazında Büyükbaş Hayvan Varlığı	43
Tablo 32. 2009 Yılı Yozgat İli Alt Bölgeler Bazında Küçükbaş Hayvan Varlığı	46
Tablo 33. Yozgat İli Alt Bölgeler Bazında Kanatlı Varlığı	47
Tablo 34. Yozgat İli Alt Bölgeler Bazında Kovan Varlığı	49
Tablo 35. Bölgeler ve Yıllar İtibariyle Hayvansal Ürünler Üretim Durumu.....	51
Tablo 36. Üretici Kooperatifleri ve Birlikleri	53
Tablo 37. Gıda İşletmelerinin Durumu (2010 yılı, 9.ay itibariyle).....	56
Tablo 38. 2010 yılı Eylül Sonu İtibariyle Alt Bölgeler Bazında Gıda İşletmelerinin Sayısı... 56	
Tablo 39. 2010 Yılı Eylül Sonu İtibariyle İlçeler Bazında Gıda İşletmelerinin Durumu	57
Tablo 40. Yozgat'ta Mevcut Süt İşletmelerinin Kapasite Kullanım Durumu	58
Tablo 41. Yozgat İli Tarım, Hayvancılık ve Gıda Sektörünün GZFT Analizi	60
Tablo 42. Alt Bölgeler İtibariyle Özet Tablo	82

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Yozgat İl Haritası (Yozgat Tarım İl Müdürlüğü)	1
Şekil 2. 1998-2009 yılları arası Yozgat'a düşen toplam yağış miktarı	4
Şekil 3. Yozgat İli Alt Bölgeler Haritası (Yozgat Tarım Master Planı)	10
Şekil 4. Yozgat İl Arazisinin Kullanım Durumu	18
Şekil 5. Yozgat İli Alt Bölgeler Bazında Arazilerin Kullanım Durumu.....	20
Şekil 6. Tarım Alanlarının Alt Bölgeler Bazında Detaylı Dağılımı	25
Şekil 7. Yozgat İli Tarla Arazilerinin Alt Bölgeler İtibariyle Detaylı Dağılımı	27
Şekil 8. Şefaattli Karanlık Dere 10.km -910m rakım, yabancı lale popülasyonu.....	31
Şekil 9. Yıllar İtibariyle Yozgat Örtü Altı Sebze ve Meyve Üretimi	32
Şekil 10. Yıllar ve İller Bazında Bitkisel Üretim Değerleri, TÜİK	36
Şekil 11. Yozgat'ta Yıllar İtibariyle Hayvan Varlığında Değişim.....	41
Şekil 12. Yozgat İli Alt Bölgeler İtibariyle Büyük Baş Hayvan Varlığı	44
Şekil 13. Yozgat İli Alt Bölgeler İtibariyle Küçük Baş Hayvan Varlığı	45
Şekil 14. Yozgat İli Alt Bölgeler İtibariyle Kanatlı Varlığı.....	47
Şekil 15. Yozgat İli Alt Bölgeler İtibariyle Toplam Kovan Sayısı	48
Şekil 16. Yozgat Et Pazarlama Kanalları (Yozgat Tarım Master Planı)	50
Şekil 17. TR72 Düzey 2 Alt Bölgesinde Yer Alan İllerin Yıllar İtibariyle Canlı Hayvanlar Değeri.....	52
Şekil 18. TR72 Düzey 2 Alt Bölgesinde Yer Alan İllerin Yıllar İtibariyle Hayvansal Ürünler Değeri.....	52
Şekil 19. Yozgat Süt Pazarlama Kanalları (Yozgat İl Tarım Master Planı)	59

1. Giriş

Yozgat doğudan Sivas; güneyden Kayseri, Nevşehir, Kırşehir; batıdan Kırıkkale; kuzeyden ise Amasya, Çorum ve Tokat illeri ile çevrili olup, 34° 05' - 36° 10' doğu meridyenleri ile 38° 40' - 40° 18' kuzey paralelleri arasında yer almaktadır. Deniz seviyesinden 1300 metre yükseklikte olup 1 412 300 hektar alana sahiptir.

81 il arasında toprak genişliği bakımından 15. sırada gelmektedir. Doğudan batıya doğru, yüksekliği azalır (http://www.yozgat.gov.tr/default_B0.aspx?content=1049).

İlin en doğusu ile en batısı arasında 20 050 boylam (meridyen) farkı olup, yerel saat farkı 8' 20"dir. Kuzeyi ile güneyi arasında ise, 10 38'lik enlem (paralel) farkı vardır. Ancak, fark az olduğundan iklim üzerinde önemli bir etki yaratmamıştır. İlin, doğu - batı uç noktaları arasındaki kuş uçuşu uzaklık 216 km, kuzey - güney uç noktaları arasındaki uzaklık 144 km'dir. İlin; izdüşüm alanı 13 597 km², gerçek alanı ise 14.123 km² dir.

(http://www.yozgat.gov.tr/default_B0.aspx?content=1049).

Şekil 1'de Yozgat ili haritası sunulmaktadır.

Şekil 1. Yozgat İl Haritası (Yozgat Tarım İl Müdürlüğü)

Yozgat, 1320 m yükseklikteki Bozok Platosu üzerinde kurulmuş olup, önemli yol kavşaklarının üzerinde yer almaktadır. Doğu ile Batıyı birbirine bağlayan **Kral Yolu**; Yozgat yakınlarında (Tavium ve Muşallim), güney (Adana) ile kuzeyi (Samsun) birbirine bağlayan **Kadim Yol** Sorgun'dan geçmektedir.

Ayrıca Selçuklu döneminin **İpek Yolu** ve Osmanlı Döneminin **yolları** ile **Ordu Yolu** bu ilin topraklarından geçer (http://www.yozgatkulturturizm.gov.tr/Yozgat_Genel_Bilgileri_1.htm).

1.1. İklim

Yozgat ilinde, İç Anadolu Bölgesi'nin yarı kurak karasal iklimi hâkimdir. Deniz etkisine kapalı olduğu için, yazlar sıcak ve kurak; kışlar soğuk ve yağışlı geçer. Yaz ile kış; gece ile gündüz arasındaki sıcaklık farkları yüksektir. Sert iklim koşulları, Yeşilirmak havzasına giren Çekerek Vadisi'nde biraz yumuşamakta, az da olsa Karadeniz ardı ikliminin etkileri görülmektedir (Yozgat Valiliği).

1998 ve 2009 yılları arasında aylık bazda Yozgat ili sıcaklık ortalamaları Tablo 1'de sunulmaktadır. 1998-2009 yılları arasında elde edilen veriler temelinde, en sıcak ay Temmuz ayı olup, sıcaklık ortalaması 21,37 °C'dir. En soğuk ay ise Ocak ayı olup, sıcaklık ortalaması -1,77 °C'dir.

Don olan ortalama gün sayısı 121-140 gün arasındadır. Sonbaharın ilk donlu günleri 28 Ekim-8 Kasım arasındadır. İlkbaharın son donlu günleri ise 23 Nisan-1 Mayıs arasındadır (Yozgat Tarım Master Planı).

1998-2009 yılları arasında minimum ve maksimum sıcaklıklar -6,96 ve 24,4 °C olarak kaydedilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Yozgat İli 12 Yıllık Dönemde Aylar Üzerinden Sıcaklık Ortalaması

Yıllar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
1998	-0,6	-0,2	2,3	11,1	13,8	12,8	21,8	22,0	16,0	11,6	7,3	1,9
1999	1,0	1,3	4,0	9,8	13,6	17,6	21,2	21,0	16,4	11,5	4,6	2,8
2000	-5,3	-4,4	0,7	11,5	12,6	16,4	22,7	19,3	15,7	8,1	4,9	1,0
2001	0,3	1,9	9,3	11,1	12,5	19,47	23,2	22,1	18,0	10,6	5,3	1,35
2002	-6,96	0,1	7,25	8,13	13,47	17,4	22,03	19,63	16,77	12,0	6,0	-2,43
2003	3,9	-1,6	0,7	8,5	15,4	18,5	20,9	21	15,1	11,8	4,7	0,7
2004	-3,5	2,2	12,2	8,4	12,6	17	21,9	20,7	17,5	11,7	4,5	-1,16
2005	1,2	-0,3	3,3	8,7	13,2	16,3	21,9	22	15,5	8,2	3,8	0,3
2006	-4	-0,1	4,7	10	13,6	18,8	18,8	24,4	15,1	10,9	2,9	-1,8
2007	-0,5	-0,9	3,5	5,4	17,1	18,7	21,8	22,5	17,5	12,0	4,3	-0,7
2008	-6,6	-4,1	7,3	10,9	12,2	17,5	20,6	21,6	16,4	10,2	5,7	-0,8
2009	-0,2	1,8	2,4	7,7	12	18,1	19,6	18,4	14,4	13,9	4,6	3,9

Kaynak: Yozgat Tarım İl Müdürlüğü

Yozgat'a yağışlar, kış ve ilkbahar aylarında yoğun düşer. Kış aylarında yağışlar genelde kar şeklindedir. İlkbahardaki yağışların çoğunu Kırkikindi Yağmurları teşkil eder. Yozgat'ta rüzgârlar genelde Kuzeydoğudan eser ve ortalama hızı 2,9 m/sn'dir. Ortalama nisbi nem ise % 66'dır. (Yozgat Tarım Master Planı).

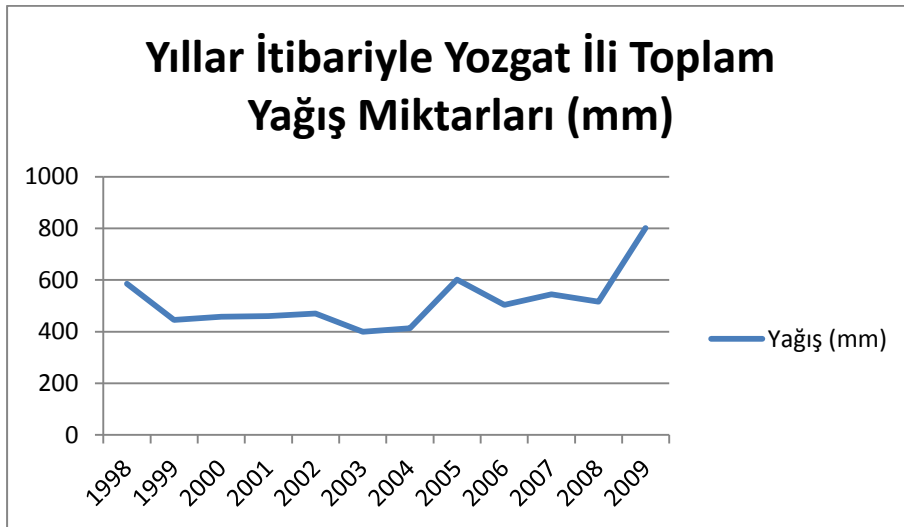
Yıllar itibariyle aylık bazda Yozgat'a düşen yağış ortalaması ve yıllar itibariyle toplam yağış miktarları Tablo 2'de sunulmaktadır. Tablo 2'ye göre, 1998-2009 yılları arasında Yozgat'a düşen toplam yağış miktarı 399,2 mm (2003 yılı) ile 801,6 mm (2009 yılı) arasında değişmiş olup, bu dönem arasında toplam ortalama yağış miktarı, 516,71 mm'dir.

Tablo 2. Yozgat İli Son 10 Yıllık Aylar Üzerinden Yağış Ortalaması

Yıllar	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
1998	20,8	40,5	57,5	57	142,4	39,9	4,3	0	15,9	43,8	59,6	105,2
1999	16,9	64,2	72,2	39,5	36,2	51,3	37,9	33,5	7,7	43,9	17	25,2
2000	93	67	42	72,2	66	26	17	15,6	6,3	21,7	1,3	29,7
2001	6,3	40,4	30,4	32,4	91,6	3,8	5,3	6,83	8,55	5,25	79,05	151
2002	63,7	24,7	39,1	97,13	28	17,93	29,57	23,7	47,57	22	40	36,9
2003	47,43	43,8	30,67	66,9	24,07	8,63	0,3	0,6	54,2	42,9	21,3	58,4
2004	65,6	23,2	36,8	56	37,4	49,1	9,16	23,6	1,26	9,53	80,9	20,56
2005	42,2	48,4	106,1	73,6	89,1	12,6	17,9	23	25,5	41,7	102,8	18,4
2006	49,6	47,5	72	48,9	30,3	44,5	0	0	107,7	53,1	46,1	3,6
2007	38,3	42,9	64,5	53,4	20,7	42,6	0	14,5	7,1	38,5	146,9	75,7
2008	50,6	45,3	61,4	54,8	35,6	23,2	0,4	1,2	65	31,3	66,8	80,7
2009	146,5	90,2	75,6	42,7	99	71	43,6	0	25	7,1	83,5	117,4
Toplam Yağış Miktarı												
Yıllar	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Toplam	586,1	445,5	457,8	460,88	470,3	399,2	413,11	601,3	503,3	545,1	516,3	801,6

Kaynak: Yozgat Tarım İl Müdürlüğü

1998-2009 yılları arasında Yozgat'a düşen toplam yağış miktarının dağılımı Şekil 2'de gösterilmiştir. Bu çerçevede yıllar itibariyle Yozgat'a düşen yağış miktarı artma eğilimi sergilemektedir.

Şekil 2. 1998-2009 yılları arası Yozgat'a düşen toplam yağış miktarı

1.2. Bitki Örtüsü

Hakim bitki örtüsü steptir. Akdağmadeni, Aydıncık ve Çayıralan İlçelerinde iğne yapraklı ağaçlar ile bol miktarda meşe ormanları, diğer ilçelerimizde ise, serpinti halinde çam ve meşeden oluşan orman ve koruluklara rastlanır. Akarsu boylarında bol miktarda kavak ve söğüt ağaçları yetiştirilir. Akdağmadeni, Çayıralan ve Çandır ilçeleri ormanlık alanların yoğun olduğu bölgedir. Akdağmadeni ilçesi zengin çam ormanları ile (Karaçam) kaplıdır. Bunun dışındaki alanlar yoğun olarak meşeliktir. İl merkezinde bulunan Yozgat Çamlığı Türkiye'nin ilk milli parkıdır (Yozgat Tarım Master Planı).

1.3. Topoğrafya¹

Ülke topraklarının % 1.82'sini oluşturan Yozgat, yer şekilleri bakımından genelde sade bir yapıya sahiptir. Yer şekillerinin büyük bölümünü platolar kaplamaktadır (%51,4). Platoların üzerinde yüksekliği fazla olmayan dağ ve tepeler vardır (%37,7). Plato yüzeyini parçalayan vadi tabanlarında ve çukur yerlerde alüvyal ovalar oluşmuştur. Ovalar il topraklarının %10,9'unu kaplamaktadır.

Platolar: Yozgat, İç Anadolu Bölgesi'ndeki en geniş plato alanlarından olan "Bozok Platosu" üzerinde yer almaktadır. Bozok platosu Kızılırmak yayının çevirdiği dalgalı bir arazi özelliğindedir. Ortalama yüksekliği ise, 1200 - 1400 m. arasında değişmektedir. Kızılırmak, Delice Irmak ve kolları tarafından derince yarılmış olan platonun yüksekliği kuzeybatı ve batıya doğru azalmakta olup, 700-800 m yükseklikte olan Kızılırmak taban ovasında sona ermektedir. Platonun güneyi lavlarla örtülüdür. Akarsular bu volkanik alan içerisinde gömülerek derin vadiler oluşturmuştur. Platonun kuzeydoğu kesiminde ise, kalker tabakalarının yaygın olduğu daha dalgalı arazi yapısı görülmektedir.

Dağlar: Yozgat'ta platolardan sonra, en geniş alanı kaplayan yeryüzü şekli, dağlardır. İlin, doğu ve kuzeydoğu kenarlarında yer alan dağlar, genellikle yüksekliği fazla olmayan kıvrımlı sıradağlar ve aşınarak alçalmış tepeler biçimindedir. Kızılırmak Vadisi boyunca kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda kıvrımlar halinde uzanan Akdağlar en önemli sıra dağlarıdır. Akdağlar, Kızılırmak'ın akış yönünü belirlemiş, ayrıca Sivas'a doğal bir sınır oluşturmuştur. İlin ikinci önemli dağ sırası Deveci Dağları'dır. Bozok Platosunun kuzeyi boyunca uzanan Deveci Dağları, Yozgat-Tokat İllerin ile İç Anadolu ve Karadeniz Bölgeleri arasında

¹ Bu bölüm, http://www.yozgat.gov.tr/default_B0.aspx?content=1038 web adresinden alınmıştır.

doğal bir sınır oluşturmaktadır. Çorum sınırındaki Zinciri ve Akdağ, Kayseri sınırındaki Akdağlar'ın devamı olan Gevencik ve Keklice dağları diğer önemli dağlardır. Bozok Platosu üzerinde arazinin dalgalı görünüşünü fazla bozmayan, nispi yükselteleri 250 - 350 m. arasında değişen tepelik alanlar da çoktur. Aşınmaya uğramış bu tepeler seller tarafından parçalanarak, kırgıbayırı (Badland) adı verilen keskin sırtlarla birbirinden ayrılan pürüzlü yüzeyler oluşmuştur. Tablo 3'de Yozgat'ta yer alan başlıca dağlar/tepeler ve yükselteleri sunulmaktadır.

Tablo 3. İlde yer alan başlıca dağlar/tepeler

Dağ/ Tepe Adı	Yükselti (m)
Korkenez Dağı	1524
Yazır Dağı	1683
Aygar Dağı	1641
Dağın Dağı	1755
Sırıklıdağ	2076
Hamzasultan Tepesi	2272
Keklicek Dağı	1369
Deveci Dağları	1907
Gevencik Dağı	1607
Akçadağ	1639
Zincirli Dağı	1633

Kaynak: Yozgat Valiliği

Ovalar: Ovalar, genellikle tepeler arasındaki çukur yerlere alüvyonların çökmesiyle oluşmuştur. En önemli ovalar; Boğazlıyan ve Yerköy ovalarıdır. Yerköy Ovası, tepelikler arasında Delice Irmak'ın taşıdığı alüvyonların çökmesiyle oluşmuş, alüvyal bir düzlüktür. Boğazlıyan Ovası'da, ilçenin batısında çevredeki tepelerden inen dere ve çayların taşıdıkları alüvyonlarla örtülü olup, 6-7 km boyunda, 5-6 km enindedir. Sarıkaya İlçesi'nin 5-6 km kuzeyinde yine aynı şekilde oluşan verimli bir ovadır. Bu ovanın kenarlarında Karayakup, Hasbek ve Çıkrıkçı köy ve kasabaları bulunmaktadır. Ayrıca çıplak yüzeylerden inen seller vadi diplerinde taban ovaları oluşturmuştur. Çekerek Suyu Vadisi ve Karanlıkdere'de yer alan bağ-bahçe arazileri bu özelliktedir. Bu verimli topraklarda, vadilerdeki ılık iklimin etkisiyle üzüm, fıstık ve ayva gibi çeşitli meyveler yetiştirilmektedir. Vadi kenarları ve dağ eteklerinde sellerin bıraktığı materyallerden, birikinti konileri oluşturmuştur. Bu birikinti alanlarına, Karamağara Deresi'nin tabanlı vadisi kenarlarında belirgin olarak rastlanmaktadır.

1.4. Sosyo-Ekonomik Göstergeler

Yozgat, Devlet Planlama Teşkilatı'nın 2003 yılında gerçekleştirdiği "İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması"na göre 64. sırada gelmektedir.

Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu tarafından 2008-2009 dönemine ilişkin gerçekleştirilen İllerarası Rekabetçilik Endeksine göre, Yozgat, genel endeks itibariyle Türkiye genelinde 73. sırada gelirken, 2009-2010 döneminde aynı kurum tarafından gerçekleştirilen İllerarası Rekabetçilik Endeksine göre, Türkiye genelinde 69. sırada, yer almaktadır (Tablo 4).

Tablo 4. İllerarası Rekabetçilik Endeksi

2008-2009								
Endeks adı	Endeks Değeri (Yozgat)	Türkiye Sıralaması (Yozgat)	1. İl	Endeks Değeri	2. İl	Endeks Değeri	3. il	Endeks Değeri
Genel Endeks	9,07	73	İstanbul	84,04	Ankara	48,58	İzmir	42,23
Alt Endeksler								
Beşeri Sermaye ve Yaşam	9,67	73	Ankara	66,88	İstanbul	61,19	Eskişehir	47,19
Markalaşma becerisi ve yenilikçilik	0,0325	67	İstanbul	100	Ankara	25,52	Bursa	21,81
Ticaret becerisi ve üretim	4,39	75	İstanbul	87,62	İzmir	38,99	Ankara	36,32
Erişilebilirlik	22,18	66	İstanbul	87,33	İzmir	78,39	Tekirdağ	75,9
2009-2010								
Endeks adı	Endeks Değeri (Yozgat)	Türkiye Sıralaması (Yozgat)	1. İl	Endeks Değeri	2. İl	Endeks Değeri	3. il	Endeks Değeri
Genel Endeks	10,03	69	İstanbul	86,01	Ankara	49,73	İzmir	42,72
Alt Endeksler								
Beşeri Sermaye ve Yaşam	13,80	65	Ankara	67,52	İstanbul	61,84	Eskişehir	48,19
Markalaşma becerisi ve yenilikçilik	0,02	68	İstanbul	100	Ankara	23,26	Bursa	19,25
Ticaret becerisi ve üretim	5,68	67	İstanbul	87,64	Ankara	39,60	İzmir	34,21
Erişilebilirlik	20,63	66	İstanbul	94,58	İzmir	78,58	Ankara	68,53

Kaynak: URAK, İllerarası Rekabetçilik Endeksi, 2008-2009
URAK, İllerarası Rekabetçilik Endeksi, 2009-2010

1.5. Nüfus

2010 yılı adrese dayalı nüfus sayım sonucuna göre (TÜİK 2010), Yozgat nüfusu 476.096'dır. 2010 yılı TÜİK verilerine göre, toplam nüfusun %43,64'ü belde/köylerde geri kalanı ise il ve ilçe merkezlerinde yaşamaktadır. Km²'ye düşen 35 kişi ile nüfus yoğunluğu TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat) Düzey 2 Alt Bölgesinin altında yer almaktadır. Yıllık nüfus artış hızıysa binde 6,50 ile TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat) Düzey 2 Alt Bölgesinin altında yer almaktadır. (Tablo 4, Tablo 5).

Tablo 5. Genel nüfus verileri, 2009

Parametreler	Yozgat	TR72	Türkiye
Toplam Nüfus (1990) ¹	578.719	2.289.631	56.473.035
Toplam Nüfus (2000) ¹	682.919	2.498.442	67.80.3927
Toplam Nüfus (2009) ²	487.365	2.326.584	72.561.312
Toplam Nüfus (2010) ³	476.096	2.352.971	73.722.988
Şehir Nüfusu/Toplam Nüfus (%) (2009) ²	55,66	73,77	75,53
Nüfus Yoğunluğu (kişi/km ²) (2009) ²	35	39	94
Yıllık Nüfus Artış Hızı (%) (2009) ²	6,50	11,62	14,5

Kaynak: ¹ TÜİK, Nüfus İstatistikleri, Tarihsel Gelişim, 1927-2000 Genel Nüfus Sayımları,

² TÜİK. Bölgesel İstatistikler.

[Alıntı Tarihi: 1 Haziran, Temmuz 2010.] <http://tuikapp.tuik.gov.tr/Bolgesel/menuAction.do>

³ TÜİK, ADNS, 2010

Tablo 6. Yozgat-İlçelere göre il/ilçe merkezi ve belde/köy nüfusu – 2010*

Yozgat	İl/İlçe Merkezleri	Belde/Köyler	Genel Toplam
Akdağmadeni	24.747	28.318	53.065
Boğazlıyan	17.023	21.201	38.224
Çayıralan	7.331	11.306	18.637
Çekerek	10.953	16.737	27.690
Sarıkaya	21.110	19.529	40.639
Sorgun	50.595	36.923	87.518
Şefaattli	10.267	7.784	18.051
Yerköy	30.092	9.532	39.624
Merkez	75.012	20.655	95.667
Aydıncık	2.611	8.949	11.560
Çandır	4.337	1.361	5.698
Kadıışehri	4.239	11.732	15.971
Saraykent	7.061	10.331	17.392
Yenifakılı	2.971	3.389	6.360
Toplam	268.349	207.747	476.096

Kaynak: TÜİK, ADNS

*Açıklama: İl, ilçe, belediye, köy ve mahallelere göre nüfuslar belirlenirken; Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü tarafından, ilgili mevzuat ve idari kayıtlar uyarınca Ulusal Adres Veri Tabanı (UAVT)'nda yerleşim yerlerine yönelik olarak yapılan; idari bağılık, tüzel kişilik ve isim değişiklikleri dikkate alınmıştır.

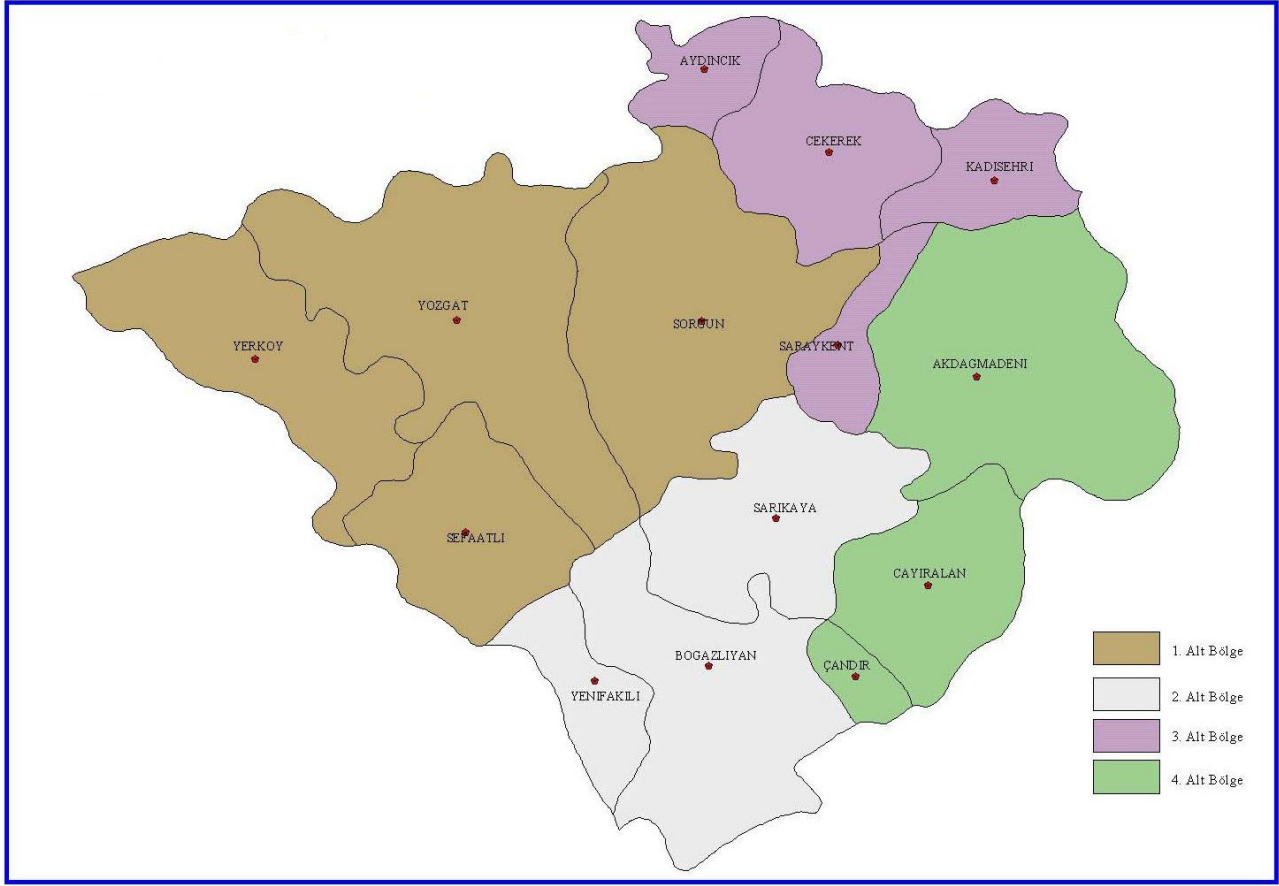
Toplam nüfusun yoğunlaştığı ilk üç ilçe, sırasıyla Merkez, Sorgun, Akdağmadeni'dir. Bunları, Sarıkaya, Yerköy ve Boğazlıyan ilçeleri takip etmektedir. Belde ve köy nüfusunun yoğunlaştığı illerse, sırasıyla Sorgun, Akdağmadeni, Boğazlıyan, Merkez, Sarıkaya ve Çekerek ilçeleridir.

İlin ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Halkın; %77'si tarım, % 18'i ticaret ve hizmet, % 5'i sanayi sektörlerinde çalışmaktadır (Yozgat İl Özel İdaresi, 2011).

1.6. Agro-Ekolojik Alt Bölgeler

Arazinin çevresel özellikleri, potansiyel verim ve arazi uygunluğu benzer olan özelliklere sahip alt alanlara bölünmesi anlamına gelen agro-ekolojik bölgelendirme bakımından, Yozgat ili 4 alt bölgeye ayrılmıştır (Şekil Yozgat Tarım Master Planı).

Tablo 7'de Yozgat İlinin Agro-Ekolojik Alt Bölgeleri ve Arazi Kabiliyet Sınıflarına Göre dağılım yüzdeleri sunulmaktadır.

Şekil 3. Yozgat İli Alt Bölgeler Haritası (Yozgat Tarım Master Planı)

Tablo 7. Yozgat İlinin Agro - Ekolojik Alt Bölgeleri ve Arazi Kabiliyet Sınıflarına Göre Dağılımı

Alt Bölgeler	Alan (%)*	Yıllık Yağış (mm)	Alanın Arazi Kabiliyet Sınıflarına Göre Dağılımı (%)				
			1	2	3	4	5-8
I. Alt Bölge (Merkez, Yerköy,	44,56	450-550	2,3	11,2	12,4	13,2	60,9
II. Alt Bölge (Sarıkaya, Boğazlıyan,	21,31	450-500	6,3	14,3	17,2	16,4	45,8
III. Alt Bölge (Aydıncık, Çekerek,	13,33	450-550	3,4	8,6	7,9	7,5	72,6
IV. Alt Bölge (Akdağmadeni, Çayıralan,	20,80	450-550	1,7	6,2	6,6	7,2	78,3
Toplam (ha)	1.341.905						

Kaynak: Yozgat Tarım Master Planı

* Yozgat Tarım İl Müdürlüğü 2009 yılı verilerine göre revize edilmiştir.

Buna göre, Merkez, Yerköy, Şefaati ve Sorgun ilçelerinden oluşan I. alt bölge, alt bölgeler içinde en geniş alanı kaplamakta olup, bunu IV, II ve III. alt bölgeler takip etmektedir. Kuru ve sulu tarım koşullarında mutlak tarım arazisi vasfı taşıyan ilk üç sınıf bakımından Sarıkaya, Boğazlıyan ve Yenifakılı ilçelerinden oluşan II. Alt bölge en geniş alanı (%37,80) kaplamaktadır. Bunu sırasıyla, I (%25,90), III (%19,90) ve IV. alt bölgeler (14,50) takip etmektedir.

1.7. Çiftçi Sayısı

Yozgat Tarım İl Müdürlüğü, 2009 yılı verilerine göre, Yozgat İli Çiftçi Aileleri Dağılım Listesine bakıldığında, Yozgat'ta toplam 53.053 çiftçi bulunmaktadır.

En fazla çiftçi ailesinin bulunduğu ilçe **Sorgun** ilçesi olup, 8199 çiftçi bulunmaktadır. Bunu, 8075 çiftçi ile Merkez ilçe, 5.855 çiftçi ile Boğazlıyan, 5.374 çiftçi ile Sarıkaya, 4.741 çiftçi ile Akdağmadeni, 4.628 çiftçi ile Yerköy, 4.346 çiftçi ile Şefaati ve diğerleri takip etmektedir.

Tablo 8. Yozgat İlinde İlçeler Bazında Çiftçi Aile Sayısı

İlçesi	Belde sayısı	Köy sayısı	Toplam	Çiftçi aile
Merkez	3	97	100	8.075
Akdağmadeni	2	83	85	4.741
Aydıncık	2	24	26	1.403
Boğazlıyan	1	31	32	5.855
Çandır	-	4	4	672
Çayıralan	3	19	22	1.178
Çekerek	-	45	45	3.122
Kadışehri	1	28	29	2.342
Saraykent	1	18	19	1.599
Sarıkaya	3	56	59	5.374
Sorgun	6	90	96	8.199
Şefaati	-	44	44	4.346
Yenifakılı	-	7	7	1.519
Yerköy	-	60	60	4.628
Toplam	22	606	628	53.053

Kaynak: Yozgat Tarım İl Müdürlüğü

Tablo 9. Alt Bölgeler İtibariyle Çiftçi Aile Sayısı*

Alt Bölgeler		Belde sayısı	Köy sayısı	Toplam	Çiftçi aile
I. Alt Bölge	Merkez	3	97	100	8.075
	Yerköy	-	60	60	4.628
	Şefaattli	-	44	44	4.346
	Sorgun	6	90	96	8.199
	Toplam	9	291	300	25.248
II. Alt Bölge	Sarıkaya	3	56	59	5.374
	Boğazlıyan	1	31	32	5.855
	Yenifakılı	-	7	7	1.519
	Toplam	4	94	98	12.748
III. Alt Bölge	Aydıncık	2	24	26	1.403
	Çekerek	-	45	45	3.122
	Kadışehri	1	28	29	2.342
	Saraykent	1	18	19	1.599
	Toplam	4	115	119	8.466
IV. Alt Bölge	Akdağmadeni	2	83	85	4.741
	Çayıralan	3	19	22	1.178
	Çandır	-	4	4	672
	Toplam	5	106	111	6.591
Genel Toplam		22	606	628	53053

*2009 yılı Yozgat Tarım İl Müdürlüğü verilerinden üretilmiştir.

2. Arazi Toplulaştırılması

Teknik ve ekonomik yönden tarımsal üretimin verimli bir şekilde yapılmasında önemli olan optimum işletme büyüklüğünün altında parçalı ve küçük arazi dağılımı en önemli sorunlardan biridir. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Tarım Reformu Genel Müdürlüğü, Yozgat Bölge Müdürlüğü'nden elde edilen 2011 yılı verileri ışığında, Yozgat'ta arazi toplulaştırma konusunda uygulanan projeler Tablo 10'da sunulmaktadır.

Tablo 10. Yozgat'ta Arazi Toplulaştırma Alanında Uygulanan Projeler

Proje Adı	Toplulaştırma Alanı (ha)	Tamamlandığı Yıl
Sarıkaya Arazi Toplulaştırma Projesi	2.000	2010

Kaynak: Tarım Reformu Genel Müdürlüğü, Yozgat Bölge Müdürlüğü, 2011

Yozgat ve Kayseri, Sivas illerinde tamamlanan, devam eden ve projesi hazırlanan toplulaştırma alanları karşılaştırmalı olarak Tablo 11'de sunulmuştur. Buna göre,

Yozgat'ta devam eden toplulaştırma alanı bulunmamakla birlikte, 32.300 ha'lık projesi hazırlanan toplulaştırma alanı bulunmaktadır.

Tablo 11. TR72 Bölgesinde Yer Alan İller Bazında Toplulaştırma Alanları

İl	Tamamlanan Toplulaştırma Alanı (ha)	Devam Eden Toplulaştırma Alanı (ha)	Projesi Hazırlanan Toplulaştırma Alanı (ha)
Kayseri	4.500	48.700	9.000
Yozgat	2.000	-	32.300
Sivas	-	4.500	24.670

Kaynak: Tarım Reformu Genel Müdürlüğü, Yozgat Bölge Müdürlüğü, 2011

Bu bağlamda, Yozgat'ta uygulanması planlanan projeler şu şekildedir (32.300 ha'lık Toplulaştırma Alanı için) ;

Aşağı Sekili Arazi Toplulaştırma Projesi: Yozgat sınırları içerisinde bulunan Gelingüllü Barajı sulama sahasında kalan Yozgat İli Yerköy İlçesine bağlı Derebağ, Sekili, Terzili, Yukarı İhsangazili, Arslanhacılı Köylerinde toplulaştırma yapılması amaçlı proje hazırlanmıştır. Aşağı Sekili Arazi Toplulaştırma Projesi Yozgat, Kırşehir ve Kırıkkale illerini

kapsamakta olup uygulama alanı olan köylerde toplam 5300 ha alanda toplulaştırma çalışmaları yapılacaktır.

Gelingüllü Arazi Topplulaştırma Projesi: Gelingüllü Barajı Sulama havzasının Esenli ve Paşaköy grubunda kalan Yozgat ili Merkez ilçesi Esenli Kasabası, Battal, Bayatören, Özlüce, Sarınınören Köyleri, Yozgat İli Sorgun İlçesi Gedikhasanlı Kasabası, Yozgat İli Şefaattli İlçesi İnceşehir Mahallesi, Paşaköy Kasabası, Armağan, Halaçlı, İbrahimhacılı, Kızılyaryar, Koç ve Saçlı köyleri ve Yozgat İli Yerköy İlçesi Akpınar, Arifeoğlu, Buruncuk, Kumluca, Göçerli, Karacaahmetli, Kömüşören köyleri olmak üzere olmak üzere 21 yerleşim merkezi Bakanlar Kurulunun 2009/15354 Sayılı Kararı ile 03/09/2009 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak Uygulama Alanı ilan edilmiştir. Toplam hazırlanan proje alanı 27 000 ha olup, sulanabilir alanlarda arazi toplulaştırması yapılması amacıyla Topplulaştırma Projesi hazırlanmıştır.

Aydıncık Ovası Süreyyabey Barajı Sulama Havzası (Etüt Aşamasındaki Proje): Yozgat İli Aydıncık İlçesi Merkez Mahalleleri, Kazankaya, Baştürk, Köşrelilik, Kocabekiroğlu, Boğazkaya, Kızılcakışla, Dereçiftlik, Mercimekören, B.Toraman, K.Toraman Köyleri ile Çekerek İlçesine bağlı Bazlamaç Kasabasında 6500 hektar sulu alanda etüt çalışmaları devam etmektedir.

Tarım Reformu Genel Müdürlüğü'nün toplulaştırma projesi uygulanacak sahalardaki öncelikleri ise 4 öncelik altında toplanmaktadır. Bu öncelikler şu şekilde sıralanmaktadır;

1. D.S.İ. Tarafından Yeni Sulamaya Açılacak Alanlar
2. D.S.İ. Tarafından Önceden Sulamaya Açılmış Alanlar
3. Diğer Kurumlarca Önceden Sulamaya Açılmış Alanlar
4. Kuru Alanlar

Sulamaya açılacak alanlar, toplulaştırma kapsamındaki çalışmalar için öncelikler arasında yer almaktadır.

3. Sulama

Devlet Su İşleri 12. Bölge Müdürlüğü (Kayseri) verilerine göre, Yozgat ilinde işletmedeki sulama tesisleri Tablo 12’de sunulmaktadır.

Kuyu sulamaları hariç toplam 28293 ha’lık bir alan sulanmakta olup, toplam sulama alanı 28.363 ha’dır. Yozgat’ta sulanabilir arazi 751.026 ha olup, 133.359 ha arazinin etüdü yapılmıştır. Bu çerçevede, 119.826 ha sulamaya elverişli arazi bulunmakla birlikte, ekonomik olarak sulanabilir arazi 77.828 ha’dır. 1.033 hm³’ü yer üstü, 92 hm³’ü yeraltı olmak üzere toplam su potansiyeli, 1.125 hm³’tür (Devlet Su İşleri XII. Bölge Müdürlüğü (Kayseri))

Tablo 12. İşletmedeki Sulama Tesisleri

Tesisin Adı	İşletmeye Girdiği Yıl	Cazibe Sulama (ha)		Pompajlı Sulama (ha)		Toplam Sulama Alanı (ha)	
		Brüt	Net	Brüt	Net	Brüt	Net
A-Büyük Su İşleri		25009	22286	2382	2239	27391	24525
Yahyasaray Barajı ve Sulaması	1992	4062	3436	-	-	4062	3436
Uzunlu Barajı ve Sulaması	1995	7683	7222	-	-	7683	7222
Gelingüllü Barajı ve Paşaköy Grubu Sulaması	1996	4332	4072	-	-	4332	4072
Gelingüllü Pompaj Sulaması(Kısmı)	2008	-	-	2382	2239	2382	2239
Gelingüllü Yerköy Yenimahalle Sulaması(Ana Kanal Bazında)	2006	5807	4912	-	-	5807	4912
Gelingüllü Yerköy Aşağısekili Sulaması(Ana Kanal Bazında)	2006	3125	2644	-	-	3125	2644
B-Küçük Su İşleri		4294	3768	-	-	4294	3768
Fehimli Göleti Sulaması	1986	1430	1216	-	-	1430	1216
Kuzayca Göleti Sulaması	2000	1008	950	-	-	1008	950
Kanlıdere Göleti Sulaması	1982	130	110	-	-	130	110
Gülistan Göleti Sulaması	2008	336	316	-	-	336	316
Bektaşlı Sulaması	1987	1064	900	-	-	1064	900
Delice Sulaması	1961	47	40	-	-	47	40
Sarıkent Sulaması	1954	279	236	-	-	279	236
A + B TOPLAMI		29303	26054	2382	2239	31685	28293
C-Yeraltı Suyu Sulamaları	Adet						
Toplam Kuyu Adedi	3	-	-	78	70	78	70
İL SULAMALAR TOPLAMI		29303	26054	2460	2309	31763	28363

Kaynak: Devlet Su İşleri XII. Bölge Müdürlüğü

İnşa halindeki sulamalar Tablo 13’de sunulmaktadır. İnşa halindeki sulamalar tamamlandığında, 12.662 ha’lık bir arazi daha sulanabilir hale gelecektir.

Tablo 13. İnşa Halindeki Sulamalar

İnşaatın Adı	Fayda (ha)
A-Büyük Su İşleri	
1-Gelingüllü Projesi Yerköy Grubu Yenimahalle Sulaması	5807
2-Gelingüllü Projesi Yerköy Grubu Aşağısekili Sulaması	3455
3-Gelingüllü Pompaj Sulaması	3400

Kaynak: Devlet Su İşleri XII. Bölge Müdürlüğü

Toplulaştırma çalışmalarıyla desteklenmiş sulanabilir alanlar arttıkça, bitkisel üretimde verimlilik önemli ölçüde artabilecektir.

4. İl Arazisinin Kullanım Durumu

Yozgat Tarım İl Müdürlüğü 2009 yılı verilerine göre, il arazisinin ilçeler bazında kullanım durumlarına göre genel dağılımı Tablo 14’de sunulmaktadır.

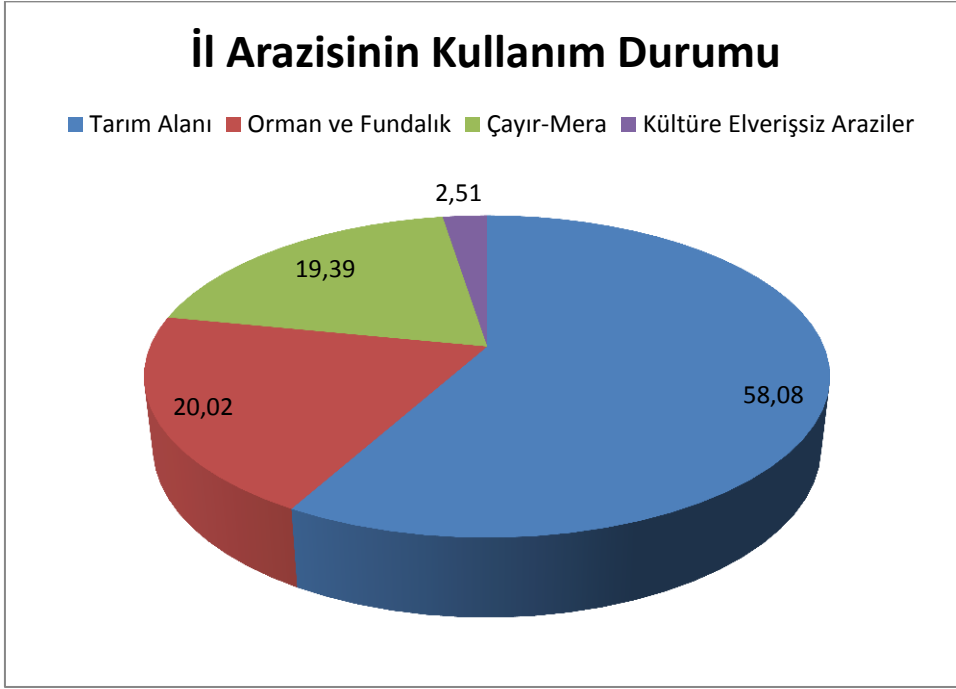
Tablo 14’e göre, en büyük yüzölçümüne sahip ilk 5 ilçe, 204.366 ha ile Merkez, 179.347 ha ile Akdağmadeni, 178.021 ha ile Sorgun, 140.358 ha ile Boğazlıyan, 121.398 ha ile Yerköy’dür.

Tablo 14. İl Arazilerinin İlçeler İtibariyle Dağılımı, 2009

İlçe adı	Yüzölçümü (ha)	Genel kültür arazileri						Kültüre elverişsiz araziler (ha)	
		Tarım alanı (ha)		Orman ve fundalık (ha)		Çayır-mera (ha)		Miktarı	%
		Miktarı	%	Miktarı	%	Miktarı	%		
Merkez	204.366	119.959	8,94	35.764	2,67	44.244	3,30	4.399	0,33
Akdağmadeni	179.347	58.964	4,39	88.582	6,60	28.989	2,16	2.812	0,21
Aydıncık	24.027	12.313	0,92	5.680	0,42	5.458	0,41	576	0,04
Boğazlıyan	140.358	113.072	8,43	0	0,00	22.647	1,69	4.639	0,35
Çandır	18.863	14.524	1,08	89	0,01	3.006	0,22	1.244	0,09
Çayıralan	80.954	27.726	2,07	41.764	3,11	8.483	0,63	2.981	0,22
Çekerek	75.570	25.475	1,90	33.144	2,47	15.248	1,14	1.703	0,13
Kadıışehri	46.024	23.247	1,73	9.781	0,73	12.314	0,92	682	0,05
Saraykent	33.201	16.480	1,23	11.987	0,89	3.510	0,26	1.224	0,09
Sarıkaya	106.170	83.868	6,25	7.785	0,58	11.678	0,87	2.839	0,21
Sorgun	178.021	108.675	8,10	29.991	2,23	34.146	2,54	5.209	0,39
Şefaattli	94.135	68.423	5,10	0	0,00	23.779	1,77	1.933	0,14
Yenifaklı	39.471	28.344	2,11	0	0,00	10.251	0,76	876	0,07
Yerköy	121.398	78.370	5,84	4.070	0,30	36.400	2,71	2.558	0,19
Toplam	1.341.905	779.440	58,08	268.637	20,02	260.153	19,39	33.675	2,51

Kaynak: Yozgat Tarım İl Müdürlüğü

İl arazisinin kullanım durumu incelendiğinde, kültüre elverişsiz alanlar 33.675 ha ile toplam arazinin yalnızca %2,51'ini oluşturmaktadır. Geniş bir tarım alanına sahip Yozgat'ta 779.440 ha ile toplam arazinin yarısından fazlasını tarım alanları (%58,8) oluşturmaktadır. Çayır-mera alanlarıysa 260.153 ha ile toplam arazinin %19,39'unu oluşturmaktadır. 268.637 ha ile toplam arazinin %20,02'si orman ve fundalık alanlardan oluşmakla birlikte, bu oran çayır-mera alanlarının kapladığı alana yakındır. Bu durum, Yozgat ilinin tarım ve hayvancılık bakımından doğal bir potansiyeli olduğuna işaret etmektedir.

Şekil 4. Yozgat İl Arazisinin Kullanım Durumu

Yozgat Tarım Master Planında belirlenen alt bölgeler, arazinin kullanım durumu bakımından değerlendirildiğinde;

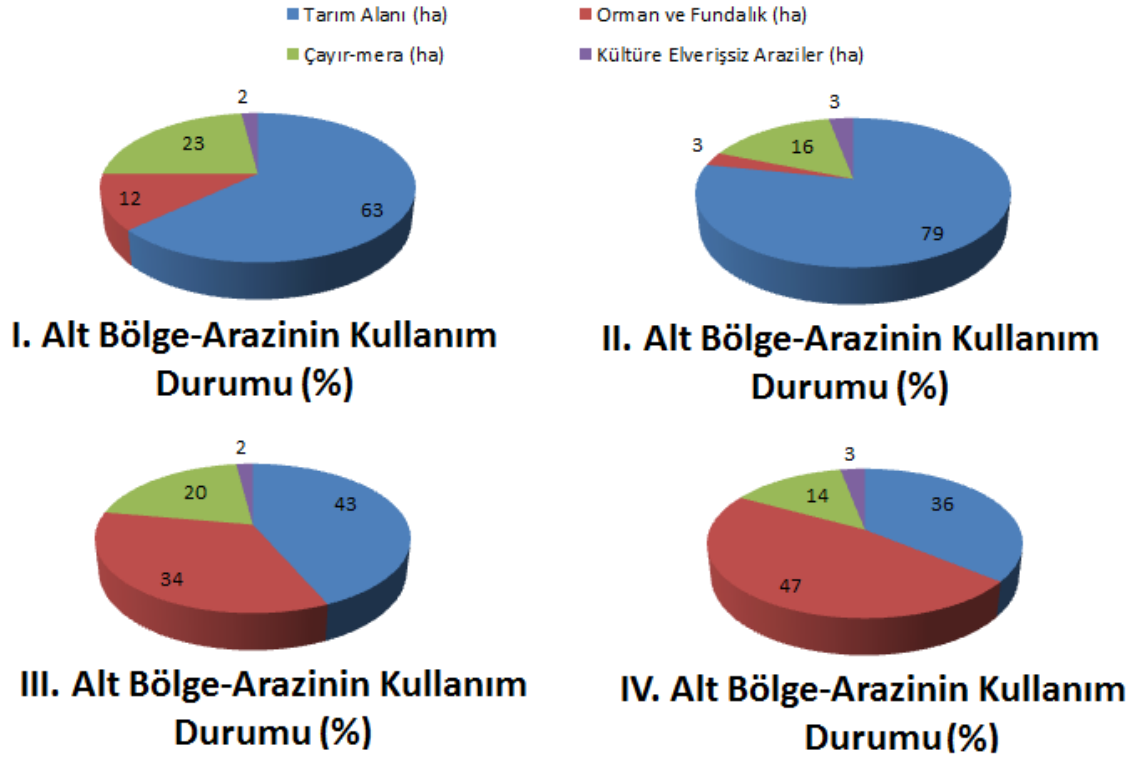
En fazla tarım alanı I. alt bölge, en fazla orman ve fundalık alan IV. alt bölge, en fazla çayır mera alanı I. alt bölge, en fazla kültüre elverişsiz arazi ise yine I. alt bölgede yer almaktadır. Yüzölçümü bakımından da I. alt bölge başta gelmektedir (Tablo 15, Şekil 5).

Tablo 15. Yozgat'ta Arazinin Kullanım Durumu

Alt Bölgeler	Tarım Alanı (ha)	Orman ve Fundalık (ha)	Çayır-mera (ha)	Kültüre Elverişsiz Araziler (ha)	Yüzölçümü
I. Alt Bölge					
Merkez	119.959	35.764	44.244	4.399	204.366
Yerköy	78.370	4.070	36.400	2.558	121.398
Şefaattli	68.423	0	23.779	1.933	94.135
Sorgun	108.675	29.991	34.146	5.209	178.021
Toplam	375.427	69.825	138.569	14.099	597.920
II. Alt Bölge					
Sarıkaya	83.868	7.785	11.678	2.839	106.170
Boğazlıyan	113.072	0	22.647	4.639	140.358
Yenifakılı	28.344	0	10.251	876	39.471
Toplam	225.284	7.785	44.576	8.354	285.999
III. Alt Bölge					
Aydıncık	12.313	5.680	5.458	576	24.027
Çekerek	25.475	33.144	15.248	1.703	75.570
Kadıışehri	23.247	9.781	12.314	682	46.024
Saraykent	16.480	11.987	3.510	1.224	33.201
Toplam	77.515	60.592	36.530	4.185	178.822
IV. Alt Bölge					
Akdağmadeni	58.964	88.582	28.989	2.812	179.347
Çayıralan	27.726	41.764	8.483	2.981	80.954
Çandır	14.524	89	3.006	1.244	18.863
Toplam	101.214	130.435	40.478	7.037	279.164
Genel Toplam	779.440	268.637	260.153	33.675	1.341.905

*2009 yılı Yozgat Tarım İl Müdürlüğü verilerinden üretilmiştir.

Toplam arazi büyüklüğüne oranla en az tarım alanı IV. alt bölgede olup, en az orman ve fundalık alan II. alt bölgede yer almaktadır.

Şekil 5. Yozgat İli Alt Bölgeler Bazında Arazilerin Kullanım Durumu

2009 yılı Yozgat Tarım İl Müdürlüğü verilerine göre, il arazilerinin kullanım durumu detaylı olarak incelendiğinde;

İşlenen arazilerin 52,81'inin kuru tarım şeklinde, ancak %4,70'ininse sulu tarım olarak değerlendirildiği görülmektedir. Sulu tarım alanlarının artırılması, Yozgat'ta tarımsal ürünlerin verimliliğini ve katma değeri yüksek ürün çeşitliliğini önemli ölçüde artıracaktır.

Bağ-bahçe olarak değerlendirilen alan ise, ilde yok denecek kadar azdır. Hayvancılık bakımından önem taşıyan çayır-mera alanları açısından, mera alanlarının oldukça önemli bir alan kapladığı (%19,09) gözlemlenmektedir.

Tablo 16. Yozgat İl Arazilerinin Detaylı Kullanım Durumu-1, 2009

Kullanma Şekli		Alanı (ha)	%
1	İşlenen Arazi	779.440	58,08
	A-Kuru Tarım	708.648	52,81
	B-Sulu Tarım	63.084	4,70
	C-Bağ-Bahçe	7.708	0,57
2	Çayır-Mera	260.153	19.55
	A-Çayır	1.308	0.46
	B-Mera	258.845	19,09
3	Orman Arazisi	268.637	18.23
4	Diğer Alanlar	7.316	0.75
5	Yerleşim Alanları	26359	2,92
Toplam		1.341.905	100.00

Kaynak: Yozgat Tarım İl Müdürlüğü

Tablo 16 detaylı incelendiğinde;

Tarla arazilerinin en fazla hububat ekimi ile değerlendirildiği (toplam tarım arazisinin %58,42'si), bunu sırasıyla bakliyat (toplam tarım arazisinin % 4,09), endüstri bitkileri (toplam tarım arazisinin %3,71'i) ve yem bitkilerinin (toplam tarım arazisinin %2,04'ü) izlediği görülmektedir.

Hububat alanları ile kıyaslandığında, bakliyat, endüstri bitkileri ve yem bitkilerinin yok denecek kadar az bir alan kapladığı görülmektedir. Nadas alanları ise toplam tarım alanının yaklaşık 1/3'lük (%31,72) bir kısmını kaplamaktadır. Oldukça yüksek bir oran teşkil eden nadas alanlarının sulama imkanlarının da artırılmasıyla birlikte iklim ve toprak koşullarına uygun, pazar imkanı geniş ve katmadeğeri yüksek tür ve çeşitlerle değerlendirilmesi, sadece çiftçi gelirlerinin artmasına katkı sağlamayacak, aynı zamanda tarımın bölge ekonomisine olan katkısını da olumlu yönde etkileyebilecektir.

İlde yok denecek kadar az olan bağ-bahçe arazilerinin, %60,69'unun bağ olarak, %20,72'sinin meyvelik, %18,59'unun ise sebzelik olarak değerlendirildiği görülmektedir. Bağ, bahçe arazilerinin az bir alan kapsamında önemli ölçüde iklim koşullarının sert olması ve depolama koşullarının uygun olmaması etkilidir. Meyve ve sebze alanları Yozgat tarım alanları içinde her ne kadar düşük bir pay olsa da yüksek rakımı dolayısıyla iklim ve toprak koşullarının uygun olduğu alanlarda, hali hazırda adapte olmuş, ya da adaptasyon kabiliyeti yüksek tür ve çeşitlerin kullanılmasıyla meyveciliğin geliştirilme potansiyeli mevcuttur. Uygun alanlarda jeotermal enerji kaynaklarının kullanımıyla yapılacak örtüaltı yetiştiricilik sebzelik alanlarının artırılması bakımından değer taşımaktadır (Tablo 17).

Tablo 17. Yozgat İl Arazilerinin Detaylı Kullanım Durumu-2, 2009

A- Genel Kültür Arazileri		Miktarı (ha)	%
Tarla Arazisi	Hububat	450.849	57,5
	Bakliyat	31.626	
	Sanayi Bitkileri	28.657	
	Yem Bitkileri	15.777	
	Nadas Alanı	244.821	
	Toplam	771.730	
Bağ Bahçe Arazisi	Bağ	4.678	0,57
	Meyvelik	1.597	
	Sebzelik	1.433	
	Toplam	7.708	
Çayır ve Mera Alanları		260.153	19,39
Orman Alanı		268.637	20,02
Genel Kültür Arazisi Toplamı		1.308.230	97,49
B- Kültüre Elverişsiz Araziler			
Meskun Saha		26.359	2,51
Diğer Araziler		7.316	
İlin Yüzölçümü-Toplam Alan		1.341.905	100,00

Kaynak: Yozgat Tarım İl Müdürlüğü

TUIK 2009 yılı verilerine göre, alan kullanımı değerleri, dikkate alındığında, toplam işlenen tarım alanı ve uzun ömürlü bitkilerin kapladığı alan, Türkiye'deki alanın %2,66'sı, TR72 Bölgesindeki alanın ise %27,88'ini oluşturmaktadır. Toplam işlenen tarım alanı Türkiye'deki alanın %2,99'u, TR72 bölgesindeki alanın %27,88'ine karşılık gelmektedir.

5. Bitkisel Üretim

2009 yılı Yozgat Tarım İl Müdürlüğü verilerine göre ilçeler bazında tarım alanlarının detaylı durumu incelendiğinde;

Merkez, Boğazlıyan, Kadışehri, Şefaati ve Çekerek ilçeleri, bağ arazileri bakımından, Sorgun, Merkez, Çekerek, Şefaati ve Akmağdeni ilçeleri, sebze arazileri bakımından ise Yerköy, Merkez, Sarıkaya, Boğazlıyan ve Sorgun ilçelerinin öne çıktığı görülmektedir. Tarla arazisi bakımından ise, Merkez, Boğazlıyan, Sorgun, Sarıkaya ve Yerköy ilçeleri ön plana çıkmaktadır (Tablo 18).

2009 yılı verilerine göre, alt bölgeler bakımından ise yapılan değerlendirme de;

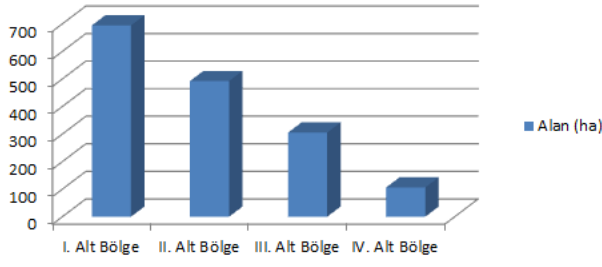
Tarla arazisi bakımından **I. alt bölge ilk sırada** gelmektedir. **En fazla meyve arazisi**, 694 ha ile **I. alt bölgede** olup, bunu 492 ha ile II. Alt bölge, 305 ha ile III. alt bölge ve 106 ha ile IV. alt bölge takip etmektedir. **Bağ arazisi bakımından** 2659 ha ile **I. alt bölge ilk sırada** gelirken, bunu sırasıyla 813 ha ile IV. alt bölge, 689 ha ile III. alt bölge, 517 ha ile II. Alt bölge takip etmektedir. **Sebze ve tarla arazisi bakımından** da durum benzer olup, **I. alt bölge ilk sırada** yer almaktadır (Şekil 6)

Tablo 18. Alt Bölgeler Bazında Tarım Arazilerinin Dağılım Durumu

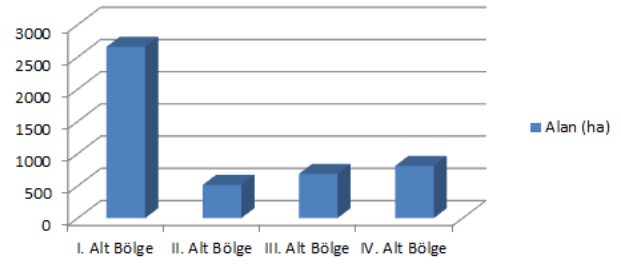
Alt Bölgeler	Meyve Arazisi (ha)	Bağ Arazisi (ha)	Sebze Arazisi (ha)	Tarla Arazisi (ha)
I. Alt Bölge				
Merkez	518	873	385	118.183
Yerköy	8	200	558	77.603
Şefaattli	157	486	45	67.735
Sorgun	11	1.100	47	107.517
Toplam	694	2.659	1.035	371.038
II. Alt Bölge				
Sarıkaya	68	300	96	83.404
Boğazlıyan	407	200	91	112.374
Yenifakılı	17	17	16	28.293
Toplam	492	517	203	224.072
III. Alt Bölge				
Aydıncık	17	13	40	12.243
Çekerek	105	550	40	24.780
Kadıışehri	175	50	0	23.022
Saraykent	8	76	27	16.369
Toplam	305	689	107	76.414
IV. Alt Bölge				
Akdağmadeni	46	440	34	58.444
Çayıralan	50	100	34	27.541
Çandır	10	273	20	14.221
Toplam	106	813	88	100.206
Genel Toplam	1.597	4.678	1.433	771.730

*2009 yılı Yozgat Tarım İl Müdürlüğü verilerinden üretilmiştir.

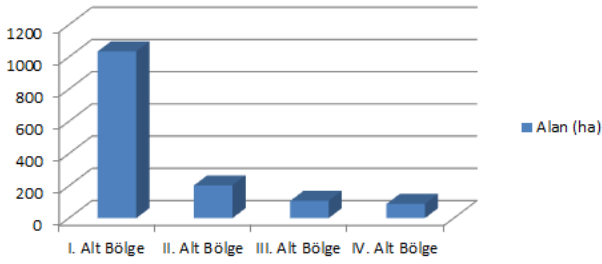
Tarım Alanlarının Alt Bölgeler İtibariyle Dağılımı-Meyvelikler

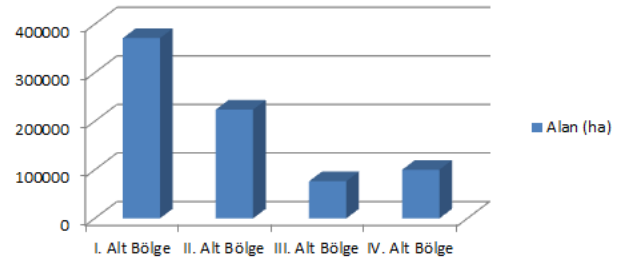
Tarım Alanlarının Alt Bölgeler İtibariyle Dağılımı-Bağ Arazisi

Tarım Alanlarının Alt Bölgeler İtibariyle Dağılımı-Sebzelikler

Tarım Alanlarının Alt Bölgeler İtibariyle Dağılımı-Tarla Arazisi

Şekil 6. Tarım Alanlarının Alt Bölgeler Bazında Detaylı Dağılımı

Tarla arazilerinin ilçeler bazında detaylı dağılımı Tablo 19'da sunulmaktadır. Tablo 19'a göre;

Hububat üretiminin yapıldığı il 5 ilçe sırasıyla, Boğazlıyan (80.505 ha), Yerköy (60.000 ha), Merkez (59.415 ha), Sarıkaya (51.010 ha) ve Sorgun (50.396 ha) ilçeleridir.

Yemelik Baklagiller üretiminin yapıldığı alan açısından ilk 5 ilçe sırasıyla Merkez (16.800 ha), Sorgun (5.858 ha), Çekerek (4.080 ha), Yerköy (1.250 ha) ve Kadışehri'dir (900 ha).

Yem Bitkileri açısından ilk 5 ilçe Merkez (6.700 ha), Akmağdeni (2.280 ha), Çekerek (1.343 ha), Kadışehri (1.170 ha) ve Sorgun (1.126 ha)'dur.

Nadas alanları bakımından Yozgat'ta en fazla nadas alanı 48.832 ha ile Sorgun, 33.416 ha ile Merkez, 30.542 ha ile Şefaattli, 28.424 ha ile Sarıkaya ve 17.587 ha ile Yenifakılı ilçelerinde yer almaktadır.

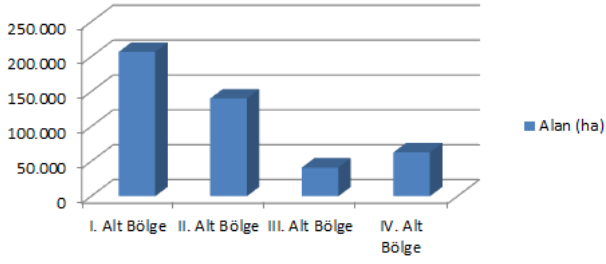
Tablo 19. Tarla Arazilerinin İlçeler Bazında Detaylı Dağılımı

Alt Bölgeler	Hububat	Endüstri Bitkileri	Yemelik Baklagiller	Yem Bitkileri	Nadas	Toplam
I. Alt Bölge						
Merkez	59.415	1.853	16.800	6.700	33.416	118.184
Yerköy	60.000	1.310	1.250	125	14.918	77.603
Şefaattli	37.000	94	20	80	30.542	67.736
Sorgun	50.396	1.304	5.858	1.126	48.832	107.516
Toplam	206.811	4.561	23.928	8.031	127.708	371.039
II. Alt Bölge						
Sarıkaya	51.010	2.270	650	1.050	28.424	83.404
Boğazlıyan	80.505	15.225	750	540	15.354	112.374
Yenifakılı	8.620	2.012	25	49	17.587	28.293
Toplam	140.135	19.507	1.425	1.639	61.365	224.071
III. Alt Bölge						
Aydıncık	7.650	1.210	505	503	2.376	12.244
Çekerek	17.200	940	4.080	1.343	1.217	24.780
Kadışehir	8.010	412	900	1.170	12.530	23.022
Saraykent	8.233	121	77	342	7.595	16.368
Toplam	41.093	2.683	5.562	3.358	23.718	76.414
IV. Alt Bölge						
Akdağmadeni	40.900	667	390	2.280	14.207	58.444
Çayıralan	15.060	220	60	420	11.781	27.541
Çandır	6.850	1.019	261	49	6.042	14.221
Toplam	62.810	1.906	711	2.749	32.030	100.206
Genel Toplam	450.849	28.657	31.626	15.777	244.821	771.730

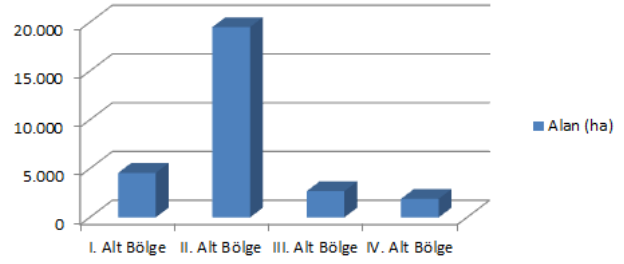
* 2009 yılı Yozgat Tarım İl Müdürlüğü verilerinden üretilmiştir.

Alt bölgeler bakımından ise en fazla hububat alanı I. alt bölge, en fazla endüstri bitkileri alanı II. alt bölge, en fazla yemelik baklagiller alanı, I. alt bölge, en fazla yem bitkileri alanı I. alt bölgede ve en fazla nadas alanı yine I. alt bölgede toplanmıştır.

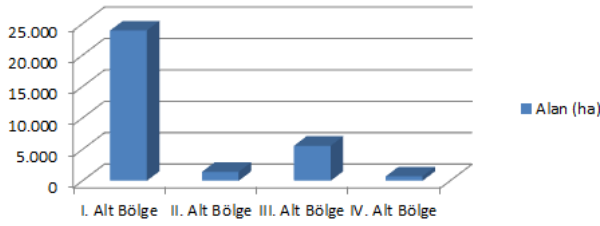
Tarla Arazilerinin Alt Bölgeler İtibariyle Dağılımı-Hububat

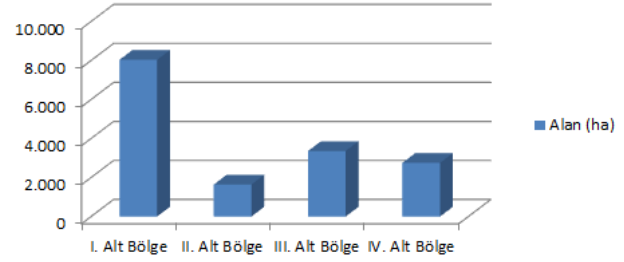
Tarla Arazilerinin Alt Bölgeler İtibariyle Dağılımı-Endüstri Bitkileri

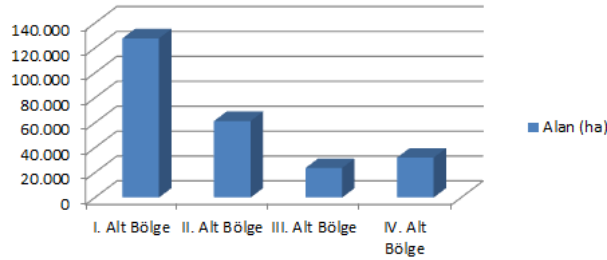
Tarla Arazilerinin Alt Bölgeler İtibariyle Dağılımı-Yemelik Baklagiller

Tarla Arazilerinin Alt Bölgeler İtibariyle Dağılımı-Yem Bitkileri

Tarla Arazilerinin Alt Bölgeler İtibariyle Dağılımı-Nadas

Şekil 7. Yozgat İli Tarla Arazilerinin Alt Bölgeler İtibariyle Detaylı Dağılımı

İlde hububat ve şekerpancarı tarımı ağırlıklı üretim biçimidir.

Hububat genelde kuru tarım koşullarında yapılmaktadır. Son dönemlerde nispeten azalmasına rağmen nadaslı kuru tarım sistemi tercih edilmektedir. Baklagiller arasında nohut üretimi Yozgat ili, son üç yıllık ekiliş, verim ve üretim değerlerine bakıldığında (Tablo 20), hububat ürünleri arasında en fazla buğday üretiminin (ton) yapıldığı ve son üç yılda hububat üretiminin önemli ölçüde arttığı (hububatta yulaf hariç ekim alanı azalmasına rağmen) görülmektedir. Bu bağlamda 2007-2009 yılları arasında buğday üretimi %37,17, arpa üretimi %21,75, çavdar üretimi %23,25, yulaf üretimi ise %55,20 oranında artmıştır. Dane mısır üretimi ise 2009 yılında 150 ton üretilmiştir. Endüstri bitkileri arasında başat ürün şekerpancarıdır. 2007-2009 yılları arasında şekerpancarı üretimi %27,17 oranında artmıştır.

İlde, Boğazlıyan ve Sorgun ilçelerinde olmak üzere 2 şeker fabrikası bulunmaktadır. Şekerpancarını, kuru soğan ve patates üretimi takip etmektedir.

Yem bitkileri arasında başta gelen ürünler, mısır, yonca ve fiğdir. Son üç yıllık dönem içerisinde mısır üretimi, %4,75 oranında artarken, yonca üretimi %17.19, fiğ üretimi %33,35 oranında azalmıştır. 2009 yılı verilerine göre, toplam yem bitkileri üretimi 57.726 tondur.

Yozgat'ta yem bitkilerinin satışı ve ihracatı söz konusu olmayıp, yem bitkileri üreticilerin kendi hayvancılıkta kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kullanılmaktadır. Ürün genelde taze olarak tüketilmekte, ancak bazı mısır çeşitlerinde silajlama yapılmakta ya da kuru ot olarak tüketilebilmektedir. Yozgat ilinde yem bitkileri pazarının gelişmesi, hayvancılığın gelişmesine bağlı olup, yem sektöründe üretici ve tüketici bazında örgütlenme geliştirilmelidir. Örgütlenme özellikle, yem bitkileri konusunda üretim, stoklama, paketleme ve dağıtım üzerine gereklidir. Ayrıca Yem Bitkileri Borsasının işlerlik kazanması bu sektörün geliştirilmesinde etkili olacaktır (DPT 2007).

Yemeklik baklagiller arasında ise nohut üretimi ilk sırada gelmektedir. Nohut üretimi son üç yıllık dönem içerisinde %17,64 oranında artmıştır.

Yozgat ilinde üretilen endüstri bitkileri (sarımsak verimi aynı kalmakla birlikte), hububat ve yemeklik baklagiller veriminin genel olarak son üç yılda önemli düzeyde arttığı görülmektedir.

Tablo 20. Yozgat'ta 2007-2009 yılları arası Tarla Bitkilerinin Ekiliş, Verim ve Üretim Değerleri

ÜRÜNLER	2007			2008			2009			
	Ekiliş (ha)	Verim (kg/da)	Üretim (ton)	Ekiliş (ha)	Verim (kg/da)	Üretim (ton)	Ekiliş (ha)	Verim (kg/da)	Üretim (Ton)	
Hububat	Buğday	390.691	215	839.488	388.397	219	848.893	376.353	354	1.336.042
	Arpa	81.110	245	198.236	81.078	228	184.669	72.015	342	253.334
	Çavdar	2.612	163	4.252	2.186	163	3.566	2.124	260	5.540
	Mısır (dane)							20		150
	Yulaf	221	141	310	217	130	258	338	204	692
	Toplam	474.634			471.878			450.850		
Sanayi Bitkileri	Ş. Pancarı	24.183	4.092	989.429	25.255	5.020	1.268.010	25.341	5.360	1.358.454
	Ayçiçeği	400	167	665	475	197	939	437	195	854
	Patates	626	2.990	15.730	1.204	3.856	46.435	1.110	3.563	39.550
	Kanola	203	144	290,6	93	150	78,0	30	150	45,0
	Aspir	289	143	411	273	157	431	518	168	872
	K. Soğan	1.345	3.799	51.105	1.104	3.442	38.001	1.211	3.542	42.895
	Sarımsak	8	1.263	101	8	1.263	101	8	1.263	101
	Toplam	27.054			28.412			28.655		
Yem Bitkileri	Yonca	2.306		18.325	2.308		18.131	2041		15.175
	Korunga	1.093		4.593	981		3.969	875		3.403
	Fiğ	16.815		17.650	14.300		16.917	12131		11.763
	Mısır	700		25.952	734		28.195	670		27.245
	Triticale	50		125	50		125	60		140
	Toplam	20.963			18.373			15.777		
Yeneklik Baklagiller	Nohut	26.449	101	26.628	28.616	101	28.948	26.129	119	31.324
	Mercimek	6.916	80	5.481	4.869	90	4.347	4.334	104	4.546
	K. Fasulye	1.132	116	1.308	1.206	100	1.206	1.164	119	1.394
	Toplam	34.497			34.691			31.627		

Kaynak: Yozgat Tarım İl Müdürlüğü

Yıllar itibariyle meyve üretim miktarları Tablo 21’de sunulmaktadır. Buna göre Yozgat’ta meyve (%30,82 oranında) ve üzüm üretimi (%41,18 oranında) önemli ölçüde artmıştır.

Tablo 21. Yıllar İtibariyle Meyve ve Üzüm Üretim Miktarı

Yıl	Meyve (Zeytin ve Turunçgiller Hariç, ton)	Üzüm (ton)
2007	16.277	6.159
2008	15.695	6.246
2009	21.294	10.470

Kaynak: TÜİK

Yozgat üzümü meyveler üretimi açısından da bir potansiyel taşımaktadır. Yozgat’ın Yerköy ilçesinde böğürtlen ve çilek yetiştiriciliği için uygun bir ortam mevcuttur.

Pancar üretimine ilişkin detaylı bilgiler Tablo 22’de sunulmaktadır. 2009/2010 döneminde 4.957 çiftçi pancar ekimi yapmış, buna karşılık işlenen pancar 284.500 ton olmuştur. Yıllar itibariyle pancar ekimi yapan çiftçi sayısı azalmıştır. 1997/98 döneminden 2009/2010 dönemine kadar geçen süreçte kristal şeker üretimi önemli ölçüde artmıştır (<http://www.turkseker.gov.tr/FabrikaBilgileri.aspx?FABNO=25>).

Tablo 22. Pancar Üretimi

KAMPANYA DÖNEMİ	Kamp. Süresi (Gün)	Ekim Yapan Çiftçi Sayısı	İşlenen Pancar (Ton)	Kristal Şeker Üretimi (Ton)	Küp Şeker Üretimi (Ton)	Rafine Şeker (Ton)	İhraçlık Şeker (Ton)
2010/2011	92	4.957	344.500	47.745	0	0	0
2009/2010	77	4.455	284.500	44.690	0	0	0
2008/2009	63	4.433	237.000	37.000	0	0	0
2007/2008	56	5.129	191.000	28.300	0	0	0
2006/2007	78	7.907	261.500	37.000	0	0	0
2005/2006	95	9.832	314.500	48.000	0	0	0
2004/2005	127	10.564	321.300	48.378	0	0	0
2003/2004	96	13.012	303.200	20.999	0	25.001	0
2002/2003	118	13.739	405.000	62.775	0	0	0
2001/2002	86	14.352	283.000	43.611	0	0	0
2000/2001	133	12.255	400.000	58.753	0	0	4.997
1999/2000	138	12.357	341.000	46.600	0	0	0
1998/1999	119	14.551	250.000	34.900	0	0	0
1997/1998	18	13.213	16.000	1.450	0	0	0

Kaynak: Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.

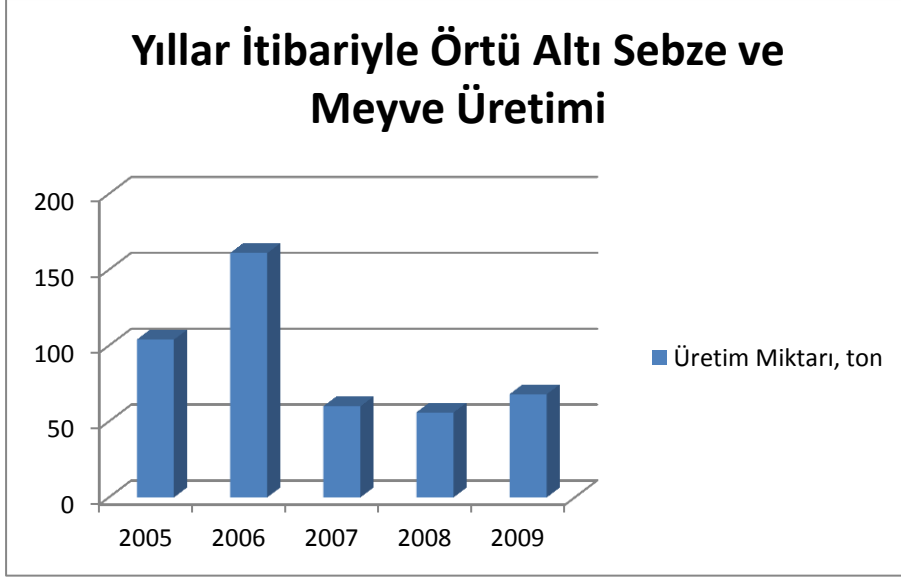
Yozgat tıbbi ve aromatik bitkiler bakımından da önemli bir potansiyele sahiptir. Ancak tıbbi ve aromatik bitkilerle ilgili il envanterinin tespit edilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Yozgat'ta adaçayı, kekik sahlep ve kenger otu, yabani lale (Şekil 8) potansiyeli mevcuttur.

Şekil 8. Şefaati Karanlık Dere 10.km -910m rakım, yabani lale popülasyonu

5.1. Örtü Altı Sebze ve Meyve Yetiştiriciliği

Türkiye üretimi ile karşılaştırıldığında, Yozgat'ta dikkate değer bir örtüaltı sebze ve meyve üretimi bulunmamaktadır. Yozgat toplam örtü altı sebze ve meyve üretimi 2006 yılına kadar artmış, 2007 yılından itibaren keskin bir düşüşe geçmiştir (Şekil 8). 2007 yılından 2009 yılına kadar geçen süreçte TR72 Bölgesindeki toplam üretim miktarındaki düşüş de göze çarpmaktadır. 2005 yılında TR72 Bölgesinin toplam örtü altı sebze ve meyve üretiminin %13,52'si, 2006 yılında %19,42'si, 2007 yılında %12,12'si, %16,28'i ve 2009 yılında %9,84'ü Yozgat tarafından karşılanmaktadır.

Şekil 9. Yıllar İtibariyle Yozgat Örtü Altı Sebze ve Meyve Üretimi

Yıllar itibariyle örtüaltı yetiştiricilik değerleri karşılaştırmalı olarak Tablo 23’de sunulmaktadır.

Tablo 23. Örtüaltı Sebze ve Meyve Üretimi

Yıl	Bölge	Toplam (ton)
2009	Türkiye	5524777
	TR72	691
	Kayseri	310
	Sivas	313
	Yozgat	68
2008	Türkiye	5063265
	TR72	344
	Kayseri	10
	Sivas	278
	Yozgat	56
2007	Türkiye	5052796
	TR72	495
	Kayseri	146
	Sivas	289
	Yozgat	60
2006	Türkiye	4716862
	TR72	829
	Kayseri	147
	Sivas	521
	Yozgat	161
2005	Türkiye	4465343
	TR72	769
	Kayseri	166
	Sivas	499
	Yozgat	104

Kaynak: TÜİK

Tablo 24’de 2005-2009 yılları arasında Yozgat’ta üretilen örtüaltı sebze ve meyve üretiminin ürünler itibariyle dağılımı sunulmuştur. Buna göre, Yozgat’ta başta domates olmak üzere sırasıyla hıyar, domates üretiminin yapıldığı ve 2007-2008 yıllarında ise taze fasulye üretildiği görülmektedir. 2007 yılından itibaren toplam üretimde yaşanan keskin düşüş, ağırlıklı olarak domates üretimindeki azalmadan kaynaklanmaktadır.

Tablo 24. Yozgat'ta Örtüaltı Sebze ve Meyve Üretiminin Ürünler İtibariyle Dağılımı

Yıl	Toplam (ton)	Biber (ton)	Domates (ton)	Hıyar (ton)	Taze Fasulye (ton)
2009	68	13	30	25	-
2008	56	7	30	14	5
2007	60	9	32	14	5
2006	161	2	133	26	-
2005	104	10	54	40	-

Kaynak: TÜİK

TÜİK 2009 yılı verilerine göre niteliklerine göre örtüaltı tarım alanları Tablo 25'de sunulmaktadır. Buna göre, örtüaltı tarım alanları, yüksek tünelden oluşmakta olup, toplam örtüaltı tarım alanı 9 da'dır.

Tablo 25. Niteliklerine Göre Örtüaltı Tarım Alanı (2009)

Bölge Adı	Toplam (da)	Cam Sera (da)	Plastik Sera (da)	Yüksek Tünel (da)	Alçak Tünel (da)
Türkiye	567.180	82.932	220.186	77.046	187.016
TR72	70	10	2	58	-
Kayseri	12	10	2	-	-
Sivas	49	-	-	49	-
Yozgat	9	-	-	9	-

Kaynak: TÜİK

Bu veriler ışığında;

Yozgat'ta örtü altı sebze ve meyve üretimi hali hazırda önemli bir ekonomik potansiyel taşımamakla birlikte, özellikle jeotermal enerji kaynaklarının bulunduğu Yerköy, Boğazlıyan, Sorgun, Sarıkaya, Saraykent gibi yerlerde seracılık önemli bir alternatif üretim modeli haline gelebilecektir.

Örtü altı bitkisel üretim sektöründe ısıtma amaçlı kullanılabilen jeotermal kaynaklar, özellikle kış aylarında gerekli olan ısıtma masraflarını, minimuma indirerek, işletme giderlerini önemli ölçüde azaltacak ve böylece sektörde rekabet üstünlüğü sağlamayı kolaylaştıracaktır.

Yozgat'ta kesme çiçekçilik, iç mekan süs ve dış mekan süs bitkileri bakımından önemli bir potansiyel bulunmaktadır.

Jeotermal kaynakların kullanımı yoluyla örtüaltı yetiştiricilikte katma değeri yüksek tür ve çeşitler yanında süs bitkileri yetiştiriciliğine de yönelim sağlanması, ilerleyen dönemde sektörde rekabet avantajı sağlamayı kolaylaştıracaktır.

5.2. Organik Tarım

Yozgat'ta organik tarımla uğraşan çiftçi sayısı, üretim alanı ve üretim miktarları karşılaştırmalı olarak Tablo 26'da sunulmuştur. Bu bağlamda, TÜİK verilerine göre 2009 yılında organik tarım üretim alanı 102 ha olup, 1 çiftçi organik tarımla uğraşiyor gözükmektedir. Bu veriler ışığında;

Yozgat'ta organik tarım üretimi hali hazırda ekonomik bir potansiyel taşımamaktadır. Ancak, organik tarıma yönelik bir üretim potansiyeli Yozgat'ın geniş ve kirlenmemiş tarım arazilerinin bu yönde değerlendirilmesiyle ön plana çıkabilecektir (Bakınız GZFT analizi).

Tablo 26. Organik Tarım Durumu

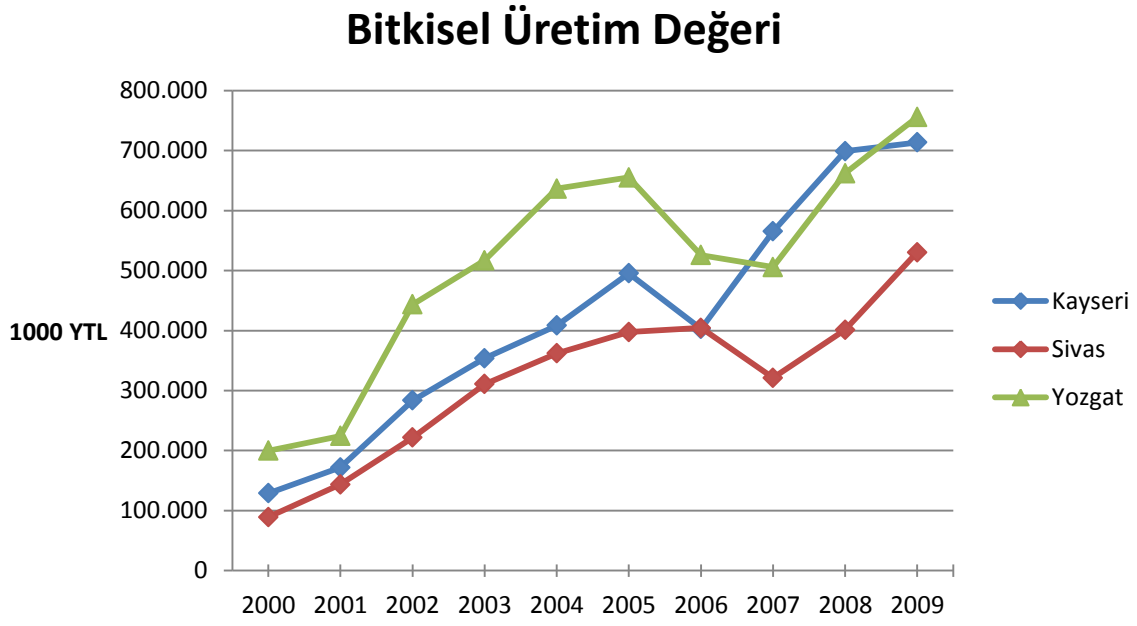
Yıl	Bölge Adı	Çiftçi Sayısı	Üretim Alanı (ha)	Üretim (ton)
2009	Türkiye	11211	249722	318165
	TR 72	36	553	1137
	Kayseri	6	101	496
	Sivas	29	350	641
	Yozgat	1	102	-
2008	Türkiye	9384	141752	415380
	TR 72	57	581	1212
	Kayseri	25	126	590
	Sivas	31	384	622
	Yozgat	1	70	-
2007	Türkiye	10553	135359	431205
	TR 72	37	210	253
	Kayseri	24	32	28
	Sivas	12	128	225
	Yozgat	1	50	-
2006	Türkiye	8654	162131	309521
	TR 72	37	212	144
	Kayseri	28	37	10
	Sivas	9	175	134
	Yozgat	-	-	-
2005	Türkiye	9427	175076	289083
	TR 72	29	44	102
	Kayseri	29	44	102
	Sivas	-	-	-
	Yozgat	-	-	-

Kaynak: TÜİK

5.3. Bitkisel Üretim Değeri

Yıllar itibariyle iller bazında karşılaştırmalı bitkisel üretim değerleri Şekil 8’de sunulmaktadır. Buna göre, üç ilde de yıllar itibariyle bitkisel üretim değerlerinin arttığı görülmektedir. Yozgat ili bitkisel üretim değeri, 2005-2007 yılları arasında düşmüş ve 2008 yılında tekrar yükselişe geçmiştir. 2009 yılı TÜİK verilerine göre;

TR72 bölgesinde en yüksek bitkisel üretim değeri Yozgat’tadır.

Şekil 10. Yıllar ve İller Bazında Bitkisel Üretim Değerleri, TÜİK

6. Su Ürünleri

İlde balıkçılık akarsu ve göl balıkçılığı şeklinde yapılmakla birlikte, 2001 yılı TÜİK verilerine göre, Yozgat ilinin iktisadi faaliyet kollarına göre Gayri Safi Yurtiçi Hasıla dağılımı incelendiğinde, balıkçılık sektörünün tarım içindeki payı, % 0,126'dır (Genç 2004 ve TÜİK).

Yozgat'ta 18 m³/sn olan 110 km uzunluğunda Çekerek ırmağı ve debisi 30 m³/sn olan Delice çayı en önemli akarsu kaynaklarıdır. Çekerek Irmağı, Delice Çayı, Kanak Çayı, Karasu, Kılıçözü Deresi, Sarayözü suyu, Akdağmadeni suyu ve Gündelen deresinde su ürünleri avcılık faaliyetleri yürütülmektedir (Yozgat Tarım Master Planı).

Tablo 27'de 2005-2009 yılları arasında avlanılan su ürünleri miktarları ve türleri sunulmaktadır. Tablo incelendiğinde, en fazla sırasıyla sazan, gümüş, kefal, siraz ve yayın avcılıkları yapılmaktadır. En büyük üretim kalemi olan sazan avcılığında elde edilen miktar yıllar itibariyle düşme sergilerken, avcılık yoluyla elde edilen gümüş üretimi ise önemli ölçüde artmıştır.

Tablo 27. Yıllar İtibariyle avlanılan su ürünleri miktarları (ton)

Yıl	Gümüş	Kefal	Sazan	Siraz	Yayın	Diğer
2005	2		135	14	2	6
2006	5	3	123	12	4	-
2007	5	3	125	9	5	-
2008	50	3	119	7	4	-
2009*	37	4	106	3	3	-

Kaynak: TÜİK

* 2009 yılı verileri geçicidir.

Yıllar itibariyle su ürünleri yetiştiricilik miktarları incelendiğinde (Tablo 28), Yozgat'ta alabalık ve aynalı sazan üretimi yapılmakla birlikte, yetiştiriciliği en fazla yapılan alabalık üretimi, yıllar itibariyle önemli ölçüde düşmüştür. Aynalı sazan üretim miktarı ise artmıştır.

Yozgat, 2008 ve 2009 yılı verilerine göre alabalık üretiminde Türkiye'de 61. Sırada yer alırken, aynalı sazan üretiminde ise 2008 yılı verilerine göre 14. 2009 yılı verilerine göre 13. sırada yer almaktadır.

Yetiştiricilik, havuz balıkçılığı ve kafes balıkçılığı şeklinde yapılmaktadır (Yozgat Tarım Master Planı). Yozgat'ta 19 kültür balıkçılığı yetiştirme tesisi (projeli) mevcuttur.

Tablo 28. Yıllar İtibariyle Yetiştiricilik Miktarları (ton)

Yıl	Alabalık	İller arası sıralamadaki yeri	Aynalı Sazan	İller arası sıralamadaki yeri
2005	83	54	-	-
2006	89	54	10	14
2007	52	55	10	14
2008	43	61	9	14
2009*	37	61	15	13

Kaynak: TÜİK

* 2009 yılı verileri geçicidir.

** Aynı üretim miktarını paylaşan iller arasında sıralama yapılmamıştır.

Su ürünleri alanında faaliyet gösteren bir birlik bulunmaktadır. Su ürünleri alanında örgütlenmenin güçlendirilmesi ve örgütlü yapıların artırılması ihtiyacı doğmaktadır (Tablo 36).

Su ürünleri alanında yem maliyetlerinin yüksek olması üretimi etkileyen önemli faktörlerden biridir (Yozgat Tarım Master Planı)

Su ürünleri yetiştiriciliğinin güçlendirilmesi amacıyla Akdağmadeni, Çayıralan ve Çandır illerini kapsayan IV. Alt bölge öncelikli alan olarak belirlenmiştir (Yozgat Tarım Master Planı).

Gelingüllü Barajı, Uzunlu, Yahyasaray Barajları ve yapımı devam eden SüreyyaBey Barajı ile diğer göletler kültür balıkçılığı için uygun alanlardır.

Sonuç olarak, yeterli miktarda su kaynağı bulunmasına rağmen, su ürünleri üretimi hali hazırda ekonomik bir potansiyel taşımamaktadır.

7. Hayvansal Üretim

İl ekonomisi içerisinde önemli bir yer tutmasına rağmen, hayvancılık genelde küçük aile işletmeciliği şeklinde geleneksel olarak yapılmaktadır. Çayır - mera alanları, il arazileri içinde %19,39'luk bir pay almasına rağmen, bu alanların otlatma kapasiteleri düşük ve otlatma süreleri kısadır. İl toprakları, iklim özellikleri ve doğa koşulları daha çok küçükbaş hayvancılığa uygundur. Küçükbaş hayvancılıkta koyun, kıl keçisi yetiştirilmekte olup, eskiden yetiştirilen tiftik keçisi, talebin azalması ve dışarıdaki aksamalar nedeniyle artık yetiştirilmemektedir. Bozok Platosu koyunculuk için elverişli olup, Akkaraman ırkı hakim koyun ırkıdır. Hayvansal üretim iklim koşullarına bağlı olarak yan üretim şeklinde yapılmaktadır (Yozgat İl Master Planı ve Genç 2004). Genel olarak, büyükbaş sığır besiciliği ve süt sığırcılığı büyük şehir yakınlarında yeterli ve kaliteli kaba yem üretmeden yapılmaktadır. Bu tür işletmeler üretim maliyetini düşürmedikleri gibi, yerleşim ve su havzalarında ciddi çevre riskleri de yaratmaktadır. İşletmelerin besleme ve bakım konularında teknik bilgi eksiklikleri vardır (Yozgat İl Master Planı). Yozgat kırmızı et üretiminde Türkiye'de 37. sırada gelmektedir (TÜİK 2009).

Yozgat'ta kanatlı yetiştiriciliği genelde yumurta tavukçuluğu şeklinde yapılmaktadır. TÜİK 2009 yılı verilerine göre, yumurta üretimi bakımından 15. Sırada gelen Yozgat'ta beyaz et üretimi mevcut değildir. Her ne kadar büyük bir üretim söz konusu olmasa da (TÜİK 2009 yılı verilerine göre 411 ton, Türkiye genelinde 52. sırada) florasıyla bal üretimi potansiyeli yüksektir. Yozgat gezgin arıcılık için tercih edilen yerlerden biridir.

Yozgat Tarım İl Müdürlüğü verilerine göre, 2005-2009 yılı Yozgat ili hayvan varlığı ve hayvan varlığındaki değişim, Tablo 29 ve Şekil 10'da sunulmaktadır. Buna göre, 2005-2009 yılları arasında Yozgat'ta büyükbaş hayvan varlığı %9.67 oranında azalmıştır. Bu azalmada, kültür ırkında (%28,36) ve melez ırkta (%14,76) artış görülmesine rağmen, önemli ölçüde yerli ırkta görülen azalma (%31,03) etkilidir. Ayrıca, bu süreç içerisinde manda varlığında da azalma görülmüştür (%6,82). 1985 yılında 198.830 baş olan sığır varlığı, 2009 yılında da hemen hemen aynı düzeyde kalmıştır (192.514 baş)

1980'de 1.043.000 olan koyun varlığı (Yozgat İli Uygun Yatırım Alanları Araştırması), 2009 yılı itibariyle 247.766 başa gerilemiştir. 2005-2009 yılları arasında Yozgat'ta büyükbaş hayvan varlığı %8,12 oranında azalmıştır. Bu azalmada koyun (%7,36) ve keçi varlığında görülen azalma (%25,27) etkilidir.

Tektirnaklılar bakımından, 2005-2009 yılları arasında %48,64'lük bir azalma meydana gelmiştir. At, katır, merkepte önemli ölçüde azalma meydana gelmiştir (sırasıyla %53,22, %73,65 ve %46,66).

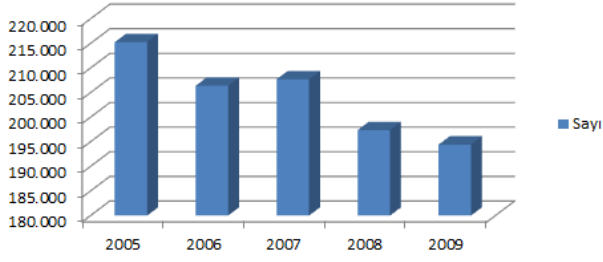
Bu durumun aksine, aynı dönemde kanatlı varlığı ve arı kovanı sayısı artış göstermiştir. Kanatlı varlığı, %30,15 oranında artarken, bu artış tavuk sayısındaki artıştan (%36,05) kaynaklanmıştır. Aynı dönem içerisinde hindi, kaz ve ördek varlığıysa azalma görülmüştür. Arı kovanı sayısı ise %26,57 oranında artış göstermiştir. Yıllar içinde ilkel kovan sayısında (%28,28) azalma görülmesine rağmen fenni kovan sayısında artış (%26,57) görülmüştür.

Tablo 29. Hayvan Varlığının Yıllara Göre Dağılımı (2009)

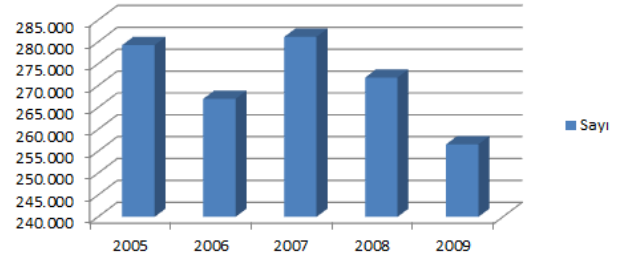
HAYVAN TÜRLERİ			2005	2006	2007	2008	2009
Büyükbaş	Sığır	Kültür ırkı	23.640	25.513	29.266	29.343	30.804
		Melez	78.792	92.660	98.104	87.316	84.873
		Yerli	110.758	86.491	79.049	78.832	76.837
	Manda	2.052	1.743	1.305	1.881	1.912	
	TOPLAM	215.242	206.407	207.724	197.372	194.426	
Küçükbaş	Koyun		267.460	257.055	270.463	259.610	247766
	Keçi	Tiftik Keçisi	560	-	-	-	0
		Kıl Keçisi	11.262	9.955	10.696	12.250	8834
	TOPLAM	279.282	267.010	281.159	271.860	256.600	
Tek Tırnaklı	At		870	501	447	398	407
	Katr		167	114	39	38	44
	Merkep		4.121	3.795	3.671	3.797	2.198
	TOPLAM	5.158	4.410	4.157	4.233	2.649	
Kanath	Tavuk		781.819	480.729	767.151	708.847	1.063.672
	Hindi		26.517	25.061	15.565	12.106	12.848
	Kaz		34.212	38.069	26.969	23.648	25.798
	Ördek		13.697	31.423	11.506	10.454	12.112
	TOPLAM	856.245	575.282	821.191	755.055	1.114.430	
Arı (Kovan)	İlkel Kovan		838	1.298	826	757	601
	Fennî Kovan		17.384	18.588	17.687	16.481	22462
	TOPLAM	18.222	19.886	18.513	17.238	23.063	

Kaynak: Yozgat Tarım İl Müdürlüğü

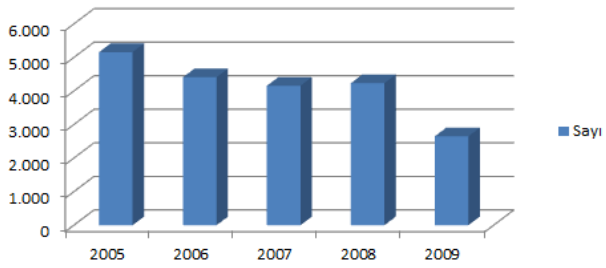
Yıllar İtibariyle Büyükbaş Hayvan Sayısı

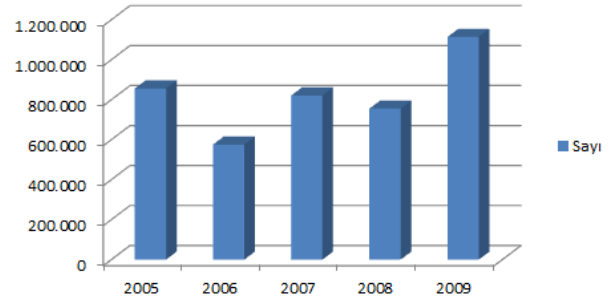
Yıllar İtibariyle Küçükbaş Hayvan Sayısı

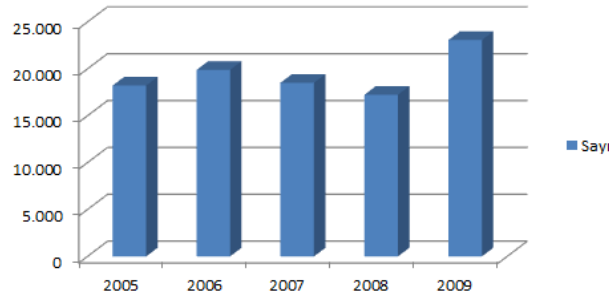
Yıllar İtibariyle Tek Tırnaklı Hayvan Sayısı

Yıllar İtibariyle Kanatlı Sayısı

Yıllar İtibariyle Kovan Sayısı

Şekil 11. Yozgat'ta Yıllar İtibariyle Hayvan Varlığında Değişim

2009 yılında ilçeler itibariyle ,Yozgat ili hayvan varlığı dağılımı Tablo 30'da sunulmaktadır. Buna göre büyükbaş hayvan varlığı bakımından Akdağmadeni (34.316 baş), Çekerek (29.997 baş), Sorgun (28.892 baş), Merkez (26.512 baş) ve Sarıkaya (15.099 baş) ilçeleri başta gelirken, küçükbaş hayvancılık bakımından, Boğazlıyan (57.145 baş), Merkez (55.114 baş), Yerköy (27.250 baş), Akdağmadeni (24.658 baş), Şefaattli (22.117 baş) ve Sorgun (21.124 baş) ilçeleri ön plana çıkmaktadır.

Kanatlı varlığı bakımındansa, Sorgun (434.561 adet), Merkez (307.500 adet), Boğazlıyan (107.000 adet), Akdağmadeni (96.370 adet), Yerköy (43.000 adet) ve Sarıkaya (41.300 adet) ilçeleri, kovan varlığı bakımından Merkez (10.152 adet), Sorgun (3.126 adet), Akdağmadeni (1.750 adet), Aydıncık (1.450 adet), Çekerek (1.295 adet), Sarıkaya (1.095 adet) ve Yerköy (1.000 adet) ilçeleri ilk sıralarda yer almaktadır.

Tablo 30. Yozgat ili ilçeler itibariyle hayvan varlığı dağılımı (2009)

İLÇELER		Merkez	Akdagmadeni	Aydıncık	Bogazlıyan	Çandır	Çayıralan	Çekerek	Kadıışehri	Saraykent	Sarıkaya	Sorgun	Şefaati	Yenifaklı	Yerköy	Toplam	
Büyükbaş	Sığır	Kültür ırkı	6.025	4.085	265	3.703	0	1.235	3.058	0	102	2.745	7.787	899	900	0	30.804
		Melez	8.386	17.910	2.595	5.890	1.012	800	5.720	5.400	3.725	10.750	11.603	4.062	1.020	6.000	84.873
		Yerli	11.794	12.020	3.000	215	30	680	21.080	11.700	3.985	1.595	9.366	1.212	160	0	76.837
	Manda	307	301	69	9	0	0	139	905	27	9	136	0	0	10	1.912	
	TOPLAM	26.512	34.316	5.929	9.817	1.042	2.715	29.997	18.005	7.839	15.099	28.892	6.173	2.080	6.010	194.426	
Küçükbaş	Koyun		54076	23250	3020	55915	3760	1050	7565	5005	1750	13600	21000	21475	10300	26000	247766
	Keçi	Tiftik Keçisi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		Kıl Keçisi	1038	1408	900	1230	180	0	920	0	280	92	124	642	770	1250	8834
	TOPLAM	55.114	24.658	3.920	57.145	3.940	1.050	8.485	5.005	2.030	13.692	21.124	22.117	11.070	27.250	256.600	
Tek Tırnaklı	At		34	18	19	40	8	35	4	0	4	19	192	14	0	20	407
	Katır		19	0	0	0	0	0	3	0	0	0	22	0	0	0	44
	Merkep		78	260	120	55	23	15	112	300	145	180	450	235	150	75	2.198
	TOPLAM	131	278	139	95	31	50	119	300	149	199	664	249	150	95	2.649	
Kanath	Tavuk		300000	95000	12300	100000	1400	0	13400	0	9572	35000	430000	19300	7700	40000	1.063.672
	Hindi		2000	190	500	3000	25	0	340	0	1073	2300	600	1220	600	1000	12848
	Kaz		3500	700	350	2000	12	0	440	7000	2185	2800	861	3750	1200	1000	25798
	Ördek		2000	480	350	2000	15	0	370	0	297	1200	3100	1250	50	1000	12112
	TOPLAM	307.500	96.370	13.500	107.000	1.452	0	14.550	7.000	13.127	41.300	434.561	25.520	9.550	43.000	1.114.430	
Arı (Kovan)	İlkel Kovan		300	0	30	60	0	0	55	0	0	45	26	75	10	0	601
	Fenni Kovan		9852	1750	1420	660	800	500	1240	0	655	1050	3100	375	60	1000	22462
	TOPLAM	10.152	1.750	1.450	720	800	500	1.295	0	655	1.095	3.126	450	70	1.000	23.063	

Kaynak: Yozgat Tarım İl Müdürlüğü

Yozgat'ta büyükbaş hayvanlar arasında melez ırk (84.873 baş) ve verimi nispeten düşük olan yerli ırk başta gelmektedir.

Tablo 31. 2009 Yılı Yozgat İli Alt Bölgeler Bazında Büyükbaş Hayvan Varlığı

Alt Bölgeler	Sığır			Manda
	Kültür Irkı	Melez	Yerli	
I. Alt Bölge				
Merkez	6.025	8.386	11.794	307
Yerköy	0	6000	0	10
Şefaattli	899	4.062	1.212	0
Sorgun	7.787	11.603	9.366	136
Toplam	14.711	30.051	22.372	453
II. Alt Bölge				
Sarıkaya	2.745	10.750	1.595	9
Boğazlıyan	3.703	5890	215	9
Yenifakılı	900	1.020	160	0
Toplam	7.348	17.660	1.970	18
III. Alt Bölge				
Aydıncık	265	2.595	3.000	69
Çekerek	3.058	5.720	21.080	139
Kadışehri	0	5.400	11.700	905
Saraykent	102	3.725	3.985	27
Toplam	3.425	17.440	39.765	1.140
IV Alt Bölge				
Akdağmadeni	4.085	17.910	12.020	301
Çayıralan	1.235	800	680	0
Çandır	0	1.012	30	0
Toplam	5.320	19.722	12.730	301
Genel Toplam	30.804	84.873	76.837	1.912

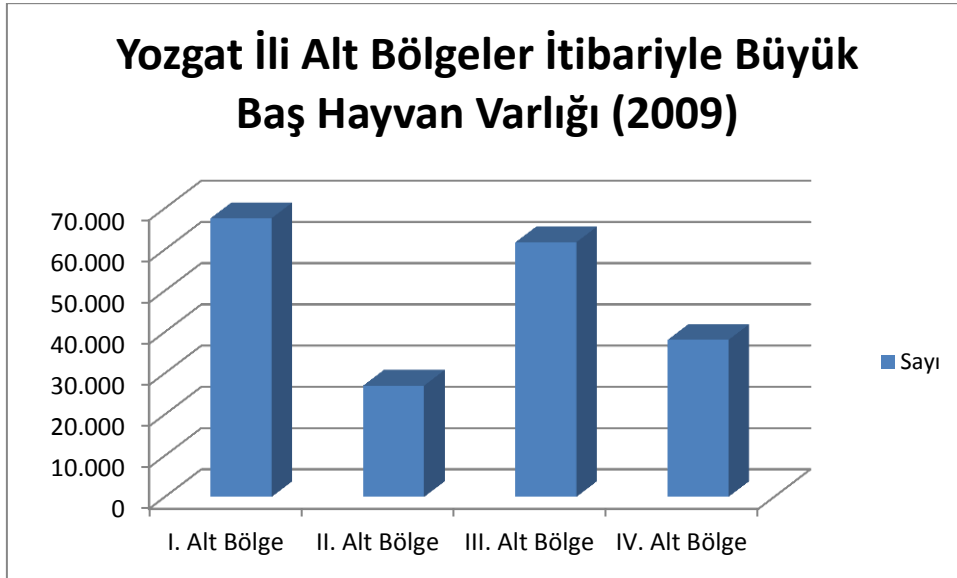
* Yozgat Tarım İl Müdürlüğü 2009 yılı verilerinden üretilmiştir.

2009 yılı verilerine göre büyükbaş hayvan varlığı açısından I. (67.587 baş) ve III. alt bölge (61.770 baş) olmak üzere, iki alt bölge ön plana çıkmaktadır. Bunu sırasıyla IV. (38.073 baş) ve II. Alt bölgeler (26.996 baş) takip etmektedir (Şekil 11).

Büyükbaş hayvan varlığı açısından ilçeler bazında bir değerlendirme yapıldığında, Akdağmadeni, Çekerek, Sorgun, Merkez ve Sarıkaya ilçeleri başta gelmektedir.

Yozgat'ta suni tohumlamanın yaygınlaştırılması ihtiyacı öne çıkmaktadır. İl genelinde suni tohumlama izni olan 40 civarında Veteriner Hekim bulunmaktadır. Suni tohumlamanın yaygınlaştırılması yerli ırkın önemli oranda bulunduğu Yozgat'ta sadece hayvan ırkı ıslahı için değil aynı zamanda, süt talep ve arzının dengede olduğu dolayısıyla sütün uygun fiyatlardan satılabileceği bir ortam oluşturulması bakımından da önem taşımaktadır.

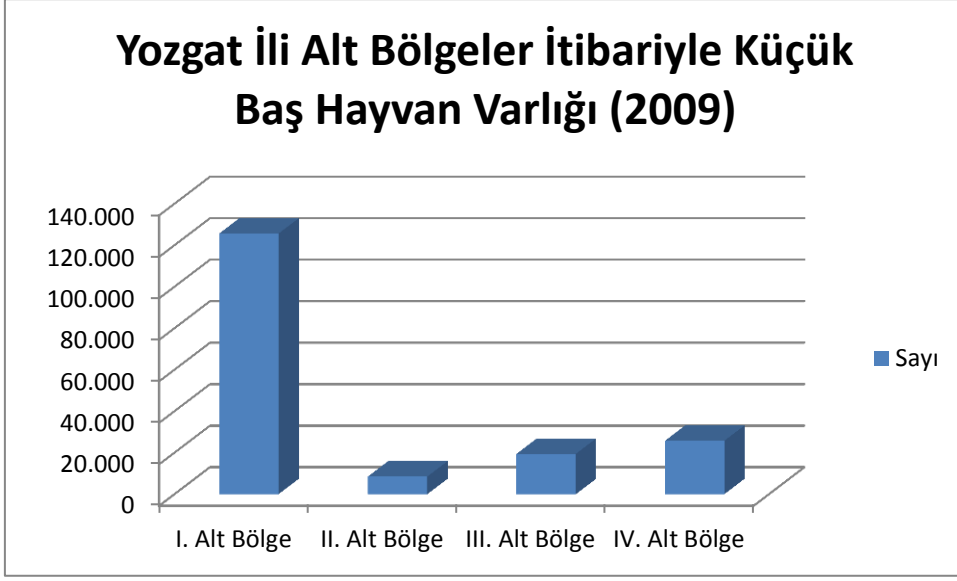
Hayvansal üretimde ŞAP hastalığı yaygın görülmektedir.

Şekil 12. Yozgat İli Alt Bölgeler İtibariyle Büyük Baş Hayvan Varlığı

2009 yılı yozgat ili alt bölgeler bazında küçükbaş hayvan varlığı Tablo 32 ve Şekil 12'de sunulmaktadır.

2009 yılı itibariyle, Yozgat ilinde alt bölgeler bazında en fazla küçükbaş hayvan varlığı 125.605 baş ile I. alt bölgede bulunmaktadır. Bunu sırasıyla, 25.739 başla IV. alt bölge, 19.440 başla III. alt bölge ve 8.485 başla II. alt bölge takip etmektedir. İlde tiftik keçisi bulunmamaktadır.

Şekil 13. Yozgat İli Alt Bölgeler İtibariyle Küçük Baş Hayvan Varlığı

Küçükbaş varlığı ilçeler bazında Boğazlıyan, Merkez, Yerköy, Akdağmadeni, Şefaati, Sorgun ilçeleri ilk sıralarda gelmektedir.

Tablo 32. 2009 Yılı Yozgat İli Alt Bölgeler Bazında Küçükbaş Hayvan Varlığı

Alt Bölgeler		Keçi		Koyun
		Tiftik Keçisi	Kıl Keçisi	
I. Alt Bölge	Merkez	0	1.038	54.076
	Yerköy	0	1.250	26.000
	Şefaati	0	642	21.475
	Sorgun	0	124	21.000
	Toplam	0	3.054	122.551
II. Alt Bölge	Sarıkaya	0	92	13.600
	Boğazlıyan	0	1.230	55.915
	Yenifakılı	0	770	10.300
	Toplam	0	2.092	79.815
III. Alt Bölge	Aydıncık	0	900	3.020
	Çekerek	0	920	7.565
	Kadışehri	0	0	5.005
	Saraykent	0	280	1.750
	Toplam	0	2.100	17.340
IV. Alt Bölge	Akdağmadeni	0	1.408	23.250
	Çayralan	0	0	1.050
	Çandır	0	23	8
	Toplam	0	1.431	24.308
Genel Toplam		0	8.677	244.014

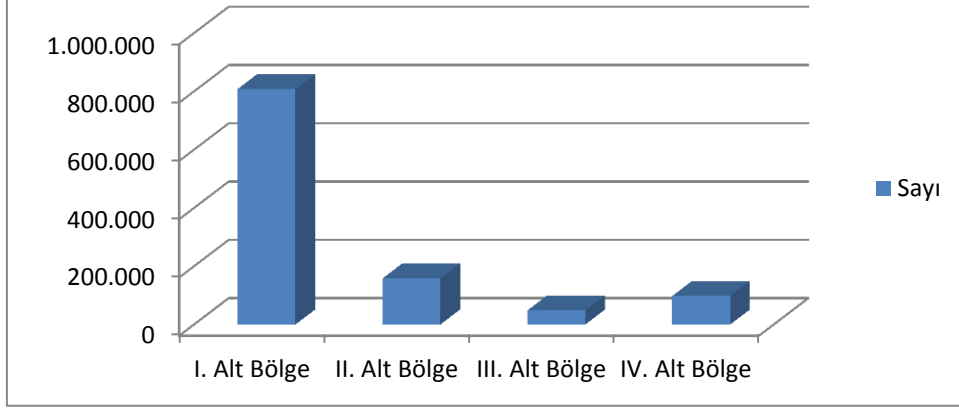
* Yozgat Tarım İl Müdürlüğü 2009 yılı verilerinden üretilmiştir.

2009 yılı itibariyle Yozgat ili alt bölgeler bazında kanatlı varlığı, Tablo 33 ve Şekil 13'de sunulmaktadır.

Yozgat ilinde hakim kanatlı tavuktur. Az miktarda, hindi, kaz ve ördek mevcuttur. Yozgat ilinde alt bölgeler bazında en fazla kanatlı 807.870 adet ile I. alt bölgede bulunmaktadır. Bunu sırasıyla, 157.850 adet ile II. Alt bölge, 97.822 adet ile IV. ve 48.177 adet ile III. alt bölge takip etmektedir.

Kanatlı varlığı açısından ilçeler bazında, Sorgun, Merkez ilçeleri başta gelmekle birlikte, Boğazlıyan ve Akdağmadeni ilçeleri de ilk sıralarda yer almaktadır.

Yozgat İli Alt Bölgeler Bazında Kanatlı Varlığı (2009)

Şekil 14. Yozgat İli Alt Bölgeler İtibariyle Kanatlı Varlığı

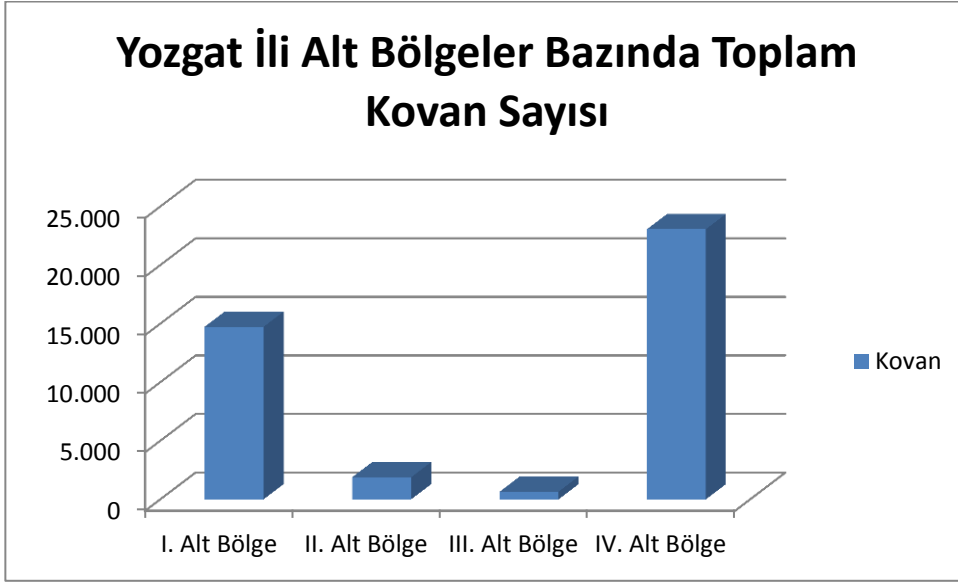
Tablo 33. Yozgat İli Alt Bölgeler Bazında Kanatlı Varlığı

Alt Bölgeler	Tavuk	Hindi	Kaz	Ördek
Merkez	300.000	2.000	3.500	2.000
Yerköy	40.000	1.000	1.000	1.000
Şefaati	19.300	1.220	3.750	1.250
Sorgun	430.000	600	1.200	50
Toplam	789.300	4.820	9.450	4.300
Sarıkaya	35.000	2.300	2.800	1.200
Boğazlıyan	100.000	3.000	2.000	2.000
Yenifakılı	7.700	600	1.200	50
Toplam	142.700	5.900	6.000	3.250
Aydıncık	12.300	500	350	350
Çekerek	13.400	340	440	370
Kadışehir	0	0	7.000	0
Saraykent	9.572	1.073	2.185	297
Toplam	35.272	1.913	9.975	1.017
Akdağmadeni	95.000	190	700	480
Çayıralan	0	0	0	0
Çandır	1.400	25	12	15
Toplam	96.400	215	712	495
Genel Toplam	1.063.672	12.848	26.137	9.062

* Yozgat Tarım İl Müdürlüğü 2009 yılı verilerinden üretilmiştir.

Yozgat'ta tavukçuluk işletmelerinin altyapı eksikliği mevcuttur.

Yozgat ili alt bölgeler bazında kovan varlığı Şekil 14 ve Tablo 34'de sunulmaktadır. Yozgat Tarım İl Müdürlüğü verilerine göre, 2009 yılı itibariyle, Yozgat ilinde alt bölgeler bazında en fazla kovan sayısı 23.063 kovan ile IV. alt bölgede bulunmaktadır. Bunu sırasıyla, 14.728 kovan ile I. altbölge, 1.885 kovan ile III. alt bölge ve 655 kovan ile II. alt bölge takip etmektedir.

Şekil 15. Yozgat İli Alt Bölgeler İtibariyle Toplam Kovan Sayısı

Kovan varlığı açısından Merkez, Sorgun, Akdağmadeni, Aydıncık, Çekerek, Çandır ilçeleri ilk sıralarda gelmektedir.

Tablo 34. Yozgat İli Alt Bölgeler Bazında Kovan Varlığı

Alt Bölgeler	İlkel Kovan	Fenni Kovan
Merkez	300	9.852
Yerköy	0	1.000
Şefaati	75	375
Sorgun	26	3.100
Toplam	401	14.327
Sarıkaya	45	1.050
Boğazlıyan	60	660
Yenifakılı	10	60
Toplam	115	1.770
Aydıncık	30	1.420
Çekerek	55	1.240
Kadışehri	0	0
Saraykent	0	655
Toplam	85	3315
Akdağmadeni	0	1.750
Çayıralan	0	500
Çandır	0	800
Toplam	0	3.050
Genel	601	22.462

* Yozgat Tarım İl Müdürlüğü 2009 yılı verilerinden üretilmiştir.

Tablo 35’de bölgeler ve yıllar itibariyle hayvansal ürünler üretim durumu sunulmuştur. 2009 yılı TÜİK verilerine göre,

Yozgat’ta beyaz et üretimi bulunmamasıyla birlikte, Türkiye üretiminin %0,79’una karşılık gelen 3276 ton kırmızı et üretimi, Türkiye üretiminin %1,46’sına karşılık gelen 201.701.000 adet yumurta üretimi, Türkiye üretiminin %1,20’sine karşılık gelen 139096 ton inek sütü üretimi, Türkiye üretiminin %2,29’una karşılık gelen 742 ton manda sütü üretimi, Türkiye üretiminin % 1,08’ine karşılık gelen 7938 ton koyun sütü üretimi, Türkiye üretiminin %0,11’ine karşılık gelen 214 ton keçi sütü üretimi, Türkiye üretiminin %0,87’sine karşılık gelen 57186 adet deri üretimi ve Türkiye üretiminin % 0,50’sine karşılık gelen 411 ton bal üretimi gerçekleştirilmektedir.

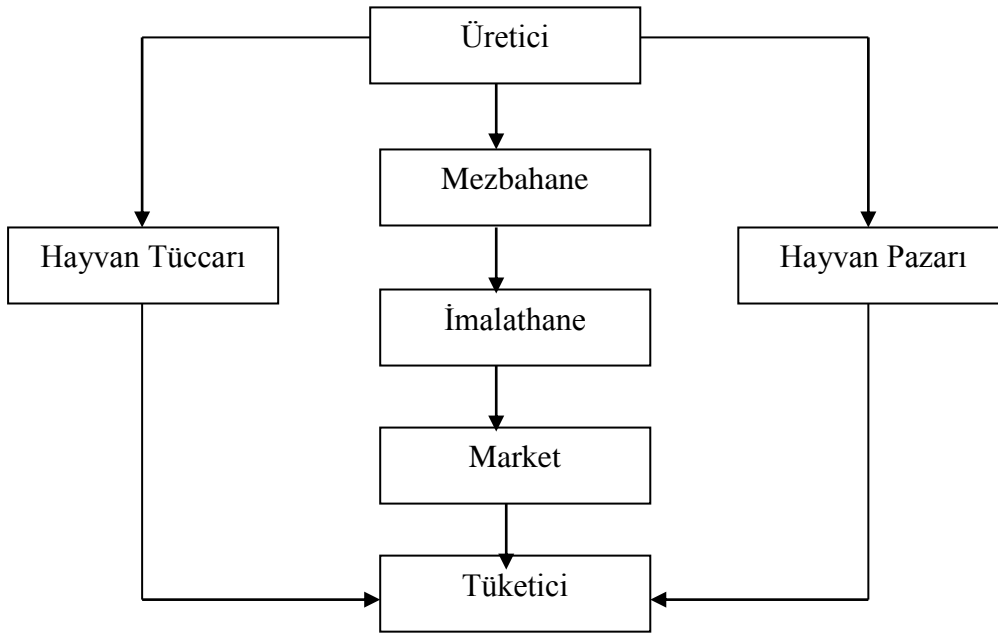
2009 yılı TÜİK verilerine göre, Türkiye genelinde Yozgat inek sütü üretiminde 34. sırada, manda sütü üretiminde 12. sırada, koyun sütü üretiminde 28. sırada, keçi sütü üretiminde 68. sırada yer almaktadır.

2005-2009 yılları arasında kırmızı et, yumurta ve bal üretimi artarken, inek sütü, manda sütü, koyun sütü, keçi sütü ve deri üretimi azalmıştır.

7.1. Et Pazarlama Kanalları

Yozgat'ta hayvan besiciliği özellikle kurban bayramlarında satma amaçlı (Ankara, İstanbul, İzmir ve diğer illere) yapılmaktadır. Besicilik için hayvanlar çiftçilerden veya hayvan pazarlarından temin edilmektedir. İlde Akdağmadeni, Aydıncık, Boğazlıyan, Çekerek, Kadışehri, Sorgun ve Yerköy ilçelerinde canlı hayvan pazarları mevcuttur. Özellikle Boğazlıyan ilçesindeki hayvan pazarı yoğun bir şekilde çalışmaktadır. İlde bulunan kasaplar direk olarak üreticiden aldıkları hayvanları keserek pazarlamaktadırlar. Ahır, mezbaha, yem tedariki ve veterinerlik hizmetleri bakımından modernleştirilmeye ihtiyaç duyan canlı hayvan borsası ilde tam anlamıyla faal değildir. Canlı hayvan pazarlarında kalite bazında tek bir fiyat belirlenmemektedir (Yozgat Tarım Master Planı).

Yozgat 'da et pazarlama kanalları Şekil 15'de gösterilmektedir.

Şekil 16. Yozgat Et Pazarlama Kanalları (Yozgat Tarım Master Planı)

Tablo 35. Bölgeler ve Yıllar İtibariyle Hayvansal Ürünler Üretim Durumu

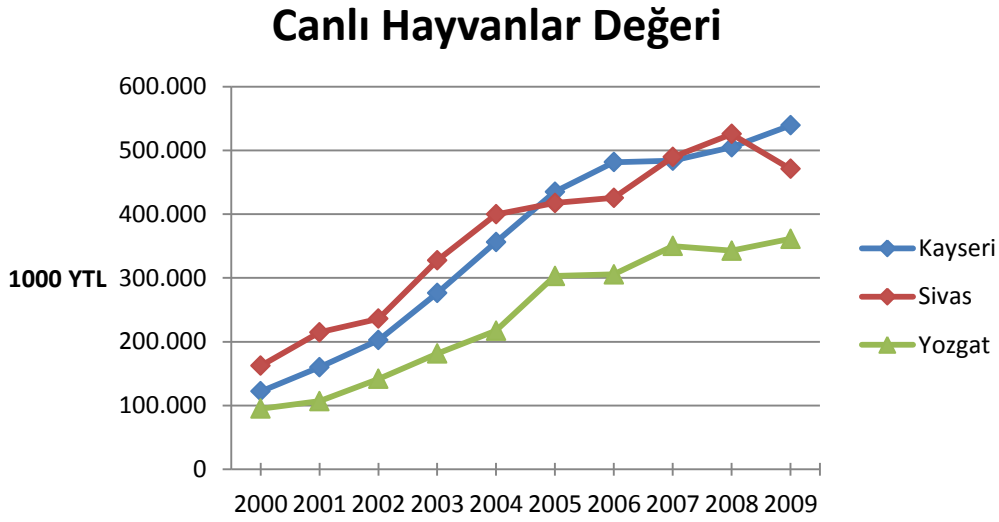
Yıl	Bölge Adı	Hayvansal Ürünler: Beyaz et (ton)	Hayvansal Ürünler: Kırmızı et (ton)	Hayvansal ürünler: Tavuk yumurta sayısı (1000)	Hayvansal Ürünler: İnek Sütü (ton)	Hayvansal Ürünler: Manda Sütü (ton)	Hayvansal Ürünler: Koyun Sütü (ton)	Hayvansal Ürünler: Keçi Sütü (ton)	Hayvansal Ürünler: Deri (adet)	Hayvansal Ürünler: Bal (ton)
2005	Türkiye	979412	409423	12052455	10026202	38058	789878	253759	7002412	82336
2006	Türkiye	934732	438530	11733572	10867302	36358	794681	253759	7933504	83842
2007	Türkiye	1099920	575622	12724959	11279339	30375	782587	237487	10367435	73935
2008	Türkiye	1123132	482458	13190696	11255176	31422	746872	209570	8758597	81364
2009	Türkiye	1323624	412621	13832726	11583313	32443	734219	192210	6598183	82003
2005-2009		↑	↑	↑	↑	↓	↓	↓	↓	↓
2005	TR72	7827	11866	817037	690831	2943	37074	3845	139603	3852
2006	TR72	49	13624	850157	703225	2726	36511	3764	153730	3668
2007	TR72	3355	16917	841909	611507	1776	40479	4131	216698	3275
2008	TR72	6437	24207	779190	616503	1995	37105	3866	256728	3360
2009	TR72	6330	17785	904428	575509	2233	29270	3013	174601	3558
2005-2009		↓	↑	↑	↓	↓	↓	↓	↑	↓
2005	Yozgat	-	2795	139613	160148	969	10816	411	63776	388
2006	Yozgat	49	2154	120489	150511	817	8397	362	49616	253
2007	Yozgat	-	3130	101338	137108	555	7919	290	57974	222
2008	Yozgat	-	2764	96631	141413	769	8210	368	53997	253
2009	Yozgat	-	3276	201701	139096	742	7938	214	57186	411
2005-2009		-	↑	↑	↓	↓	↓	↓	↓	↑
2009	Yozgat/ Türkiye %		0,79	1,46	1,20	2,29	1,08	0,11	0,87	0,50
2009	Yozgat/ TR72 %		18,42	22,30	24,17	33,23	27,12	7,10	32,75	11,55

Kaynak: TÜİK

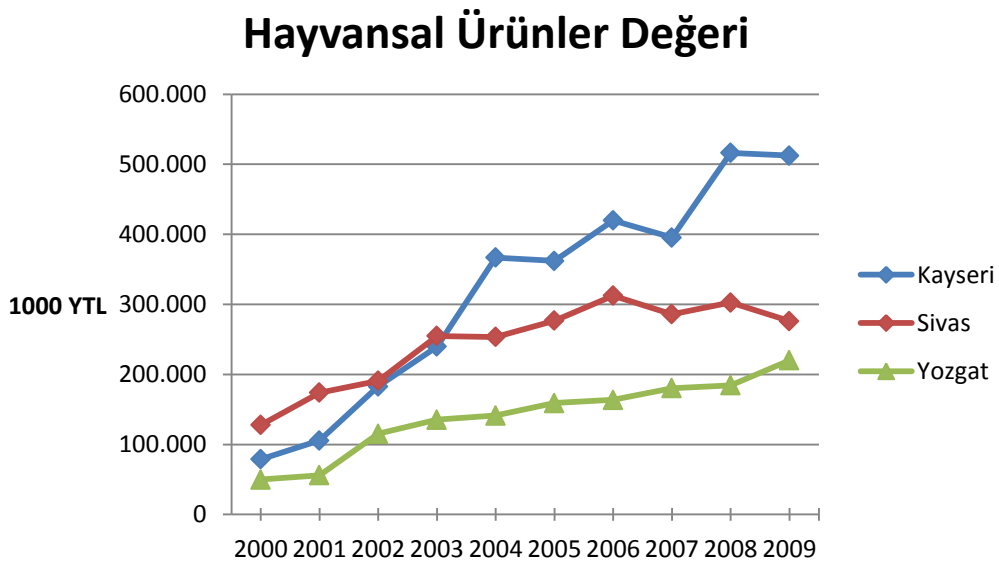
7.2. Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürünler Değeri

Şekil 15 ve 16'da TÜİK verilerine göre TR72 Düzey 2 Alt Bölgesinde yer alan illerin yıllar itibariyle canlı hayvanlar değeri ve hayvansal ürünler değeri sunulmaktadır.

2009 yılı TÜİK verilerine göre, TR72 Bölgesinde yer alan iller bazında Yozgat'ta hem canlı hayvanlar hem de hayvansal ürünler değeri Kayseri ve Sivas illerine göre daha düşük olmasına rağmen, canlı hayvanlar değeri ve hayvansal ürünler değeri yıllar itibariyle lineer bir şekilde artmıştır.

Şekil 17. TR72 Düzey 2 Alt Bölgesinde Yer Alan İllerin Yıllar İtibariyle Canlı Hayvanlar Değeri

Şekil 18. TR72 Düzey 2 Alt Bölgesinde Yer Alan İllerin Yıllar İtibariyle Hayvansal Ürünler Değeri

8. Üretici Örgütleri

Yozgat ilinde üretici örgütlerine ilişkin durum ve üye sayıları Tablo 36’da sunulmuştur.

Yozgat’ta tarım ve hayvancılık alanında örgütlenmenin yetersizliği dikkati çekmektedir. Tarımsal desteklemelerden faydalanılmasında, faaliyet alanı dahilindeyse ürünlerin işlenmesi, depolanması ve pazarlanmasında önemli rol oynayabilen üretici örgütleri/birlikler ve kooperatiflerin güçlendirilmesi ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Tarımsal üretimde önder çiftçilerin sayısı artırılmalı ve demonstrasyon çalışmalarına önem verilmelidir.

Tablo 36. Üretici Kooperatifleri ve Birlikleri

Kooperatif-Birlik	Sayısı	Üye Sayısı
Tarımsal Kalkınma Kooperatifleri	64	6.945
Sulama Koop.	18	1.361
Su Ürünleri Koop.	1	114
Pancar Ekicileri Koop.	1	42.072
Münfesih ve Tasfiyesi İstenen Koop.	30	
Damızlık Sığır Yetiştiricileri Birliği	1	675
Damızlık Koyun-Keçi Yetiştiricileri Birliği	1	2.000
Arı Yetiştiricileri Birliği	1	200
Sarıkaya İlçesi Süt Üreticileri Birliği	1	332
Çekerek İlçesi Süt Üreticileri Birliği	1	140
Tarım Kredi Kooperatifi	41	18.408
TOPLAM	160	21.755

Kaynak: Yozgat Valiliği (http://www.yozgat.gov.tr/default_B0.aspx?content=359). Erişim Tarihi: 21.03.2011

9. Coğrafi İşaretler

Türk Patent Enstitüsü verilerine göre, coğrafi işaretler kapsamında başvurusu yapılan ürünler listede sunulmaktadır.

- Yozgat arabaşısı (Başvuru No: C2011/023)
- Yozgat çanak peyniri (Başvuru No: C2011/026)
- Yozgat çedeneli kavurga (Başvuru No: C2011/025)
- Yozgat parmak çöreği (Başvuru No: C2011/024)

Yozgat'ta kırmızı pevleri olarak adlandırılan domates salçası, madımak, sızgıt, yöreye özgü turşu olan şalاک, testi kebabı, ayva basması, cızlak, cıvık ekşili, çap çup, düğürçük çorbası, haside, sütlü kabak, tas kebabı, peksimet gibi tescil değeri taşıyan birçok ürün mevcuttur.

Bu tür tescil değeri taşıyan yöresel ürünlerin markalaştırılarak, ticari hale getirilmesi bölge ekonomisine önemli bir katkı sağlayacaktır.

10. Tarımsal Sanayi ve Gıda

Yozgat'ta tarım ve hayvancılık alanında başta gelen sorunlardan biri de tarıma dayalı sanayinin yeterince gelişmemiş olması ve bu alanda yapılan yatırımların yeterli sayıda olmamasıdır.

Özellikle tarımsal ürünlerin muhafaza edilebileceği soğuk hava depolarının bulunmaması, tarım ürünlerinin değerlendirilmesini ve pazarlanmasını kısıtlayan etmenler arasındadır. Yozgat'ta geleneksel olarak hububat ve şekerpancarı üretimi mevcuttur. Bu anlamda, makarna, bisküvi ve bulgur gibi tarıma dayalı sanayinin geliştirilebileceği bir potansiyel mevcuttur. Bununla birlikte, Yozgat'ta üretilen ürünlerin iç ve dış pazarda pazarlanmasında, ürünlerin işlenmesi kadar bir marka değeri yaratarak, ürünlerin ambalajlanması ve paketlenmesi de önem taşımaktadır.

Yerel ürünlerin markalaştırılarak ticari hale getirilmesi de önemli bir adımdır.

Yozgat genelinde 1.925 adet gıda işletmesi ve 789 adet gıda toplu tüketim işletmesi, 286 gıda üretim işletmesi, 3 adet gıdyla temas eden malzeme üreten işletme ve 8 adet mezbahane, 1 adet et kombinasyonu mevcuttur. Yozgat Tarım İl Müdürlüğü tarafından 2010 yılı itibariyle gıda üretim işletmelerine 80 denetim yapılmış olup, bunların 13'ü üretim izin başvurusu için 2'si ihracat başvurusu için, 65'ise rutin denetimler kapsamında yerine getirilmiştir. Tablo 37'de sektörler itibariyle Yozgat ilindeki gıda işletmelerinin durumuna ilişkin bilgi sunulmaktadır. Bu çerçevede, Yozgat'ta un ve unlu mamuller ile ekmek üretimiyle ilgili işletmeler başta gelmektedir. Bunu sırasıyla pastane, yemek fabrikası ve yumurta paketlenme tesisleri takip etmektedir.

Alt bölgeler itibariyle (Tablo 38), gıda işletmelerinin yaklaşık %60'ı I. alt bölgede yer almaktadır. Bunu II., IV. ve III. alt bölgeler takip etmektedir.

Yozgat Tarım İl Müdürlüğü verilerine göre, 2010 yılı Eylül sonu itibariyle sektörler bazında gıda işletmelerinin durumu Tablo 39'da sunulmaktadır. Bu çerçevede,

Yozgat'ta gıda işletmeleri, sırasıyla Merkez, Sorgun, Boğazlıyan, Yerköy, Akdağmadeni ve Sarıkaya ilçelerinde yoğunlaşmıştır.

Tablo 37. Gıda İşletmelerinin Durumu (2010 yılı, 9.ay itibariyle)

Sektörler	İşletme Sayısı	Gıda Sicili Alan İşletme Sayısı	Üretim İzni Alınan Ürün Sayısı
Et-Süt Mamülleri Entegre Tesisleri	1	1	Toplam 17 (9 Et Ürünü + 8 Süt Ürünü)
Süt ve Süt Mamulleri	7	7	14
Meyve ve Sebze İşleme	1	1	28
Ekmek	106	106	375
Un ve Unlu Mamuller (Yufka, Pide Fırını)	94	94	341
Bitkisel Yağ	1+1 (Ham Yağ Kapalı)	1	5
Şeker Fabrikası	2	2	2
Tuz	1	1	2
Pastane	40	40	113
Ambalaj	3	3	3
Kuruyemiş	2	2	21
Bakliyat	2	2	16
Yemek Fabrikası	13	13	13
Yumurta Paketleme	13	13	13
Toplam	287	286	963

Kaynak: Yozgat Tarım İl Müdürlüğü, 2010

Tablo 38. 2010 yılı Eylül Sonu İtibariyle Alt Bölgeler Bazında Gıda İşletmelerinin Sayısı

Alt Bölgeler	Gıda İşletmelerinin Sayısı
Merkez	67
Yerköy	31
Şefaati	13
Sorgun	60
Toplam	171
Sarıkaya	17
Boğazlıyan	32
Yenifakılı	3
Toplam	52
Aydıncık	7
Çekerek	12
Kadışehri	4
Saraykent	4
Toplam	27
Akdağmadeni	23
Çayıralan	7
Çandır	6
Toplam	36
Genel Toplam	286

Kaynak: Yozgat Tarım İl Müdürlüğü

Tablo 39. 2010 Yılı Eylül Sonu İtibariyle İlçeler Bazında Gıda İşletmelerinin Durumu

Sektörler	Merkez	A. Madeni	Aydıncık	Çandır	Çayıralan	Çekerek	Saraykent	Sarıkaya	Boğazlıyan	Sorgun	Şefaati	Yenifakılı	Yerköy	Kadıışehri	Toplam
Un	2	1	0	1	0	2	1	1	7	3	1	1	4	0	24
Ekmek	13	10	5	3	3	5	2	5	8	24	7	2	10	2	99
Pide	13	6	0	1	2	3	1	6	4	11	1	0	10	0	58
Süt	2	0	0	1	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	7
Et	1 (Kapandı)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Yemek Fabrikası	9	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	13
Ambalaj	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	3
Pastane	9	3	2	0	2	2	0	4	5	6	3	0	3	1	40
Bakliyat	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2
Kuruyemiş	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2
Tuz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Yağ	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Meyve ve Sebze	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	2
Yufka	7	1	0	0	0	0	0	0	1	3	0	0	2	0	14
Yumurta Paketleme	3	0	0	0	0	0	0	0	1	8	0	0	0	0	12
Şeker Fabrikası	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	2
Tasnif Dışı	4	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	5
Toplam	67	23	7	6	7	12	4	17	32	60	13	3	31	4	286

Kaynak: Yozgat Tarım İl Müdürlüğü

10.1. Süt İşletmeleri ve Süt ve Süt Ürünlerinin Pazarlanması

Tablo 40’da Yozgat ilinde faaliyet gösteren süt işletmeleri ve bu işletmelerin kapasite kullanım durumları sunulmaktadır. Bu bağlamda;

Yozgat’ta aktif olarak çalışan 7 süt işletmesi bulunmaktadır. Bunlardan 2’si devamlı olarak çalışmakta olup (Ertem Süt Fabrikası ve Sar-Çev. Koop. Süt İşletmesi), diğerleri mevsimlik olarak çalışmaktadır. Süt işletmeleri ağırlıklı olarak Boğazlıyan ilçesinde bulunmaktadır.

Ayrıca Merkezde 2 (aktif) ve Sarıkaya’da 1 süt işletmesi daha bulunmaktadır. 5 işletme (aktif) süt teşvik primi kapsamındadır

Tablo 40. Yozgat’ta Mevcut Süt İşletmelerinin Kapasite Kullanım Durumu

	İşletme Adı	İlçe	Süt Teşvik Primi Dahilinde	Kapasite (ton/yıl)	Mevcut İşletme (ton/yıl)
1	Et ve Balık Kurumu	Merkez	X	22.000	876
2	Ertem Süt Fabrikası	Boğazlıyan	X	11.142	1.027
3	Herican Süt Fabrikası	Merkez		150	13
4	Şahin Süt İşletmesi	Boğazlıyan	X	1.650	113
5	Yamaçlı Süt İşletmesi	Boğazlıyan	X	1.200	41
6	Bizim Mandıra	Boğazlıyan		1.000	82
7	Sar-Çev. Koop. Süt İşletmesi	Sarıkaya	X	12.000	161
8	Paytoncular Gıda Tic. A.Ş.	Merkez	X	12.000	110
	Toplam			61.142	2.423

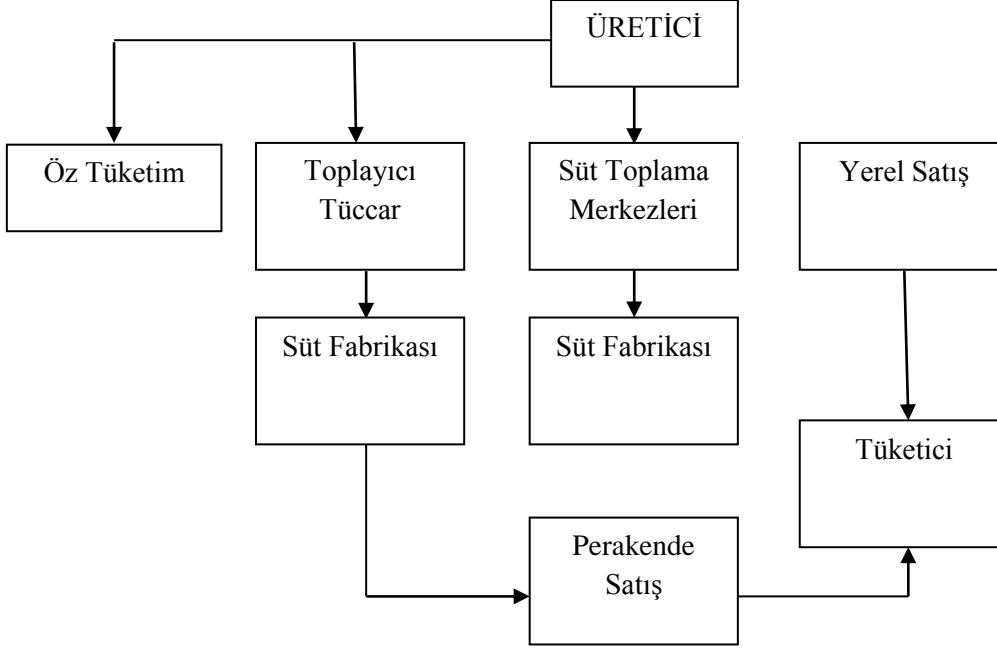
Kaynak: Yozgat Tarım İl Müdürlüğü

Yozgat Tarım İl Müdürlüğü verilerine göre süt desteklemeleri konusunda 8.024 müracaat alınmış, olup 6.560 ton süt desteklenmiştir. Bu amaçla yapılan destekleme tutarı 262.437 TL’dir.

Süt alım fiyatlarının düşük olması, süt toplama maliyetlerinin yüksek olması ve çiftçilerin kendi ihtiyaçlarına yönelik üretim yapmaları Yozgat’tan diğer illere pazarlanan sütün miktarını azaltmaktadır. Süt üretiminin bahar ve yaz aylarında yoğunlaşmakla birlikte, sonbahar ve kış aylarında Yozgat’ta süt bulmak zordur. Yozgat’ta devamlı üretim yapan iki işletme mevcuttur. Bölgede süt üretiminin küçük işletmeler tarafından gerçekleştirilmesi süt toplama maliyetini artıran

en önemli unsurlardan biridir. Süt pazarındaki istikrarsızlık diğer önemli bir problemdir (Yozgat Tarım Master Planı).

Yozgat'ta süt pazarlama kanalları şekil 17'de gösterilmektedir.

Şekil 19. Yozgat Süt Pazarlama Kanalları (Yozgat İl Tarım Master Planı)

Sütün işlenip çeşitli süt mamulleri olarak tüketiciye ulaştırıldığı durumda ise üreticiden çıkan süt, toplayıcı-sanayi-toptancı ve perakendeciden oluşan bir pazarlama zinciri ile pazarlanmaktadır. Sütün kooperatiflere ait tesislerde işlendiği durumda süt, köy toplayıcıları yanında doğrudan kooperatif üyesi üreticiden de temin edilmektedir.

11. Sorunlar ve Çözüm Önerileri

11.1. Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar ve Tehditler (GZFT Analizi)

Yozgat ili Tarım, Hayvancılık ve Gıda Sektörüne ilişkin GZTF analizi tabloda sunulmaktadır.

Tablo 41. Yozgat İli Tarım, Hayvancılık ve Gıda Sektörünün GZFT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none">• Jeotermal Enerjinin ve seracılık için uygun alanların var olması• Tarla bitkileri üretimine uygun toprak ve su kaynakları bulunması• Küçükbaş ve büyükbaş hayvancılık için uygun geniş mera alanları• Geniş tarım arazilerinin bulunması• Hububattan ve baklagillere (nohut, yeşil mercimek) kadar tarım ürünleri çeşitliliği• Havza bazlı meyve ve sebze yetiştiriciliğine uygun iklim, toprak koşulları bulunması ve ihracat merkezlerine yakın olması• Şeker Fabrikasının bulunması ve yoğun şeker pancarı üretimi• Organik tarıma uygun kirlenmemiş tarım arazilerinin varlığı• Bozok Üniversitesi, Ziraat Fakültesi'nin varlığı• Hayvancılık, meyvecilik ve gıda yönünden sosyal, kültürel, ekonomik ve pazarlara yakınlık bakımından (ulaşım alt yapısı) uygun bir coğrafyada yer alması• Arıcılık ve bal üretimi için flora zenginliği• Yeterli sayıda tarım alet ve makinelerinin bulunması	<ul style="list-style-type: none">• Örgütlenmenin yetersiz olması, üretici, birlik ve kooperatiflerin yeterli sayıda bulunmaması• Tarımsal ve hayvansal ürünlerin işlenmesinde yetersizlik• Tarımsal alanların çok parçalı ve küçük olması• Tarımsal ve hayvansal işletmelerin optimum işletme büyüklüğünün altında olması• Sulanabilir tarım alanlarının toplam tarım alanının küçük bir bölümünü oluşturması• Çiftçilerin bilinçsiz ve eğitimsiz olması• Sulama şebekesinin yetersiz olması• Süt, et ve diğer ürünleri işleyecek entegre tesislerinin bulunmaması, soğuk hava depolarının yetersizliği• Mono-kültür (uygun münavebe sisteminin olmaması) tarım yönteminin uygulanması• Tarımla uğraşan halkın sermaye yetersizliği• Damızlık hayvan yetiştiriciliğinin yeterli olmaması• Tarımsal üretimde markalaşma yetersizliği• Geleneksel üretim tekniklerinin kullanılması• Tarımsal üretim planlamasının yetersizliği• Sokak sütçülüğünün yaygın olması• Damızlık hayvan yetiştiriciliğinde yetersizlik• Tarım ve hayvancılıkta istihdam edilecek elemanın bulunamaması• Köyden kente göç olması ve kırsal kesimde çalışan nüfusun ortalama yaşının 50'yi bulması
Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none">• Tavukçuluk alanında Sermaye Çekme Kapasitesi ve Yatırımcıların İlgisi• Tarım ve hayvancılıkta istihdam edilmeye hazır ucuz işgücünün varlığı• Küresel pazarda gıda ürünlerinin stratejik öneminin artması• Yerel yöneticilerin ve bürokrasinin tarım ve hayvancılıkla ilgili projelere destek olması• Tarım ve hayvancılık alanında ulusal ve uluslararası fon kaynaklarının varlığı• Güvenilir gıda talebinde artış• Et ve Balık Kurumu ve Aytaç gibi güçlü kurumsal firmaların ilde bulunması	<ul style="list-style-type: none">• Sermaye sahiplerinin daha cazip illere yönelmesi• Üretici birlik ve kooperatiflerin iyi yönetilememesi nedeniyle güven kaybına yol açması• Komşu illerin Yozgat iline göre tarımsal sanayi bakımından daha gelişmiş olması• Tarımda çalışan genç nüfusun göç olgusu, tarım ve hayvancılıkla uğraşmaması• Teşvik uygulamalarının gelişmiş komşu illerle aynı seviyede tutulması• İklim Değişikliği

11.2. Kart Tekniği

Yozgat Tarım, Hayvancılık ve Gıda Sektörel Çalışma Grubu üyelerinin sektöre ilişkin sorun ve çözüm önerilerini almak ve sorunlar arasında önceliklendirme yapabilmek amacıyla Orta Anadolu (ORAN) Kalkınma Ajansı personeli tarafından kart tekniği metodu uygulanmıştır. Katılımcıların karşılıklı mutabakatıyla en yüksek puanı alan ilk 4 sorun grubu üzerinde üyelerin oluşturdukları gruplarca aşağıda formatı sunulan anketin doldurulması ve doldurulan anketler üzerinde tartışma yapılması kararlaştırılmıştır. Söz konusu teknikten elde edilen bulgular aşağıdaki gibidir;

Grup 1 (1 puan)

- ❖ Hayvancılıkta girdi maliyetlerinin yüksek olması (yem, çoban, işçi vs. maliyeti)

Grup 2 (4 puan)

- ❖ Büyükbaş ve küçükbaş sayısı ve üretiminde azalma
- ❖ Hayvancılıkta çiftçi bazında üretimin düşük olması
- ❖ Hayvancılıkta verim düşüklüğü

Grup 3 (3 puan)

- ❖ Pazar sıkıntısı, özellikle üretilen sütün pazar bulamaması ırk ıslahını engelliyor
- ❖ Çiftçiler arasında profesyonel düzeyde çalışabilecek birliklerin bulunmaması (Kooperatifleşme)
- ❖ Geniş bir ticaret ağının bulunmaması (iç ve dış ticaret) ve bu nedenle üreticilerin teşvik edilememesi

Tartışma yapılan gruplar

Grup 4 (9 puan)-D Grubu

- ❖ Yozgat'ın 5. Bölgede yer almaması nedeniyle teknik ve sağlık personeli yetersizliği

Grup 5 (15 puan)-A Grubu

- ❖ Çiftçi Kayıt Sisteminin gerçekleri yansıtmaması
- ❖ Yem bitkisi üretiminin azlığı
- ❖ Yem bitkilerine girdi maliyetini düşürmek için destek verilmemesi
- ❖ Hayvansal üretimde küçük ölçekli üreticiye destek verilmesi
- ❖ Monokültür üretim

- ❖ Tarımsal üretimde Pazar-talep gözetilerek yapılmış bir planlamanın olmaması
- ❖ Planlanmış bir üretim deseninin bulunmaması

Grup 6 (20 puan)-B Grubu

- ❖ Bitkisel ve hayvansal üretimde bilinçsiz üretici
- ❖ Kırsaldaki üreticilerin yaş, eğitim ve sosyo-ekonomik özelliklerinin modern yöntemler için uygun olmaması
- ❖ Meyve ve sebze üretiminde basınçlı sulama sistemlerinin çok az kullanılması
- ❖ Çiftçide bilgi eksikliği
- ❖ Hayvancılıkta bakım ve beslenme konusunda üreticilerin bilgi yetersizliği
- ❖ Geleneksel tarım tekniklerinin kullanılması
- ❖ Yozgat çiftçisinin bilinçsiz ve eğitimsiz olması
- ❖ Üreticilerin tarım konusunda hiçbir yerden bilgi talep etmeyip, kendi bildikleriyle hareket etmeleri

Grup 7 (22 puan)-C Grubu

- ❖ Ürünlerin işleneceği bir sanayi tesisinin bulunmaması
- ❖ Bitkisel üretimde üretilen ürünlerin paketleme sorunu
- ❖ Sanayileşmenin bulunmaması
- ❖ Ürün muhafaza sorunları (soğuk hava depoları)
- ❖ Bitkisel ve hayvansal üretimde işleme sorunu (Yaş sebze-meyvenin işleme sorunu, salça fabrikasının, süt işleme tesislerinin yetersiz olması vb. sorunlar)
- ❖ Üretim fabrikasının olmaması
- ❖ Çiftçinin tarıma dayalı sanayinin gelişmemesinden dolayı getirisi yüksek olan ürünlere yönelememesi

GRUP: A

1. SORUNU TANIMLAYINIZ.

Planlanmış bir üretim deseninin bulunmayışı

İlimizde veraset iştirakli arazilerin çok olması nedeniyle, bunlar Çiftçi Kayıt Sistemine doğru olarak intikal etmemektedir. Bu nedenle kesin çiftçi sayısı doğru olarak tespit edilememektedir. Bu durum il için uygun bir üretim planlamasının yapılamamasına sebep olmaktadır. Mevcut çiftçilerin de geleneksel tarım yapımları nedeniyle mutlak ihtiyaç olan pazara yönelik tarımsal üretim yetersiz kalmaktadır. Sayılan bu nedenlerden dolayı da çiftçiler de gerekli devlet desteğini alamamaktadır.

2. SORUNUN ALTINDA YATAN TEMEL NEDENLERİ YAZINIZ.

İlde tarımsal üretime yönelik atadan kalma tarım teknikleri ve alışkanlıklar devam etmektedir. Bunun altında yatan nedenlerden biri de çiftçilerin bilgilendirilmesinde mutlak ihtiyaç olan Ziraat Fakültesi ve Veteriner Fakültesi'nin geç açılması veya hiç olmaması ve bu nedenle çiftçiye hizmetin geç gitmesidir. Çiftçinin geleneksel tarım sistemleri dışında alternatif ürünlere (yağ bitkileri, yem bitkileri vb.) yönelmemesinin altında devlet desteğinin azlığı da yer almaktadır. Ayrıca ilde hayvancılık yapmak isteyen gönüllü çiftçiler olmasına rağmen, kredi alınırken istenen teminatın yüksek olması nedeniyle göçe sebebiyet vermektedir.

Alternatif ürüne geçilememesi ve tarımdan elde edilen ürünlerin işlenip, pazara sunulamaması yatırımdan kaçılmasına sebebiyet vermektedir.

3. SORUNUN NEDEN OLDUĞU OLUMSUZLUKLARI YAZINIZ.

Bahsedilen sorunlar nedeniyle, il, gerekli devlet desteğinden yararlanamamaktadır. Bu da mevcut çiftçi ailelerinin gerekli yerlerde istihdam edilememesi nedeniyle göçe sebep olmaktadır.

Yozgat ili gerekli tarımsal potansiyele sahip olmasına rağmen, gerek yetiştirme tekniğindeki eksiklikler, gerek yeterli devlet desteği (bilgi, donanım, kredi vs.) olmaması nedeniyle sanayileşmeye yönelik adımlar atılamamaktadır.

4. SORUNA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİNİZİ BELİRTİNİZ.

a) İlin bulunduğu kalkınmada öncelikli 3. Bölgeden çıkarılarak 4. Bölgeye kaydırılması sonucunda şu ana için rekabet edemediği illerle rekabet edebilmesinin önü açılacaktır.

b) iftilerin daha bilinçli üretim yapabilmelerini sağlamak amacıyla ifti birlikleri kurulmalı, bu ifti birlikleri ildeki tarımsal kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak çiftçiler bilinçlendirilmeli, alternatif ve profesyonel üretim yapmaları neticesinde hem girdi masrafları azaltılmalı, hem de kaliteli, üretim neticesinde pazara yönelik üretim yapılmalı ve tarıma dayalı sanayiye yönelik adımlar da atılmalıdır.

c) Veraset intikali neticesinde arazilerin parçalanmasının önüne geçilmelidir.

d) Geleneksel yetiştirme sistemlerinden vazgeçmeleri için ilde üniversite ve tarım kuruluşları destekli demonstrasyon ve bilgilendirme çalışmalarının yapılması gerekmektedir.

GRUP: B

1. SORUNU TANIMLAYINIZ.

Kırsal nüfusun demografik-sosyoekonomik yapısı ve bilgi eksikliği

2. SORUNUN ALTINDA YATAN TEMEL NEDENLERİ YAZINIZ.

- a) Göçe bağlı olarak, kırsaldaki demografik yapının yaşlı ve kültür seviyesi düşük bireylerin lehine değişimi
- b) İnsan yaşamını kolaylaştırmak açısından, kırsaldaki hayat standartlarının düşük olması
- c) Kurumsal bazda sorumluluk sahibi olanların tarımsal yayım faaliyetlerinde etkin metotları alışkanlık oluşturacak zaman dilimlerinde gerçekleştirememeleri
- d) Erken emeklilik, her hanede emekli (bir ya da iki) maaşı girişi, yeşil kart ve sosyal yardım planlamalarındaki yanlış uygulamaların üretim artışına olumsuz etkisi

3. SORUNUN NEDEN OLDUĞU OLUMSUZLUKLARI YAZINIZ.

- a) Birim alandan daha yüksek verimi mümkün kılan modern üretim tekniklerinin uygulanabilirliğinin ve sürdürülebilirliğinin sağlanamaması
- b) Tarımsal yayım faaliyetlerindeki etkinliğin azalması
- c) Geleneksel üretim metotlarının devamlılığı
- d) Arazi etkinliğinin giderek azalması
- e) Üretimde zarar lehine artışlara paralel olarak üretimden çekilme
- f) Üretimde kendine yeterliliğin giderek azalması
- g) Üretim ve pazarlamaya yönelik organizasyonların kuruluşu ve sürdürülebilirliklerinin mümkün olmaması

4. SORUNA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİNİZİ BELİRTİNİZ.

- a) Küçük hane işletmelerinin desteklenmesi ve üretim etkinliklerinin artırılması
- b) Üretim ve pazarlamaya ilişkin organizasyonların kuruluşu ve devamlılığı açısından eğitim çalışmalarına ağırlık verilmesi
- c) Kırsaldaki sosyal yaşam standartlarının artırılmasına yönelik yatırımlara destek verilmesi
- d) Tarımsal yayımdan sorumlu tüzel kişiliklerin köy sosyolojisi ve tarımsal eğitim konularında hizmetiçi eğitime tabi tutulması

- e) Yanlış veraset kanunu nedeni ile arazilerin çok parçalılık yapısına yönelik tedbirlerin alınması
- f) Üretici profiline yönelik farklı yayım faaliyetleri çerçevesinde modern üretim metotlarının benimsetilmesi, alternatif ürün modellerinin gerçekleştirilmesi
- g) Devlet sosyal yardım uygulamalarının gerçekçi kriterler çerçevesinde düzenlenerek üretime olan olumsuz etkilerinin en aza indirilmesine yönelik tedbirlerin alınması
- h) Tarımsal yayım faaliyetlerinde bölgeye bütüncül yaklaşımdan ziyade mikro ölçekli eğitim çalışmalarına ağırlık vermek
- i) Kırsaldaki üreticilerin güvenilir gıda ve gıda güvenliği konularında periyodik olarak eğitim almalarını sağlamak

GRUP: C

1. SORUNU TANIMLAYINIZ.

Ürün işleme teknolojileri ve ürün muhafaza konularındaki altyapı ve tesis eksiklikleri (Yaş sebze-meyve, et-süt işleme tesislerinin bulunmaması veya yetersizliği, soğuk hava depolarının bulunmaması, ürün paketlenme ve ambalajlama tesislerinin bulunmaması veya yetersizliği, uygun nakliye araçlarının kullanılmaması)

2. SORUNUN ALTINDA YATAN TEMEL NEDENLERİ YAZINIZ.

- a) Tesislerin yapılmasında yüksek maliyetler
- b) Yerli sermayenin (Yozgat'taki sermayenin) bu konuyla ilgili olmaması ve yatırım yapılmaması
- c) Üreticinin bilinçsiz olması
- d) Yetersiz ve bilinçsiz üretim
- e) Üretimde standardizasyonun sağlanamaması
- f) Ürün takip sisteminin oluşturulamaması

3. SORUNUN NEDEN OLDUĞU OLUMSUZLUKLARI YAZINIZ.

- a) Alternatif üretim oluşamaması
- b) Pazara yönelik üretim çeşitlendirmesinin sağlanamaması
- c) Üretim kapasitesinin düşük kalması
- d) İl bazında tarım ve gıdaya dayalı sanayinin gelişmemesi
- e) Üretim deseninin oluşturulamaması
- f) Uygun ambalajlama sorunu yüzünden ürün kaybı

4. SORUNA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİNİZİ BELİRTİNİZ.

- a) Mevcut tesislerin tam kapasiteli kullanımının sağlanması (bunun için yerel üretiminin artırılması)
- b) Yozgat'taki öz sermayenin tarıma dayalı sanayi kurma ve işletmeye özendirilmesi
- c) Sözleşmeli üreticilik hakkında üreticilerin bilinçlendirilmesi ve özendirilmesi
- d) Var olan yasal düzenlemelerin iyileştirilmesi veya yeni düzenlemelerin yapılması

GRUP: D

1. SORUNU TANIMLAYINIZ.

Yozgat'ın Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın hizmet bölgesi olarak 5. Bölgede yer alamaması (Mevcut durumda, Sivas, Elazığ, Kahramanmaraş 5. Bölgede yer alırken, Yozgat 4. Bölgede yer almaktadır)

2. SORUNUN ALTINDA YATAN TEMEL NEDENLERİ YAZINIZ.

- a) Yozgat'ın (bundan önceki yıllarda) etkili ve yetkili insanların yeterince çabayı göstermemiş olması
- b) İlgili kurum ve kuruluşların bu sorunu yeterince gündemde tutmamaları

3. SORUNUN NEDEN OLDUĞU OLUMSUZLUKLARI YAZINIZ.

- a) Personel yetersizliği
- b) Teknik ve sağlık hizmetlerin çiftçilere yeterince ulaştırılmaması
- c) Çiftçi eğitimlerinin yeterince yapılamaması
- d) Çiftçinin yeterince hizmet alamamasından dolayı kuruma küsmesi ve hizmet almaya bir daha gelmemesi
- e) Tarımsal desteklemelerin çiftçiye yeterince ulaştırılmaması

4. SORUNA YÖNELİK ÇÖZÜM ÖNERİLERİNİZİ BELİRTİNİZ.

- a) Yozgat'ın Tarım ve Köyişleri Bakanlığı hizmet bölgesi olarak 5. hizmet bölgesine alınması
- b) İlin tarımsal çalışma hayatının, sosyal, ekonomik ve kültürel yönden cazip hale getirilmesi
- c) Yozgat'ın 5. Bölgeye alınabilmesi için Valilik, Belediye Başkanlığı, İl Tarım Müdürlüğü, Ziraat Odası Başkanlığından oluşacak bir komisyonun ilgili yerlere müracaat çalışmalarına başlaması

12. VİZYON

1. Kırsalda yaşam standartlarını yükseltmek
2. Tarımsal Üretimde zaman, kalite ve fiyat konusunda farkındalık yaratacak rekabet koşulları sağlamak
3. Bitkisel ve hayvansal üretimde sertifikalı üretimi önceleyen, öncelikle kendine yeten, sonrasında da çevresindeki önemli il merkezlerinin ihtiyacını karşılayacak konuma yükselmek
4. Tarımda gelişimi modernleşmeyi sağlarken sürdürülebilirlik kriterlerinden ödün vermemek
5. Tarımsal ürünlerde markalaşma ile öncelikle ulusal arenada merkez olabilmek
6. Tarımda gelişimi modernleşmeyi sağlarken sürdürülebilirlik kriterlerinden ödün vermemek
7. Tarımsal verimliliğin artırılması;
8. Tarımsal gelirin artırılması ve dolayısıyla tarımın GSYİH içindeki payının artırılarak toplumda sosyal dengenin sağlanması.
9. Gıda güvencesinin ve güvenliğinin yerine getirilmesi
10. Sürdürülebilir tarımın sağlanması olarak tespit edilmiştir.

13. STRATEJİLER

Yozgat ilinde tarım ve hayvancılığın geliştirilmesi için ortaya konan strateji, amaç, hedefler şu şekildedir;

STRATEJİ 1. TARIM SEKTÖRÜNDE NİTELİKLİ İNSAN KAYNAKLARININ GELİŞTİRİLMESİ

AMAÇ: Tarımsal üretimde verim ve kaliteyi artırmak için gerekli olan nitelikli insan kaynağının geliştirilmesi

Hedef 1: İl genelinde tarımdan sorumlu kurumda çalışan personele yönelik modern tarım teknikleri konusunda teknik hizmet içi eğitimlerin artırılması

Hedef 2: Çiftçiler ve özellikle örgütlü yapılar üzerinden bilinçlendirme ve eğitim çalışmalarına devam edilmesi

Hedef 3: Yayım çalışmalarının çeşitlendirilmesi

Hedef 4: Demonstrasyon destekli yayım çalışmalarının yürütülmesi

STRATEJİ 2. BİTKİSEL ÜRETİM (BAHÇE BİTKİLERİ VE TARLA BİTKİLERİ) YÖNÜNDE İLİN BÖLGESİNDE ÖNEMLİ BİR ÜRETİM VE DEĞERLENDİRME MERKEZİ HALİNE DÖNÜŞÜMÜNÜ SAĞLAMAK

AMAÇ: Bitkisel üretimde verimlilik ve katma değer artırılması

Hedef 1: Bitkisel üretimde kalite ve kantiteyi esas alan bir üretim planlamasının oluşturulması (tarımsal alanlarının üretim bölgelerine ayrılarak üretim planlaması ve ihtiyaca yönelik üretimin sağlanması)

Hedef 2: Bitkisel üretimde işletme büyüklüklerinin optimum işletme büyüklüğüne ulaştırılması-Arazi Toplaştırılması

Hedef 3: Bitkisel Üretimde Alternatif Üretim Modellerine Geçiş - Uygun alanlarda Jeotermal Enerji Kaynaklarının Tarımda Kullanımı yoluyla örtü altı yetiştiriciliğin güçlendirilmesi, tıbbi ve aromatik bitkiler envanterinin çıkarılması, uygun olanların ıslahı ve kültüre alınması

Hedef 4: Tarımsal üretimde sulanabilir alanların artırılması, basınçlı sulama sistemlerinin yaygınlaştırılması

STRATAEJİ 3. YOZGAT İLİ GENELİNDE İYİ TARIM UYGULAMALARI VE ORGANİK SERTİFİKALI TARIMIN GELİŞTİRİLMESİ

AMAÇ: Tarımsal ürünlerin (bitkisel ve hayvansal) katma değerinin ve iç ve dış pazarda Pazar payının artırılması, kaliteli ve güvenilir gıda üretimiyle tüketici sağlığına önem verilmesi

(Beklenen Sonuç: Sertifikalı ürün artışı)

Hedef 1: İyi Tarım Uygulamaları ve organik tarım konusunda bitkisel ve hayvansal üretimle uğraşan çiftçilerin bilinçlendirilmesi ve bunların yaygınlaştırılması

Hedef 2: Tüketicilerin güvenli ve kaliteli gıdaya ulaşmasına katkı sağlanması

STRATEJİ 4. YOZGAT İLİ GENELİNDE SÜRDÜRÜLEBİLİR TARIM İÇİN ÇEVRE VE BİYO-ÇEŞİTLİLİĞİN KORUNMASI

AMAÇ: Yozgat ili genelinde doğal kaynaklar, biyoçeşitlilik ve çevrenin korunmasına özel bir atıfla tarımda sürdürülebilirliğin sağlanması

Hedef 1: Bitki gen kaynakları, doğal kaynakların tespiti ve korunması

Hedef 2: Bitki besin maddesi ihtiyacı ve entegre mücadele tedbirleri, çevreye duyarlı üretim teknikleri dikkate alınarak, uygun doz ve zamanlarda gübreleme ve ilaçlanmanın sağlanması

Hedef 3: Çiftçilerin iyi uygulamalar konusunda bilinçlendirilmesi ve uygulanabilirliğinin teşviki

STRATEJİ 5. YOZGAT İLİ GENELİNDE TARIMSAL SANAYİNİN VE TARIMSAL PAZARLAMANIN GELİŞTİRİLMESİ, ÇİFTÇİ ÖRGÜTLERİNİN KURULMASI VE ETKİNLEŞTİRİLMESİ

AMAÇ: İlde tarıma dayalı sanayinin geliştirilmesi ve rekabet edebilirlik potansiyelinin artırılması ve örgütlü yapıların güçlendirilmesi

Hedef 1: Bitkisel ve hayvansal ürünlerin işlenmesine yönelik tesislerin kurulması ve mevcutlarının iyileştirilmesi ve kapasitelerinin artırılması

Hedef 2: Soğuk hava depolarının kurulması, mevcutlarının kapasitelerinin artırılması, modernizasyonu

Hedef 3: Tarımsal ürünlerin ambalajlanması ve paketlenmesi

Hedef 4: Bitkisel ve hayvansal üretimde marka geliştirilmesi, tarım ürünleri için pazarlama stratejilerinin geliştirilmesi, üretimde yeni pazarlama kanallarının Oluşturulması, Mevcutlarının İyileştirilmesi

Hedef 5: Tarımsal ve Hayvansal Üretimde Örgütlenmenin Güçlendirilmesi

STRATEJİ 6. İL GENELİNDE HAYVANCILIĞIN GELİŞTİRİLMESİ

AMAÇ: İlin, bölgesinde büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği ile rekabet edebilmesi için nitelikli ve verimli hayvan sayısının artırılması

Hedef 1: Nitelikli ırklara sahip hayvan popülasyonunun artışı sağlamak, hayvancılığın gelişmesi ile birlikte kırsal alanda istihdamın oluşmasını sağlamak.

(Beklenen Sonuç: bölgesel rekabet edebilir potansiyele sahip gelişmiş hayvancılık)

Hedef 2: Küçükbaş ve büyükbaş hayvanların tamamının kayıt altına alınması

(Beklenen sonuç: Hayvan hareketlerinin ve verimlerinin izlenmesi)

Hedef 3: Mera ıslahı ve amenajmanı konusunda yürütülen çalışmalara hız vermek ve yeni çalışmaların yapılmasını sağlamak

(Beklenen Sonuç: Kaliteli kaba yem ihtiyacı karşılanarak kaliteli ve yüksek verimli küçükbaş ve büyükbaş hayvan popülasyonu oluşturulması ve yetiştiricilerin yem girdilerinin azalması)

Hedef 4: Mevcut ırkların verim ve kalitelerinin iyileştirilmesi için ıslah çalışmalarının yapılması

(Beklenen sonuç: Hayvansal ürünlerde verim ve kalite artışı ve çiftçilerin gelir seviyesinde yükselme)

Hedef 5: Hayvansal üretimde salgın ve bulaşıcı hastalıklarla etkili mücadele edilmesi

(Beklenen Sonuç: Hayvansal üretimde salgın ve bulaşıcı hastalıklarla etkili mücadele sonucu hastalıkların hayvan yetiştiriciliği üzerine olumsuz etkilerinin giderilmesi)

Hedef 6: Modern hayvan barınaklarının yaygınlaştırılması

(Beklenen Sonuç: Olumlu çevre koşullarının verim artışı sağlanması, hayvansal ürünlerde kalite artışı ve modern hayvan yetiştiriciliğine geçiş)

Hedef 7: İl genelinde süt pazarlama kanallarının güçlenmesi için süt toplama merkezlerinin kurulması ve mevcutların iyileştirilmesi

(Beklenen Sonuç: Süt sektöründe Pazar ve pazarlama sorunlarının çözülmesi)

Hedef 8: Kırsalda ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi kapsamında arıcılık ve bal sektörünün geliştirilmesi için kovan sayısı, bal üretimi ve bal kalitesinin artırılması

(Beklenen Sonuç: Ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi ve kaliteli bal üretimi)

Hedef 9: İl genelinde kanatlı hayvan sektörünün yatırım için cazibe merkezi haline getirilmesi, yumurta tavukçuluğuyla birlikte et tavukçuluğunun da geliştirilmesi

(Beklenen Sonuç: Kanatlı hayvan sektörünün gelişmesi)

Hedef 10: Hayvancılık işletmelerinin optimum işletme büyüklüğüne oluşturulması

FAALİYETLER

STRATEJİ 1 FAALİYETLERİ

1. İş yükü analizleri neticesinde il ve ilçelerdeki personel için norm kadroların belirlenmesi ve norm kadrolara ulaşılması
2. İhtiyaç analizi doğrultusunda tarım teşkilatında çalışan teknik personelin ve çiftçilerin/çiftçi guruplarının sertifikalı kısa süreli kurs ya da seminerler yoluyla;

Bitkisel üretimde girdi yönetimi, izlenebilirlik, organik tarım, GlobalGAP, GlobalGAP iç denetleme uzmanlığı, sulama, gübreleme, budama, hastalık ve zararlılarla mücadele, hasat ve hasat sonu işlemler, sınıflandırma ve ambalajlama ve AB Ortak Tarım Politikası, stratejik plan yönetimi, yöneticilik, liderlik, kalite yönetimi ve markalaşma, ulusal ve uluslararası fon kaynaklarının kullanımı, proje hazırlama teknikleri, köy sosyolojisi (teknik personel için), uzaktan algılama (özellikle coğrafi bilgi sistemleri ve NETCAD) (teknik personel için), elma, armut, kiraz, çilek ve üzümü meyveler ile tıbbi ve aromatik bitkiler, meyvecilikte bodur yetiştiricilik, budama ve terbiye usulleri, seyreltme, toprak işleme, hastalık ve zararlılarla mücadele, seracılık, örtü altı yetiştiriciliği, fide üretimi, örtü altında sebze yetiştiriciliği esasları, iç mekan ve dış mekan süs bitkileri yetiştiricilik ilkeleri, toplulaştırma, çiftçi eğitimi (teknik personel için), ileride ekonomik potansiyeli bulunan kolza, aspir ve ayçiçeği gibi yağ bitkilerinin yetiştiriciliği ve işlenmesi, tarla bitkileri yetiştiriciliğinde ekolojik/ organik tarım, bahçe ve tarla bitkileri yetiştiriciliğinde hastalık ve zararlılarla kültürel ve kimyasal mücadele yöntemleri, kimyasal mücadelede etkinliğin artırılması, ilaçlama alet ve ekipmanın kalibrasyonu ve dozlama, gübreler ve gübreleme, yenilenebilir enerji kaynaklarının bahçecilikte kullanımı, meyvecilikte modern tekniklerin kullanılması, bodur yetiştiricilik, budama, aşı ve terbiye usulleri ile bitki besleme, seracılıkta otomasyon sistemlerinin tanıtım ve kullanımı, konularında eğitiminin sağlanması

3. Arıcılığın bahçe bitkileri ve tarla bitkileri yetiştiriciliğindeki önemini belirtmeye yönelik olarak verilecek arıcılık kurslarında bilgilendirme toplantılarının yapılması
4. Uzmanlık alanlarına göre gruplandırılan en az iki teknik personelin ulusal ve uluslararası fuar, sempozyum ve çalışma toplantılarına her yıl katılımlarının sağlanması
5. Önder çiftçilerden seçilecek 30 kişinin tarım fuarlarına katılımlarının sağlanması
6. Bahçecilik ve tarla tarımı ile ilgilenen kadınlara yönelik olarak, hijyen, ev ekonomisi, aile sağlığı ile ilgili bilgilendirme toplantılarının yapılması

7. İl genelinde faaliyet gösteren bitki koruma ürünleri bayi temsilcilerine yönelik her yıl 2 toplantı yapılması
8. Tarım alanında (özellikle Tarla Bitkileri, Bahçe Bitkileri ve Zootečni alanlarında) yüksek lisans derecesine sahip personel sayısının artırılması
9. Yozgat ili ve ilçelerinde tarla bitkileri üretim planlaması oluşturmak amacıyla ürün bazında taşımacılığın da dikkate alınarak ihtiyaca yönelik potansiyel üretim bölgelerinin belirlenmesi
10. Yozgat İl, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğünde iç kontrol sisteminin oluşturulması
11. Homojen olarak seçilen çiftçilerde çiftçi memnuniyet anketinin her yılsonu tekrarlanarak yapılması
12. Yıllık faaliyetlerin izlenebilirliği ve etki analizlerinin yapılması
13. Yılda bir defa olmak üzere her yıl belirli zamanlarda STK ve çiftçilerin katılımları ile serbest kürsü toplantılarının yapılarak katılımlarının sağlanması
14. Alo Tarım hattının kurulması
15. Tarım İlçe Müdürlüklerine ait web sayfalarının hazırlanması, web sayfası olanların kullanım için sadeleştirilip, özellikle bilgilerin düzenli olarak güncellenmelerinin sağlanması
16. Tarım İl Müdürlüğü yıllık faaliyet raporlarının kitap haline getirilerek özellikle il içinde ilgili kurum ve tüzel kişiliklere dağıtımının sağlanması
17. Yerel gazetelerde aylık olarak bitkisel üretim (bahçe ve tarla bitkileri) ve hayvansal üretim ile ilgili bilgilendirme yazılarının ilgili konu uzmanlarına yazdırılması (Bu yazılar bitkisel ve hayvansal üretimde periyodik olarak yapılan bakım tedbirlerinin zamanlamaları dikkate alınarak uygun tarihlerde düzenlenecektir.)
18. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Yayın dairesi tarafından hazırlanan bitkisel ve hayvansal üretim ile ilgili eğitim dokümanlarının mevcut köy ve beldelere ulaşımının devamlılığı
19. Tarım İl Müdürlüğünde meyvecilik, sebzeçilik, seracılık, tarla bitkileri, tıbbi ve aromatik bitkiler ile ilgili danışma ofislerinin kurulması
20. Eğitim amaçlı çiftlikler kurulması
21. Yerköy, Sorgun ve Saraykent'te Örtü Altı Yetiştiriciliği eğitim merkezlerinin açılması
22. Yerköy ve Sorgun'da iç mekan ve dış mekan süs bitkileri yetiştiriciliği ve pazarlanması ile ilgili eğitim merkezleri açılması
23. Çekerek, Kadışehri ve Aydıncık'ta tıbbi ve aromatik bitkilerin yetiştiriciliği, değerlendirilmesi ve pazarlanması eğitim merkezi açılması
24. Çekerek ve Şefaati'de organik meyvecilik ve sebzeçilik eğitim merkezi açılması

25. Şefaattli ve Sorgun'da bağcılık ve değerlendirme şekilleri eğitim merkezi açılması
26. Çiftçilerin mevcut gelir kaynaklarını oluşturan hububat bitkileri ve şekerpancarı bitkilerinden daha fazla verim almalarını sağlamak amacıyla bitki bazında yetiştirme tekniği konularında eğitim vermek amacıyla pilot işletmelerin seçilerek demonstrasyon çalışmalarının bu pilot bölgelerde uygulamalı olarak verilmesi

STRATEJİ 2 FAALİYETLERİ VE ÖRNEK PROJE KONULARI

1. İl genelinde belde ve köylerin tarımsal üretim desenlerinin hazırlanması amacıyla 3 aylık hızlı sürvey çalışmalarının yapılarak raporlamanın yapılması
2. Suların etkin kullanımı ve kurak diye bilinen alanlarda sulu tarıma dönüştürülmesi açısından basınçlı sulama sistemlerinin ve özellikle de damla sulama, fertigasyon, damla sulama sisteminin kullanımı ve bakım işlemleri ile ilgili her yıl en az 2 bilgilendirme ve eğitim toplantılarının yapılması ve sertifika verilmesi
3. Kırsalda sosyo-ekonomik yapı bakımından yardıma muhtaç ama özellikle bahçe ve tarla bitkilerinde küçük aile işletmeciliği şeklinde de olsa üretime katkı sağlayabilecek yaşta olan bireylere mikro kredi sistemi ile yeni gelir kaynakları oluşturmak
4. Tarla bitkileri yetiştiriciliği yapılacak bölgelerde miras hukuku neticesinde parçalanmış arazilerin toplulaştırılması ile bir araya getirilerek sınır alanlarının tarla tarımına kazandırılmasının önemi konusunda çiftçilere bilgilendirme seminerlerinin verilmesi
5. Arazi toplulaştırma
6. Toplulaştırma yapılan araziler yanında diğer arazilerin miras hukuku neticesinde parçalanmasının engellenmesi ve bu konuda çiftçilerin eğitilmesi
7. İlin toplam tarım alanının neredeyse % 30' una yakını oluşturan nadas alanlarının bitkisel üretime kazandırılması. Bu amaçla bölge çiftçilerine seçilecek merkezlerde nadas alanların verimli şekilde nasıl kullanılabileceği konusunda seminerlerin düzenlenmesi
8. Tarıma elverişli olup kiralama sorunu nedeniyle atıl bırakılan arazilerin tarıma kazandırılmasının önemi konusunda çiftçilerin bilgilendirilmesi
9. Yozgat ili genelinde en fazla ekim alanı olan buğdayın öncelikle il ihtiyacı ve ileride yürütülecek münavebe çalışmaları ve modern yetiştirme tekniği uygulamaları dikkate alınarak açığa çıkacak arazilerin alternatif ürünlere yönlendirilmesi yönünde çalışmaların yürütülmesi
10. Ürün bazında potansiyel ekim alanları belirlenerek köy/beldedeki tarım makineleri sayısının optimuma indirilmesi, girdi maliyetlerinin düşürülmesi
11. Bitkisel üretim deseni belirlenen bölgelerde çiftçilere sertifikalı tohumluk kullanılması yönünde eğitim ve bilgilendirme toplantılarının yapılması

12. Sulanabilir alanların sulamaya açılması ve drenaj problemi olan arazilerin rehabilite edilerek tarıma kazandırılması
13. Yozgat ilinde en fazla üretimi yapılan tahılların sulama imkânı olan alanlara kaydırılması, modern yetiştirme tekniklerinin devreye girmesi neticesinde verimin artırılması ile çiftçilerin gözünde gelir getirmeyen ürün durumunda olan buğdayın tekrar çiftçinin gözünde ekonomiye kazandırılması
14. Çayıralan, Çandır, Akdağmadeni ve Sarıkaya gibi rakımı yüksek yerlerde sertifikalı tohumluk/tohumculuk üretim istasyon/ bölgelerinin kurulması
15. Üretim planlaması, içerisinde rakımı yüksek olan yerlerde hastalık olmaması nedeniyle hem patates hem de patates tohumluğu üretiminin uygun olan yerlerde bölge ihtiyacının giderilmesi amacıyla yetiştirilmesi
16. Üretim planlaması içerisinde yem bitkileri tohumluğu üretiminin sağlanması
17. Hayvancılığın yaygın olarak yapıldığı Boğazlıyan gibi ilçelerde yem bitkileri (fiğ, yonca, silajlık mısır) ekiminin artırılması, meralardan sürülerek tarla haline getirilen arazilerin suni mera tesisi neticesinde yem üretiminin artırılması
18. Kadışehri ilçesinde olduğu gibi çörek otu gibi tıbbi bitkilerin potansiyel yetiştirme alanlarının belirlenmesi neticesinde çiftçiye ek gelirin sağlanması
19. İleride ekonomik anlamda potansiyeli olduğu düşünülen kolza gibi yağ bitkilerinin daha geniş alanlarda yetiştirilmesini sağlamak amacıyla yüksek alanlarda tohumluk üretimlerinin sağlanması
20. Toplam 244.821 ha nadas alanının olduğu Yozgat bölgede geleneksel yetiştirme sistemi dikkate alınarak uygun üçlü ve dörtlü münavebe sistemlerinin önemleri konusunda seçilecek pilot bölgelerdeki çiftçilerin bilgilendirilmesi
21. Yağ bitkileri (kolza, aspir, ayçiçeği), patates, dane baklagiller ve yem bitkileri ve çayır-mera alanı olarak değerlendirilecek yerlerdeki pilot istasyonlarda çiftçilere bu bitkilerin yetiştirme tekniği konularında ve çayır-meraların bakımı/verimliliğinin artırılması konusunda uygulamalı eğitimlerin verilmesi
22. Eskiden fazla miktarda yapılan yeşil mercimek tarımının bölgede canlandırılması ve münavebe çalışmalarına dahil edilmesi
23. Yerköy, Sorgun ve Sarıkaya'da termal seracılık projesi hazırlamak
24. Boğazlıyan, Sorgun, Sarıkaya ve Yerköy'de seracılığı tanıtım ve yaygınlaştırılması amacıyla 50'şer dekar olmak üzere toplam 200 dekar sera alanı kurmak
25. Kırsal alanda sebze tüketimini yaygınlaştırmak amacıyla köylerde istekli çiftçilere 50 m²'lik mini-alçak tünellerin kurdurulması ve sebze fidelerinin bunlara dağıtılması

26. Yerköy'de kesme çiçek ve iç mekan süs bitkileri yetiştiriciliğinin yapılabilmesi amacıyla ulusal hibe fonlarına hazırlanacak projelerden karşılanmak üzere 2 dekar ısıtmalı sera tesisi
27. Yerköy, Sorgun, Saraykent ve Akdağmadeni'nde sebzeçilikte farklı türleri yaygınlaştırmak (kuşkonmaz, roka, tere, enginar, karnabahar, brokoli gibi serin iklim sebzelerini) için 5'er dekar yüksek tünel (PVC örtülü) sera kurmak
28. Sorgun Yerköy, Akdağmadeni ve Saraykent'te toplam 50 dekar çilek bahçesi kurulması (son turfandaya yönelik olarak-açıkta)
29. Yerköy'de ahududu, böğürtlen yetiştiriciliğinin tanıtılması amacıyla ilk etapta yörede homojen olarak seçilmiş beş mikro alanda 5'er dekar olmak üzere 25 dekar ahududu ve böğürtlen bahçeleri tesis etmek
30. Sorgun Yerköy, Akdağmadeni ve Saraykent'te toplam 50 dekar alçak tünel çilek bahçesi kurulması (Üretim dönemini en az 2 ay uzatarak uzun dönemde piyasaya kaliteli ürün verme)
31. Üzüm suyu sektörüne uygun üzüm yetiştiriciliğini geliştirmek amacıyla Şefaati, Sorgun ve Boğazlıyan'da 50'şer dekar olmak üzere toplam 150 dekarda Amerikan asama anaçlarına aşılı çeşitlerle adaptasyon bağı kurulması
32. Siyah ya da kırmızı sıralı üzüm çeşitleri ile Şefaati, Sorgun ve Boğazlıyan'da 10'ar dekar olmak üzere toplam 30 dekarda Amerikan asma anaçlarına aşılı yeni bağların tesis edilmesi
33. Sofralık üzüm çeşitlerinden bölge için uygun olanlardan en az 5 tanesi ile Şefaati, Sorgun ve Boğazlıyan'da 20'şer dekar olmak üzere toplam 60 dekar yüksek terbiye sistemli ve Amerikan asma anaçlarına aşılı bağlıklar tesis etmek
34. Yerköy, Sorgun, Saraykent, Boğazlıyan, Akdağmadeni ve Çekerek'te 50'şer dekar olmak üzere damla sulama sistemli bodur anaçlar üzerine aşılı toplam 300 dekar kapama kiraz bahçesi tesisi (İlçelerin farklı yüksekliklerde seçimi...)
35. Yerköy, Sorgun, Saraykent, Boğazlıyan, Akdağmadeni ve Çekerek'te 50'şer dekar olmak üzere damla sulama sistemine sahip yarı bodur anaçlar üzerine aşılı toplam 300 dekar kapama elma bahçesi tesisi
36. Yerköy, Akdağmadeni ve Sorgun'da 50'şer dekar olmak üzere damla sulama sistemine sahip tam bodur anaçlar üzerine aşılı telli sistem terbiye usulüne uygun olarak toplam 150 dekar kapama elma bahçesi tesisi
37. Yerköy, Sorgun, Saraykent, Boğazlıyan, Akdağmadeni ve Çekerek'te 50'şer dekar olmak üzere damla sulama sistemine sahip bodur anaçlar üzerine aşılı toplam 300 dekar kapama armut bahçesi tesisi
38. Yerköy, Sorgun ve Boğazlıyan'da 50'şer dekar olmak üzere damla sulama sistemine sahip toplam 150 dekar üzerine geç çiçeklenen aşılı çeşitlerle kapama ceviz bahçesi tesisi
39. Yerköy, Sorgun, Boğazlıyan ve Şefaati'de 50'şer dekar olmak üzere damla sulama sistemine sahip toplam 200 dekar üzerine geç çiçeklenen sofralık çeşitlerle kapama kayısı bahçesi tesisi

40. Yerköy, Sorgun ve Boğazlıyan'da 20'şer dekar olmak üzere damla sulama sistemine sahip toplam 60 dekar üzerine sırik domates çeşitleriyle tarla koşullarında sırik domates yetiştiriciliğine geçiş
41. Bodur Anaçlar üzerine aşılı, elma, armut ve kiraz türlerine ait belirli çeşitlerin yöresel adaptasyon çalışmaları bakımından değerlendirmelerin yapılması açısından Yozgat'ın belirli ilçelerinde 20'şer dekar olmak üzere toplam 100 dekar örnek-deneme bahçeleri kurmak
42. Yerköy, Sorgun, Boğazlıyan ve Şefaati'de geç çiçeklenen ve geç dönemde meyvelerini olgunlaştıran her bir ilçede 20'şer dekar olmak üzere toplam 80 dekar alana damla sulama sistemli kapama erik bahçelerinin tesisi
43. Yerköy'de sulanabilir arazilerde damla sulama sistemli olacak şekilde önümüzdeki 5 yıl zarfında 100 dekar şeftali ve nektarin bahçesi tesisi
44. Yerköy, Sorgun, Boğazlıyan, Akdağmadeni, Kadışehri ve Saraykent'te 50'şer dekar olmak üzere toplam 300 dekar yabancı ve geç uyanan randımanım yüksek çeşitlerle ceviz plantasyon alanları kurmak.
45. Verimlilik ve kalite yönünden üstün özellikli genetik yapıya sahip sertifikalı tohum ve kullanım oranının % 100 oranında artırılması
46. Yem bitkileri yetiştiriciliğinin geliştirilmesinde acil eylem planı olarak çiftçilere yem bitkileri tohumu desteğinin verilmesi
47. İl genelinde yem bitkileri ekim alanının hayvancılık işletmelerinin kaba yem ve tane yem ihtiyaçlarını karşılayacak oranda artırılması
48. İl genelinde dane baklagiller ekim alanının artırılması: Özellikle leblebik nohut, yeşil mercimek ve kuru fasulye ekim alanların bitkisel üretim planlaması içinde artırılmasının sağlanması
49. Kışlık arpa ve yulaf ekim alanlarının artırılması
50. Belirlenen üretim deseni içerisinde ileride yağ fabrikasının çalışmasına imkan tanıyacak ölçüde kolza, aspir ve ayçiçeği gibi yağ bitkilerinin ekim alanlarının artırılması
51. Yem bitkileri üretiminin münavebeye dahil edilmesi için ekim alanlarının planlanması
52. İlçelerde köyde süt hayvancılığı yapan aile işletmelerinin silajlık mısır gereksinimlerinin karşılanması için pilot proje olarak seçilecek 5 köyde köy bazlı ortak makine parkı kurulması

STRATEJİ 3 FAALİYETLERİ

1. İyi Tarım Uygulamaları ve Organik Tarım konusunda düzenli bilinçlendirme ve bilgilendirme toplantıları
2. İyi Uygulama örneklerinin yerinde görülmesi
3. Organik meyveciliğe uygun bahçe tesisi

4. İl genelinde kurulacak meyve bahçelerinin %30'luk bir kısmında GlobalGap sertifikalı ürün eldesi
5. İl Genelinde kurulacak örtü altı yetiştiriciliği alanlarında %30'luk bir kısmında GlobalGap sertifikalı ürün eldesi

STRATEJİ 4 FAALİYETLERİ

6. Meyvecilik kültürü eskiden buyana geleneksel olarak var olan ilçelerdeki yöresel meyve tür ve çeşitlerinin toplanarak koleksiyon bahçelerinin kurulması ve bu şekilde bilimsel ıslah çalışmaları için geniş bir gen havuzu oluşturulması
7. Çiftlik gübresinin bulunamadığı yerlerde yeşil gübrelemeye öncelik vererek toprağın verimliliğinin (organik madde) artırılmasının sağlanması
8. Yozgat iline ait endemik bitki türlerin genetik kaynaklarının belirlenmesi
9. İl genelinde özellikle Çekerek, Aydıncık Şefaati ve Akdağmadeni'nde tıbbi aromatik bitki envanterinin çıkarılması, endemi oluşturmuş bitki varlığının belirlenmesi
10. Kene ile mücadelede doğal düşmanlarının yaşam koşullarının iyileştirilmesi yoluna gitmek
11. Tarımsal ilaçlama ve gübreleme işlemlerinde çevre kirliliğinin önlenmesi için gerekli önlemlerin alınması, düzenli bitki ve toprak analizleriyle bitki besin maddesi ihtiyacı ve ürünlerde maksimum rezidü limitleri dikkate alınarak uygulama yapılmasının sağlanması ve biyoçeşitliliğin korunması
12. Çiftçilerin sürdürülebilir tarım teknikleri konusunda bilinçlendirilmesi ve bilgilendirilmesi
13. İlçelere ait toprak verimlilik haritalarının çıkarılması
14. Kavak ağaçlarının tarıma verdiği zarar nedeniyle ivedilikle kaldırılması

STRATEJİ 5 FAALİYETLERİ

1. Bitkisel ve hayvansal ürünlerin işlenmesi amacıyla tesis kurulumlarının ve modernizasyon çalışmalarının desteklenmesi
2. Soğuk hava depolarının kurulumu, lisanslı depoculuk sistemine geçiş için fizibilite çalışmaları
3. Yerköy'de marmelat ve meyve nektarı işleme atölyesinin kurulması ve kurulacak birliğe devredilmesi
4. Bitkisel ve hayvansal üretimde faaliyet gösteren üretici birlikler/üretici örgütleri /kooperatiflerin sayı ve nitelikçe artırılması ve etkinliklerinin artırılması
5. İlde üretilen tarımsal ürünlerin ilde ambalajlanarak ve paketlenerek tüketiciye sunulması için ambalajlama ve paketleme ünitelerinin ya da tesislerinin kurulumu
6. İleri et ve süt işleme tesislerinin kurulumu

7. İlde üretilen tarımsal ürünlere yönelik marka bilincinin geliştirilmesi, marka oluşturulması üreticilerin pazarlama teknikleri, sertifikalı üretim modelleri konusunda bilinçlendirilmesi ve bilgilendirilmesi
8. Meyve suyu, konserve, reçel, marmelat, pekmez, jöle, meyve lokumu, meyve ve sebze işleme, kurutma ve paketleme tesisleri, salça, turşu, ketçap, domates suyu üretimi, meyve suyu ve konserve meyve ve sebze işleme ve dondurulmuş meyve ve sebze ürünlerine yönelik tesislerin kurulumu, mevcutlarının iyileştirilmesi

STRATEJİ 6 FAALİYETLERİ

1. Yumurta ve et tavukçuluğunun geliştirilmesi amacıyla yatırım amaçlı ön fizibilite raporlarının hazırlanması
2. Kanatlı hayvan sayısının artırılması
3. Kovan sayısının ve kovan verimliliğinin artırılması, il genelinde kovan verimliliğinin 22-24 kg seviyelerine yükseltilmesi
4. Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılığın yoğun yapıldığı yerlerde süt toplama merkezlerinin kurulması, mevcutlarının modernizasyonu
5. 10 baş ve üzeri hayvana sahip işletmelerin süt sağım makineleriyle desteklenmesi
6. Her ilçede örnek ahır, ağıl ve kümes projelerinin hazırlanması
7. Ahır ve ağılların mekanizasyonuna yönelik ekipman desteğinin sağlanması.
8. Büyükbaş hayvan toplulaştırma çalışması için ön fizibilite raporlarının hazırlanması
9. Küçükbaş hayvan varlığına ilişkin sağlık tarama oranlarının artırılması
10. İlde yaygın görülen hayvan hastalıklarına karşı koruyucu aşılama oranının artırılması
11. Salgın ve bulaşıcı hastalıklara karşı erken teşhis, acil müdahale ve tedavi sisteminin geliştirilmesi amacıyla tarımdan sorumlu Bakanlığa sunulmak üzere hayvan hastanesi projesinin hazırlanması
12. Hayvansal salgın ve bulaşıcı hastalıkların ile girişinin engellenmesi, hayvan hareketlerinin denetim ve kontrol altına alınması amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlarca kontrol merkezlerinin kurulması
13. İldeki yapay tohumlama oranının %100 oranında artırılması
14. Yapay tohumlama randımanının artırılması amacıyla takip sisteminin kurulması, gerekli kayıtların tutulması
15. Halk elinde koyun ve keçilerin ıslahı
16. Soy kütüğü ve ön soy kütüğündeki kayıtlı hayvan sayısının artırılması

17. 250 baş ve üzeri hayvana sahip işletmelere uygun görülen hazine arazilerinin kiraya verilmesinin sağlanması
18. Meraların beşer yıllık dönemler halinde özel sektöre kiralanması yoluyla mera ıslahının tamamlanması ve kullanıma hazır hale getirilmesi
19. İl genelinde büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayısının artırılması

Tablo 42.Alt Bölgeler İtibariyle Özet Tablo

Alt Bölgeler	Çiftçi Sayısı	Tarım Alanı	Çayır-Mera	Orman ve Fundalık	Meyvelik	Bağ	Sebzelik	Tarla Arazisi	Hububat	Gıda İşletmeleri Sayısı
I. Alt Bölge	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1
II. Alt Bölge	2	2	2	4	2	4	2	2	2	2
III. Alt Bölge	3	4	4	3	3	3	3	4	4	4
IV. Alt Bölge	4	3	3	1	4	2	4	3	3	3
Alt Bölgeler	Endüstri Bitkileri	Yemelik Baklagiller	Yem Bitkileri	Nadas	Büyükbaş Hayvan Varlığı	Küçükbaş Hayvan Varlığı	Kanathı Varlığı	Kovan Sayısı	Arazi Kullanım Kapiliyeti (İlk 3 sınıf)	
I. Alt Bölge	2	1	1	1	1	1	1	2	2	
II. Alt Bölge	1	3	4	2	4	4	2	3	1	
III. Alt Bölge	3	2	2	4	2	3	4	4	3	
IV. Alt Bölge	4	4	3	3	3	2	3	1	4	

Sıralama: 1 (En fazla) - 4 (En az)

2009 yılı verilerine göre, tarım ve hayvancılık bakımından Yozgat'ta Yerköy, Şefaati, Sorgun ve Merkez ilçelerini kapsayan I. Alt Bölge ilk sırada yer almaktadır Alt bölgeler arasında I. alt bölge endüstri bitkileri ve kovan sayısı bakımından ikinci sırada gelmektedir.

14. KAYNAKÇA

Çevre ve Orman Bakanlığı DSİ, 12. Bölge Müdürlüğü. <http://www2.dsi.gov.tr/bolge/dsi12/index.htm>. Erişim Tarihi: 3 Mart 2011.

DPT 2007.Pazarlama Araştırmaları. Yem Bitkileri TR72 Yozgat, RD-AKKM.453.TR, Kasım 2007. www.dpt.gov.tr/bgyu/abbp/akkm/Yozgat_Yem%20Bitkileri.pdf

Genç Ö., 2004. Yozgat İli Uygun Yatırım Alanları Araştırması. Kalkınma Bankası, Araştırma Müdürlüğü. YUVAA/04-7-16, Eylül 2004, Ankara

Tarım Reformu Genel Müdürlüğü, Yozgat Bölge Müdürlüğü, 2011 yılı Envanter Verileri

TÜİK, ADNS, 2010

TÜİK, Nüfus İstatistikleri, Tarihsel Gelişim, 1927-2000 Genel Nüfus Sayımları

TÜİK. Bölgesel İstatistikler

Türkiye Patent Enstitüsü. www.tpe.gov.tr.

Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.2011. <http://www.turkseker.gov.tr/FabrikaBilgileri.aspx?FABNO=25>

Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu. İllerarası Rekabetçilik Endeksi 2008-2009.

Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu. İllerarası Rekabetçilik Endeksi 2009-2010.

Yozgat Tarım İl Müdürlüğü 2011, Yozgat Tarım İl Müdürlüğü 2009 yılı Envanter Verileri

Yozgat Tarım Master Planı 2005. İl Planlama ve Kırsal Kalkınma Master Planlarının Hazırlanmasına Destek Projesi. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Yozgat Tarım İl Müdürlüğü Aralık 2005. http://www.tarim.gov.tr/Bolge_ve_Il_Master,Il_Planlari.html

Yozgat Valiliği (http://www.yozgat.gov.tr/default_B0.aspx?content=359).

Yozgat Valiliği. http://www.yozgat.gov.tr/default_B0.aspx?content=1049

Yozgat Valiliği. http://www.yozgat.gov.tr/default_B0.aspx?content=1038

Yozgat Valiliği. http://www.yozgatkulturturizm.gov.tr/Yozgat_Genel_Bilgileri_1.htm